

Uitdagend spel

Robert Franquinet

bron

Robert Franquinet, *Uitdagend spel*. P.N. van Kampen en Zoon, Amsterdam 1967

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/fran024uitd01_01/colofon.php

© 2015 dbnl / erven Robert Franquinet

The logo for the Dutch Bibliography (dbnl) features the lowercase letters 'dbnl' in a blue, sans-serif font. The letter 'd' is stylized with a small checkmark-like shape above its stem.

I

‘Wil er iemand tegenspreken?’ vroeg Kir op een wijze die elke tegenspraak bij voorbaat uitschakelde. Bessy zat aan zijn linkerhand. Haar blik viel schuin over zijn profiel. Zij zag het zweet parelen aan de wortels van zijn dun voorhoofdhaar. Een bijna zinnelijke spanning bereikte haar hoogtepunt. De uitspraak van de straf bleef voor hen als een opwindende bevestiging van hun onafhankelijkheid.

Tussen de half afgebroken fabrieksmuren zaten de jongens een ogenblik ademloos rondom het stenen ‘gerechtsblok’, betonnen voetstuk dat vermoedelijk vroeger een zware stoommachine gedragen had. Rondom viel het licht van de beginnende nacht door de lege raamgaten en in de dakloze ruimte.

Kir wachtte even. Hij kende die stilte. Hij onderging haar. Hij wilde dat het indruk maken zou op het meisje naast hem. Hij floot zachtjes tussen de tanden. De wachtposten in de muurgaten, die het met barakken beplante terrein

bewaakten, gaven het signaal veilig. Men kon de meisjes nauwelijks van de jongens onderscheiden. De zaktransistor vóór Kir kraakte zachtjes door de blues heen, die met gedempte ‘riffs’ door de open ruimte werden gesmoord.

‘Het woord is aan de officier,’ beval Kir spottend. Serge stond op van de ijzeren balk waarop hij acrobatisch lag uitgestrekt. Hij was een uitstekend student; maar commissaris Larrin van het achtste arrondissement had hem al twee maal de les gelezen. Die onverschilligheid vermeerderde zijn invloed bij de meisjes. De jongens speelden intussen met hun messen.

‘Aan de poëtische en intellectuele kwelling der Grieken en aan hun geestelijke onrust,’ zei hij, ‘hebben de “vermoeiden” hun beklemming over de snit van hun cocktailpak toegevoegd, hun te wellevend bedoeld gebaar en hun zorg om iedereen op elk ogenblik te behagen...’ Kir draaide aan de transistor, die luider begon te spelen, om te doen blijken dat dit gedeelte van de speech hem bitter weinig kon schelen.

‘Alle theorieën zijn sindsdien gefusilleerd,’ vervolgde Serge verveeld, ‘zelfs de lof der vrijdenkerij, die een toevlucht gevonden heeft in horoscopen. Jullie weten dat Charat een ras-

artiest is. Hij zegt: er blijft ons niets anders over, dan de hele rotzooi ertegenaan te smijten. Tegen het doek te spatten en te spuwen! Wat een liefde! Wie nooit een vrouw in haar nek gespuwd heeft van baldadige tederheid, weet niet hoe zeer Charat het schilderen in het bloed heeft. Moeten we Charat veroordelen, omdat hij zijn kunstenaarschap op absolute wijze uit? Nee, we moeten hem uit de handen van commissaris Larrin houden. Laten we zijn blanke spieren behandelen zoals hij op zijn eigen schilderslinnen tekeergaat. Ik wil een conclusie trekken. Dit is geen les. Dit is een element van de meest consequente moraal. Er bestaat geen fout in de samenleving, er bestaan alleen vergissingen.'

Hij ging weer liggen.

'Inlichtingen!' vervolgde Kir.

Aan de andere kant stond een magere jongen op, die nauwelijks een blik wierp op de vergadering. Hij had zijn verklaring als een geschreven stuk in het geheugen:

'De Byzantijn wordt vermist. Er zijn bloedvlekken achtergebleven op zijn jas, die aan zijn adres is afgeleverd. Niemand van ons heeft hem de laatste dagen gezien...'
Hij herhaalde deze laatste zin op een gebiedende toon. 'Het stoffelijk

overschot van de Byzantijn is aan de nieuwsgierigheid van de “kuikens” (politie) onttrokken. Hij geloofde in de ziel. Conclusie: bek dicht.’

Hij dook weer terug in het duister.

‘De zaak Brou,’ vervolgde Kir.

Het meisje aan zijn linkerhand stond op. De wind bewoog het lange blonde haar dat sluik op de gespannen schouders van groen leer viel. Zij zei bedeesd:

‘Fietsketting voor Brou. Heeft op gewelddadige wijze Tania gedwongen. De liefde is een vrije keuze. Verkrachting veronderstelt geestelijke achterlijkheid. Zij is ontoelaatbaar in ons midden. Conclusie: burgerlijke perversiteit.’

Twee jongens leidden Brou op het betonnen blok. Hij kreeg als tegenstander een halfbloed, die enkele dagen eerder veroordeeld was wegens ongedisciplineerd stelen van een Amerikaanse wagen. Ze noemden hem de Huid. Zijn lichaamskracht boezemde respect in. Minder bij de meisjes van de bende, die meer prijs stelden op de duistere schakeringen van het intellect dan op fysieke kracht. Zij onderscheidden zich blijkbaar van hun moeders, wier verbeelding meer betoverd werd door het prestige van een uniform dan door een filosofische levensbeschouwing.

De nieuwe amazones hadden evenmin belangstelling voor een levensbeschouwing, maar zij wilden meedoen aan de ironie der ontkenning van elke levensbeschouwing. Hun slordige kleding was blijkbaar daarvan een demonstratie. Het is opvallend welk een rol de kleerkast speelt bij grote en kleine revoluties. Zij dachten ook dat de weerloosheid van de vrouw tegenover de mannelijke veroveringszucht tot het verleden behoorde. Zij verweten Tania dat ze niet bedreven was in judo.

De eerste slagen van de kettingen, die aarzelend over de schouders neerkwamen, boeiden de toeschouwers niet. Af en toe gaf een doffe smak aan dat een 'swing' goed rond de ribben was gelegd. Hier en daar werd dat gevolgd door het gefluit van een enkeling. De anderen wachtten onverschillig op een toorniger ritme. Die het dichtst bij het blok zaten, flitsten af en toe hun zaklamp over de twee ranselende figuren om te zien of er al bloed viel te bespeuren op hun huid. Tot kleine zwarte plekken mengden zich zweet en smeer van de kettingen als donkere brandmerken op hun naakte bovenlijf, dat reeds glom terwijl de adem af en toe al met een ingehouden gesteun werd uitgestoten.

Kir keek zijdelings naar zijn nieuwe assistente en vroeg stil:

‘Hoe vind je het?’

‘Afschuwelijk,’ antwoordde ze snel en misprijzend.

‘De moed is meer waard dan de afstraffing,’ antwoordde hij met opvallende zachtheid, ‘we hebben geleerd dat de veerkracht van een moraal minder van spelregels afhangt dan van de energie van bepaalde beslissingen... Men kan met spontaniteit een proef doorstaan, zelfs wanneer het gehoorzaamheid geldt. Het getuigt van karakter vrijwillig te doen, wat men anders gedwongen zou zijn als slaven uit te voeren...’

‘Dat heb ik al elders gehoord.’

‘Er is niets nieuws. Het gaat erom zijn voorbeelden goed te kiezen.’

‘Voorbeelden...’ herhaalde ze smalend.

Er heerste nu voelbaar opwindning onder de aanwezigen. In het duister klonken de slagen dof, dreigend. Het gekreun dat erop volgde, meldde dat de vechters het grensstadium naderden. Meestal hielden ze vol totdat een van beiden bewusteloos neerviel. Een enkele keer liet een der deelnemers zich in elkaar zakken ten teken van overgave. Hij werd uitgefloten en uit het

kader geworpen. Hij kon zijn eer terugkopen met het vernielen van een krantenkiosk of het stelen van een auto.

Bessy zag de twee figuren in het duister glimmen. Zij veranderden traag van houding en leken op smeden die bezig waren met iets dat hen buitenmate in beslag nam. Hoewel ze aan Kir haar misprijzen had laten merken, bespeurde ze ergens diep in zich een opwinding. Iets als bewondering, maar die ze zelf nauwelijks bepalen kon.

Kir keek niet meer naar haar maar zei nog:

‘Technisch lijkt het me uitstekend, maar dat is het deel waarvoor vrouwen de minste aandacht hebben.’

‘Welk een naïveteit,’ spotte ze.

‘In de liefde, misschien,’ vervolgde hij snel, ‘maar dat is een oppervlakkige fysieke manier van oordelen.’

‘De techniek van het lichamenlijk spel is volmakter naar gelang er meer zielsinhoud is.’

‘Metafysiek,’ sneed hij af.

Serge had hun woordenwisseling gevolgd. Hij boog voorover op zijn balk naar Kir en fluisterde op een manier dat ook het meisje het kon horen:

‘In Malraux's “Verleiding van het Westen” ver-

wijt een Aziaat hem dat hij de pretentie heeft om de vrouwenziel te doorgronden in zijn boeken, hetgeen onder andere de Chinezen minachten en tot mislukking gedoemd weten. Zij vragen zich af wat wij ervan denken zouden indien zij ons in hun boeken zouden uitleggen wat er zich voor gevoelens in een vogel afspelen.'

'Intellectueel!' schold Kir.

Brou wankelde en viel met een zware smak tegen de grond. Niemand applaudisseerde voor de Huid die met zijn bebloed gezicht eventjes meewarig naar zijn slachtoffer keek en het toen opraapte. Hij droeg Brou in zijn armen van het blok af en mompelde:

'Het is niets jongetje, het is niets, met een whisky kom je dadelijk weer bij...'

De zitting werd opgeheven.

Even later vulde alleen de nacht de gaten en het afval van de oude fabriek, die als een vervallen modern colliseum op de rand van stad en land stond.

Kir had het stuur genomen van Bessy's wagen. Niet omdat het voor hem een buitengewone kans was. Hij kende deze Alfa als een kind zijn speelgoed. Maar rijden betekende voor hem de enige

opwinding. Hij hield van het geluid van de motor. Nam de bochten met een opzettelijke brutaliteit en boorde zich een weg door het stadsverkeer alsof hij een slalom uitvoerde.

‘Je doet alsof je achtervolgd wordt,’ merkte Bessy op.

‘Misschien word ik dat ook wel... maar niet door de politie.’

‘Door Pamela, bij voorbeeld...!’

Hij grinnikte genoeglijk.

Zij deed of het haar weinig schelen kon.

‘Voor een gecompliceerde vrouw als jij, is die vorm van hygiëne te eenvoudig om te snappen,’ zei hij plotseling ernstig. Maar zij merkte dat zijn ironie het won, terwijl hij voortging, ‘dat is nochtans het enige praktische dat mijn vader me heeft doen begrijpen.’

‘Je moeder verveelde hem?’ vroeg ze.

‘Misschien. Maar dat was niet de voornaamste reden voor het feit dat hij maîtresses had. Hij was een religieus man, maar hij vond dat iemand liefhebben de beminde persoon nog niet het recht verschaft om absoluut beslag op hem te leggen. Hij was bovendien een gecultiveerde man met een klassieke opvoeding, die bij Ovidius geleerd had dat men meer liefdes moet heb-

ben om niet aan één enkele zijn vrij intellect op te offeren. En aangezien zijn geld hem in staat stelde zijn filosofie ten uitvoer te brengen...'

Hij vond dat hij duidelijk genoeg was geweest en ging er niet verder op in.

'Pamela heeft een dochter van vijftien jaar,' drong Bessy aan, 'ik vraag me af op welke leeftijd ze getrouwd is.'

'Wanneer ik bij een vrouw kom, interesseert het me alleen of ze een behoorlijke badkamer heeft,' antwoordde hij sarcastisch.

Bessy voelde dat het genoeg was. Ze legde in gedachten een verband tussen Pamela's dochter en het verdwijnen van de Byzantijn. Dat was slechts instinctmatig. Zij zei op een toon alsof ze mijmerde, terwijl haar hand in zijn nek gleed om met zijn al te lange haren te spelen:

'Een echtpaar zijn twee mensen die op toevallige wijze bij elkaar zijn gebracht. Ik was nauwelijks veertien jaar toen ik daar vaak met beklemming aan dacht. Later begreep ik dat twee mensen elkaar snel gaan vervelen, omdat ze geen geheimen voor elkander hebben. Hun leven begint weer, maar dan afzonderlijk, zodra ze in het bestaan weer iets ontdekken of beleven dat een geheim waard is. De intimiteit verliest zijn be-

tekenis wanneer ze niet altijd nieuw is. Wanneer de een niets meer te ontdekken heeft in de ander, wordt het gezamenlijk bestaan een vloek. Tenzij ze samen een zelfde hoge dunk hebben over de wijze waarop ze hun kinderen op dat onoverkomelijke moeten voorbereiden.'

'Dat is erg eenzijdig,' zei Kir zachtjes.

'Is je vader een lieve man?'

'Hij lijkt me een ridderlijk man, maar juist dat heeft me vaak geërgerd... Niets, zelfs ik niet, heeft hem ooit zorgen gebaard.'

Dit laatste ontroerde haar helemaal niet, integendeel, de wijze waarop hij het zei mishaagde haar.

Bij Garches zwenkte hij de boslaan in. Zij vroeg hem te stoppen vlak bij het verlaten opzichtershuis. Ze stapten uit. Ze hield haar handen in de schuine zakken van haar leren jas, alsof ze plotseling een besluit nam om tegen iets weerstand te bieden. Toen Kir haar naderde zei ze koel:

'Als ik wist wie de Byzantijn heeft doen verdwijnen, zou ik met hem afrekenen.'

Kir lachte luid.

'Jij... hoe zou je dat doen?'

Haar hand maakte een korte beweging in de richting van de laatste gemeentelamp, die pie-

pend aan zijn paal in de wind schommelde. Toen zag Kir dat haar vingers een voorwerp omknelden. Voordat hij reageerde viel de elektrische peer in scherven naar beneden.

‘Je bent gek,’ riep hij gedempt, ‘stap in!’

Ze reden snel het pad af in de richting van de villa's, waar een paar jachthonden blaften.

Geen van beiden sprak meer totdat ze voor het huis van Bessy's ouders afscheid van elkaar namen.

II

Charat ging nerveus met zijn paletmes over het doek. Hier en daar bleef de zijkant haken aan de reeds gedroogde verfkorst van de ondergrond. Hij spatte af en toe grijze vlakjes tussen het zwarte grafiet dat langzaam te voorschijn kwam.

‘Een goed schilderij moet er altijd uitzien als vergane stof, oud roest of verbrand hout. Zo is het menselijk tekort en het menselijk teveel aan ontroering voor de gebeurtenissen van onze planeet. Alles in de kunst is een microcosmos en tegelijkertijd een ruimtevaart. Pierro della Francesca heeft nooit de snelheid geschilderd; zijn gezichtshoek veranderde nooit vlugger dan de galop van een paard. Achter de snelheid herbegint het oergevoel. Supersonische vliegtuigen hebben ons weer naar de grottenmens gevoerd. Onze beklemming is weer kosmischer geworden.’ Terwijl hij sprak lette hij niet op Kir, die geluidloos door het atelier liep om af en toe een ding te betasten. ‘Wanneer ik over een tuinpad loop

van gebarsten cement met groene mossen, denk ik vaak: de schilderkunst ligt er voor het grijpen. De kleur van kolenslakken en door vocht aangevreten plaatijzer is even mooi als een fazantenek. Het gaat er maar om dat het aan een innerlijke wereld beantwoordt. De Schoonheid!... De Schoonheid... roepen de jammeraars alsof de Schoonheid alleen maar een kwestie van anatomie is of van stofuitdrukking!’

Kir was achter hem komen staan. Hij begreep het niet. Hij kneep de ogen half toe om tussen zijn wimpers te turen, maar ontdekte het evenmin. Altijd klodders verf. Wilde penseelstreken. Uit elkaar spattende vormen...

‘Picasso, dat kan ik begrijpen,’ zei hij traag... Hij veranderde van toon en zei:

‘Hoor eens Charat, er is iets dat Bessy niet wil inzien. Ik vermoed dat ze in ieder geval alles zal doen om alles te weten te komen over de Byzantijn.’

Charat schokschouderde terwijl hij zijn paletmes aan een lap afveegde.

‘Een vrouw kan niet veel schade berokkenen aan een man. Hij draagt het ergste wat gebeuren kan in zijn eigen binnenste mee... Ja, zij kan hem vernielen... of doodschietsen... Maar wat bete-

kent dat? Wie dingen schept, zweeft als een vogel boven die nutteloze sentimenten. Iedereen spreekt over het verraad aan de Schoonheid, niemand over het verraad aan de Lelijkheid... Kir, je bent een uitstekende chef, maar je wereldje is me te materialistisch; je hersens lijken me nog toegeplakt met het avondblad van je respectabele familie, waar je je tegen verzet. Al wie zich tegen iets verzet, heeft er nog niet mee afgerekend.' Hij keek met een zekere nostalgie in de ogen naar Kir en voegde er nadrukkelijk aan toe: 'Ook ik ben het niet eens met de wijze waarop jullie met de Byzantijn hebben afgerekend.'

'Het gaat niet om de Byzantijn maar om de jas met bloedvlekken die iemand bij hem thuis heeft gebracht.'

'Je bent sinister, Kir.'

'Eerder verbolgen over zoveel domheid...'

'En indien het feit van die jas opzettelijk is gebeurd?'

'Dat zou misschien niet zo erg zijn; de oorzaak van een kwaadaardige streek is te achterhalen, die van de domheid niet.'

Charat kende Kirs reacties als zijn eigen manier om licht en donker tegen elkaar uit te spelen in zijn kleurassociaties. Hij zei:

‘Bepaalde complexen van het menselijk denken lijken op kleurgroepen, het is de actie die er tegenwicht en ritme aan verschaft. Een mens wordt altijd meer bepaald door zijn actie dan door zijn denken. Zij maakt dat hij is zoals hij is. De anatomie van het denken is larie, evenals de anatomie van de kleur.’

‘Is dat óók een fascistische opvatting?’ spotte Kir.

‘Daar heeft onze generatie lak aan. Maar ik kan me indenken dat je wel weten wilt waarom de familie Buzanti de jas van haar zoon terugbezorgd kreeg. Buzanti is een belangrijk diplomaat die zelfs commissaris Larrin kan doen zwijgen.’

‘Serge weet er alles van,’ probeerde Kir onverschillig op te merken.

‘Jullie zijn allemaal zoontjes van Papa.’

‘Er is geen enkele reden om trots te zijn op je democratische afkomst. Je weet dat ik alles veracht wat volks is en wat van beneden opkomt. Ik houd niet van huizen die naar koolsoep en bleekwater ruiken. Trouwens, de collectieve volksgeest heeft het individuele voorrecht op een dergelijke wijze pogen uit te roeien, wat de toekomst aan reactie zal meemaken in averechtse richting...’

‘Die jas,’ viel Charat hem in de rede, ‘is misschien een veel gunstiger teken voor je dan je denkt...’

‘De twee Algerijnen hebben de Byzantijn voor hun rekening genomen.’

‘De Byzantijn is een Italiaans burger.’

Kir keek de schilder ondervragend aan. Er bleek plotseling een duidelijke twijfel in zijn blik. Hij aarzelde en Charat merkte dat. Hij zei snel:

‘De jonge heer Buzanti lijkt me minder gevaarlijk dan de politie. Hij is een overloper.’

Kir wilde hem aan het verstand brengen dat zelfs die kans aan de Byzantijn ontnomen was. Maar hij zweeg plotseling. Charat nam een penseel en begon weer te borstelen.

‘Zet een Sidney Bechet op, als je wilt,’ zei hij, ‘ik heb genoeg van dit gepraat over half waarschijnlijke mogelijkheden. Je ziet me hier spatten. Dat is voor een Amerikaanse fabrikant van valse juwelen. Dàt is iets anders,’ vervolgde hij met zijn penseel wijzend op een oud doek dat omgedraaid tegen de muur stond... ‘En daar is méér aan verdiend dan aan je aristocratische gangster-romantiek...’

Kir keerde automatisch het doek om.

‘Een paar Corots méér of minder verandert

niets aan de imbeciliteit van hen die “goudwaarde” kopen op linnen.’

Het maakte geen indruk op Kir, voor wie een atelier vol schilderijen bijna een vijandige omgeving vormde. Hij kon zelf niet uitmaken of die vijandschap aan hem lag of aan de kunst. In ieder geval leken alle moderne kunstenaars hem kwakzalvers of bedriegers, die een bepaalde mode van het ogenblik uitbuiten om oningewijden er te doen inlopen. Ingewijden of mensen die zich erop lieten voorstaan van moderne kunst te houden leken hem karakterloze snobs. Een spat bleef voor hem een spat. Hij had hetzelfde gevoel wanneer jonge medestudenten over poëzie spraken. Alles wat tot die hermetische wereld behoorde - want voor hem totaal onverstaanbaar - minachtte hij. Meisjes die verklaarden dat ze van Bach hielden verafschuwde hij. Maar Charat was behalve een artiest ook een zeer intelligente jongen, een acteur, een handig vervalser en een kerel die nooit zijn mening opofferde aan die der betweters, tenzij om hen beet te nemen. Dit laatste boeide hem. Hij onthield altijd iets van Charats opmerkingen. Ook al was hij het er niet mee eens.

Toen Kir weer was weggegaan, vroeg Bernard

Charat zich af waarom hij feitelijk gekomen was. Kir leek hem onrustiger dan gewoonlijk. Hij aarzelde even tussen een rode vlek die om een lichtaccent vroeg en de verleiding om eruit te lopen. Enkele huizen verder woonde Bessy. Charat had het oude tuinhuis in deze voorname stadswijk gehuurd van een aan lager wal geraakte adellijke avonturierster.

Bessy en hij kenden elkaar sedert Charat in de straat zijn intrek genomen had. Bessy's stiefvader bewoonde een indrukwekkende villa, die vroeger aan een buitenlands vorstenhuis had toebehoord. Zij kwam vaak met likeuren en sigaretten de avond doorbrengen bij Charat, nadat ze eens bij hem een paar schilderijen had gekocht om haar muziekkamer te versieren. Sedertdien was hij altijd een van de vaste gasten op haar surprise-parties. Zij had hem met Kir in contact gebracht, die een zoon was van één van haar stiefvaders zakenrelaties, een zeer vooraanstaande persoonlijkheid in industriële kringen. Christian Delabray die door zijn jeugdvrienden Kir werd genoemd, onderhield met zijn vader slechts vage betrekkingen. Met Kerstmis, met de grote vakantie of op zijn verjaardag. Mijnheer Delabray had personeel om zich met zijn kinde-

ren te bemoeien. Wanneer ze groter werden gaf hij hun regelmatig voldoende geld om zich vrij en goed gekleed in de uitgaande wereld te bewegen. Een van zijn jongens deelde hem eens mede dat hij voor dokter wilde studeren. Delabray toonde zich geërgerd en zei: 'Een Delabray staat boven de maatschappij, niet erin; maar doe wat je wilt. Niet iedereen heeft een helder stel hersens.'

Kir was zijn oudste kind. Toen hij eenentwintig jaar werd, liet zijn vader op de verjaardag een rode Simca-Sport voor de deur rijden en toen hij hem bij het ontbijt trof, zei hij:

'Ik vermoed dat je je eigen scheerapparaat wel zelf kunt betalen, daarom geef ik je voor je verjaardag een autootje.'

Kir liet de wagen voor de deur staan. Ging naar de Champs-Élysées en ontvreemde er op de parkeerzijde een grote Cadillac, om met enkele vrienden naar Deauville te rijden. De volgende dag ging hij zelf naar de arrondissement-commissaris om hem de gestolen auto te overhandigen. Op alle vragen van de verbaasde politiechef antwoordde Kir dat hij op zijn verjaardag liever een omhelzing dan een auto van zijn vader ontvangen zou hebben. De man zorgde ervoor dat

de zaak in de doofpot ging, toen hij vernam wie de vader was. Maar onder zijn vrienden gold Kir sindsdien als een 'leider' en zij vormden een club van rijkeluiszoons, die zonder er zich rekenschap van te geven, bij gebrek aan intieme huiselijkheid de straatromantiek gekozen hadden. Ze wedijverden in baldadigheid en verachting voor het burgerlijk fatsoen met de groepen 'zwartjekken' die overal als rustverstoorders opereerden. Charat was de enige die uit een sober milieu kwam. Maar hij was ook de enige die Kirs leiderschap met onverschilligheid opnam.

Hij moest Bessy vanavond nog zien. Hij was er nu zeker van dat Kir grof speelde in de zaak van de Byzantijn. Of misschien ook wel dat hij het werktuig was van iemand anders en in dat geval was hij veel zwakker dan hij deed voorkomen. Charat bleef zo een hele tijd doelloos zijn penselen en paletmessen op orde brengen voordat hij de beslissing nam om uit te gaan.

Buiten hing er een zoete lucht tussen de platanen van de avenue die op een pleintje uitliep. Soms, als hij lang voor zijn schildersezel had gestaan, leek het hem of er kleuren in het duister zaten. Hij wist dat het een optisch bedrog was, maar er waren toch ook impressionisten die dat hadden

opgemerkt. Het halfduister vooral zat in de diepte vol zilvergroen, roestig dooraderd kobaltblauw en alles wat grijs leek werd een veelvoud van gebrand rood als je er lang en gedachteloos naar staarde. Dat bracht hem in een Elysische stemming. Alles zat vol dingen die hem een gevoel van tevredenheid bezorgden omdat het zo was. Hij zag Bessy's Alfa staan, drie huizen verder. Dat was vermoedelijk een teken dat ze nog uit moest. In het voorbijlopen klopte hij zachtjes met de hand tegen de voorkant van de radiator. Hij bemerkte dat die nog warm was. Ze was niet lang geleden binnengekomen. Het gordijn van haar kamer boven de dienstwoning was dichtgeschoven, maar hij zag een lichtspleet. Hij liep naar het pleintje, ging de bar binnen en bestelde een glas witte wijn. Hij stond zo aan de bar, dat hij het hek van Bessy's tuin bespieden kon. Hij slurpte langzaam aan zijn glas en wierp een blik over de koppen in de avondbladen die er trapsgewijs over een metalen rekje hingen. In gedachten zag hij weer de ogen van Kir, vol twijfel. Het waren heldere, groene ogen met een beetje bruinrood. Te koel om vriendelijk te zijn, te week om sympathiek te zijn. Een opvallende tweeslachtigheid in die uitdrukking, die wel contrasteerde

met de vastberaden uitdrukking van Kirs gelaat met de sterkgevormde wilskrachtige kaak.

Een kwartier stond hij er reeds toen Bessy inderdaad naar buiten kwam. Hij snelde naar de overkant. Zij zag hem, wierp het portier open en hij zat nauwelijks toen zij al met een ruk over de avenue heen draaide.

‘Naar de Eglantieren?’ vroeg ze.

‘Nee, ik moet je even spreken en in verband daarmee is het beter dat de jongens ons niet zien.’

‘Ik begrijp het...’

‘Weet je waarover?’

‘Ik vermoed het. Willen we dan naar je atelier gaan?’

‘Later...’

‘Ik wil je eerst iets liefs zeggen. Je zegt altijd: Ze hebben de Bastille genomen. Ze hebben hun tijd verknoeid... Ze hadden beter de liefde kunnen plegen.’

‘Bessy, de Byzantijn is in handen van betaalde “killers”...’

‘Door Kir of door Pamela?’

‘Dat is voorlopig hetzelfde.’

‘Goed. Wat wil je doen?’

‘Rijd in de richting van het Bois en neem de weg vóór Sèvres.’

De motor zwol met een vertrouwelijk geluid, op de tweesprong bij de brug van Suresnes sneden ze op het nippertje een van links komende tegenligger wiens wielen over het asfalt snerpten. Nadat ze een poos gezwegen hadden, vroeg ze:

‘Waar denk je aan?’

‘Aan de twee Algerijnen die misschien al hun bundel bankbiljetten verdeeld hebben.’

In gedachten zag hij de Byzantijn gewurgd worden met een dun nylonkoord, op het ogenblik dat hij in zijn duistere straat op de scooter stapte. Andere flarden van beelden schoven aan hem voorbij. Hij vroeg:

‘Wil je me helpen?’

‘Dacht je dat ik anders met je meereed.’

‘Waarom doe je het dan?’

‘Om dezelfde reden als jij.’

‘Dan zal ik duidelijk zijn.’

Maar voordat hij begon dacht hij weer aan het nylonkoord waarmee iemand gewurgd werd. Het werd met een rubber handvat aangedraaid, zodat het boven de adamsappel de adem onmiddellijk afsneed. Bij een tengere knaap als Buzanti kon een kind dat doen. In wijken waar het geluid van automatische revolvers gevaarlijk was, gebruikten de Afrikaanse terroristen in de

Franse steden, deze ‘techniek op vilten zolen’ zoals de pers haar noemde. Hij vroeg aan Bessy de kade naar Boulogne te nemen, achter de brug van Sèvres en vervolgde:

‘Ik zei je dat ik iets duidelijk zou uitleggen. Je weet dat Pamela een dochter heeft...’
‘Ja.’

‘Misschien weet je ook dat Pamela, sedert de dood van de grote kunsthandelaar wiens maîtresse ze was, weinig geld heeft. Ze had natuurlijk veel ringen en andere juwelen en een kleine bankrekening, maar die is snel geslonken. Toen de jonge diplomatenzoon Buzanti bij haar dochter kwam, verzette zij zich daar niet tegen, nadat ze vernomen had wie zijn vader was. Zij waarschuwde ook niet het jonge meisje, dat enkele maanden later zwanger werd. Buzanti zelf vertrouwde mij dat geheim toe in zijn uiterste wanhoop. Kir vernam dat vermoedelijk van Pamela. Hij was een van de rijke jongens waarmee zij contact zocht, en die haar in hun verblinding vaak materieel geholpen hebben. Pamela is nog erg mooi; het is een hond, een beest, een loeder als je wilt, maar iedereen wedijvert om haar genegenheid, en dat buit zij op alle mogelijke manieren uit. Zij heeft eerst de Byzantijn ge-

dreigd naar zijn vader te gaan en je weet dat het geen harde jongen is. Daarna heeft ze een ingewikkelder spel op touw gezet. Ze heeft de Byzantijn overgehaald aan zijn vader geld te vragen voor een vakantie van veertien dagen in Vence, hoewel het nog vroeg in het jaar was en de Buzanti's altijd op dat tijdstip van het jaar gingen skiën. Het was de bedoeling dat hij er met het meisje naar een vrouwenarts ging, die met een kleine operatie de zaak in het reine zou brengen. Na een tiental dagen rust konden ze terug naar Parijs reizen. De Byzantijn ondernam dat inderdaad op eigen risico. De zaak kwam in orde, maar hij in de klem...'

'Lekte er iets uit?' vroeg Bessy, 'waarom zijn ze niet naar Genève gegaan, waar alles met legale papieren gebeurt voor wie betalen kan?'

'Dat wilde Pamela juist niet! Want de arme jongen was nauwelijks tot rust gekomen of hij kreeg een brief van haar, waarin ze hem verweet naar die dokter in het zuiden te zijn gegaan en waarin ze dreigde een aanklacht tegen hem in te dienen, tenzij...'

'Ik begrijp het. Waar haalde hij het geld vandaan?'

'Hij stal het bij zijn vader... Toen dat herhaal-

delijk stelen hem begon te benauwen, ten eerste omdat het geen kleinigheidje was en ten tweede omdat de Byzantijn een praktiserend gelovige is, heeft hij met Pamela een heftig onderhoud gehad. Van Pamela's brieven heb ik microkopieën en van dat onderhoud een magnetofoonband, die hijzelf in de kamer van zijn liefje had opgesteld. Hij weigerde nog verder te betalen en dreigde, helaas te voorbarig, haar chantagebrieven aan de politie te overhandigen.'

'Kir beweert dat de Byzantijn haar gewaarschuwd heeft dat onze Club met haar zou afrekenen.

'Misschien deed hij dat ook, maar Kir kon en moest weten waarom het eigenlijk ging.'

'Wat ben je nu van plan?'

'Een kijkje nemen op het adres waar de Byzantijn heen is gevoerd.'

'Denk je dat Kir de jongens zover gekregen heeft met leugens?'

'Nee, maar indien hij niet daartoe gedwongen was door Pamela, zou hij het niet hebben doorgezet.'

'Zijn argument was: de Byzantijn heeft iemand ernstig bedreigd met sancties te nemen door de Club; onze Club is een sportieve kern, die ge-

vormd werd om los te komen van de vervelende wereld van de papa's moraal en tevens om te vechten tegen de “zwart-jekken”.’

‘Een soort neo-fascisme,’ spotte Charat.

‘Dat is maar een woord voor halfgeëmancipeerde schoolfrikken.’

Hun gesprek dwaalde af.

‘Fascisme - racisme. Ik geloof dat je ook naar de film Nacht en Nevel bent gaan kijken. Waarin ze onze generatie, die het nazisme niet heeft gekend, herinneren aan de gruwelen van de dictatuur. Ze vertellen er niet bij dat het niet alleen joden waren in die vernietigingskampen. Veel meer anderen! Tien maal zo veel. Op de eerste plaats, toen die Hitler begon, was er geen geld in Duitsland. Hoe bracht hij zijn lijfgarde en later zijn puik geklede en gewapende troepen op de been? Met het “internationale” kapitaal dat ook in Duitsland een kans wilde geven aan een nieuwe produktiestunt: wapengekletter. Wie was dat kapitaal? Meer dan zeventig procent joods... Amerikaans - Engels - Frans - Tsjechisch - enzovoort. Ergerlijker nog is dat die concentratiekampgruwelen door communistische mantelorganisaties worden gepropageerd. En wie was met de nazi's in '39 en '40 totdat de

nazi's ook hen in de nek sloegen? De communisten! Nee, wat een onnozele bende is het bioscooppubliek toch...'

'Dacht je dat onze generatie al die rommel slikt zonder argwaan of kritiek?'

'Ik hoop van niet, ze kan haar eigen conclusies trekken, ze vecht om haar eigen vrijheid, haar eigen fatsoensopvatting, al jammeren de "grijzen" ook al elke dag over het Damocleszwaard van de heliumbom. Genoeg bommen om het mensenras uit te roeien. Waarom niet? Waarom wel? Wat kan het ons schelen. Geen kind dat eraan denkt, zo vanzelfsprekend is het uitblijven van een antwoord op die vraag naar twee kanten. Stel je voor dat we wisten: om twee uur vannacht valt een bom die het land wegvaagt van de wereldkaart...'

'Ik weet wat je zeggen wilt.'

'Zeg jij het dan.'

'We zouden die resterende tijd gebruiken om heerlijk lief te hebben... heerlijk... onophoudelijk... totdat alles zich in rook oploste...'

'Ik vind dat niet eens zo verschrikkelijk,' glimlachte hij, 'integendeel.'

Ze zwegen een poosje...

‘We moeten hier niet misrijden. Ik ken deze buurt niet goed.’

Bessy vertraagde het tempo een beetje. Ze reden nu langs de duistere muur van een uitgestrekte fabriek. Bessy zat lichtjes naar voren met het stuur tegen haar borst alsof ze poogde de nacht beter te doorpijlen met haar blik. Ze vroeg zachtjes:

‘Hoe kom je aan het adres?’

‘Dat is iets dat je beter niet kunt weten.’

‘Ook niet nu we samen iets ondernemen dat gevaarlijk is?’

‘Je moet het je niet moeilijk maken.’

‘Hoor eens Bernard, ik laat je daar niet alleen binnengaan.’

‘Ik vind het toch maar veiliger dat je in je wagen blijft. Zodra je iets vreemds waarneemt of als je vindt dat het te lang duurt, rijd je naar een “tabac” en bel je het nummer van Serge, M.A.I. 3301 en je zegt hem waar we zijn.’

Hij aarzelde even en vervolgde:

‘Kir heeft je wel eens als boodschappenjongen gebruikt.’

‘Ja.’

‘Ik zal je iets onprettigs vertellen. Op een dag dat Kir je nodig had ben je daarna bij mij langs ge-

komen.’ Bessy fronste de wenkbrauwen alsof ze moeite deed zich iets daarvan te herinneren. ‘Toen je een ogenblik in mijn kamer je haren ging kammen, heb ik uit je leren hangtas een witte, onbeschreven enveloppe genomen, waarvan ik met zekerheid vermoedde dat Kir hem je ergens liet bezorgen; ik heb er een andere witte, onbeschreven enveloppe voor in de plaats gedaan... ik had maar een paar seconden de tijd.’

‘Vermoedelijk moest ik hem op het postkantoor van Auteuil in een postbus laten glijden, waarvan ik me het nummer niet meer herinner.’

‘Klopt,’ bevestigde Charat.

‘In de enveloppe die ik je ontvreemde zat een briefje voor een zekere heer Toquet. Wie die heer Toquet is, heb ik nooit kunnen uitvinden, maar er stak een cheque in voor Zurichstraat 13, Boulogne. Die straat moeten we zoeken.’

Bessy stopte. Ze legde een arm over de leuning keek Charat aan met een honend lachje.

‘Dus je vertrouwde me niet.’

‘Het is geen kwestie van al of niet vertrouwen, maar een kwestie van voorkómen.’

‘Geef toe dat je van mij, buiten mijn weten, gebruik maakte.’

‘Ik weet niet of Kir door iemand gewaarschuwd werd dat hij in zijn postbus slechts een blanco enveloppe aantrof in plaats van een Amerikaanse traveller's cheque. Die cheque kan ik in ieder geval vanavond betalen. Er bestaat een geringe kans op, laten we zeggen één op de tien. Anderzijds, indien Kir verwittigd werd, zou dat de reden kunnen zijn waarom hij jou de laatste weken nadrukkelijker naar zich toe haalde...’

‘Voor dat geval met die brief zou ik je een lijfstraf kunnen bezorgen.’

‘Dat kun je vannacht nog doen, maar eerst wil ik je bewijzen waartoe die onbeschaamdheid diende.’

‘Bernard,’ zei ze, ‘vertrouw je me nu?’

‘Niet alleen dat, ik reken op je... en ik houd van je.’

Ze nam zijn hand, bracht die tegen haar wang, keek naar zijn vingers en lispelde zachtjes:

‘Er zit verf onder je nagels...’

‘Pruisisch blauw en karmijn krijg je er zelfs met een borstel niet af. Het zijn taaie kleuren. Ik houd van hun hardheid. Het zijn kleuren om alle gevoeligheid mee kapot te schilderen... Daar gaat het om.’

‘Waarom kapot?’

‘Omdat alleen aan grote ontroeringen het recht tot uitdrukken verleend moest worden.’

‘Het voorrecht,’ verbeterde ze, ‘het leven bestaat uit kleine en grote gevoelens, diepe en oppervlakkige, de oppervlakkige getuigen soms van de meeste wijsheid.’

‘Kom,’ zuchtte Charat, ‘ik ga lopen. Rij langzaam verder.’

Hij controleerde de straatnaam op een stukje papier en wist direct dat het niet ver was, nog een straat rechts en dan de tweede links. Hij liep voorbij het huis. Een motorrijwiel stopte ergens in de buurt met een overbodige knal. De huizen lagen hier en daar verder van de straat af, met een stukje grond ervoor. Het zag er niet vrolijk uit en er hing een verbrande nageur van ranzige olie in de lucht. Hij zag dat de wagen van Bessy verderop bij een straathoek stopte. Hij keerde weer naar nummer 13 terug.

III

Lieve Pamela,

Drie avonden reeds probeer ik je te zien. Of, zien is het woord niet. Vaak genoeg zie ik je tussen de anderen, wanneer we bij je zijn. Je weet hoe ik me dan met mijn ogen aan je heen en weer gaan vastklamp, mezelf soms afvragend of die anderen dat niet merken. Eergisteren had je me per telefoon beloofd thuis te zijn. Met een verrukkelijk gevoel heb ik me op die avond voorbereid. Toen ik kwam stond je klaar om uit te gaan, je verontschuldigend dat je om zakelijke redenen verplicht was geweest een uitnodiging te aanvaarden. Ikzelf reed je naar het rendezvous, een theatertje waar beunhazerijen worden opgevoerd. Maar in jouw kringen verdoen de mensen hun teveel aan tijd altijd met dergelijke karikaturale levensscherts. Dat maakt me opstandig. Begrijp je, eergisteravond werd er in de straten van een ander landsdeel gevochten... Op de rug van onze generatie die nog altijd sterft om de aandelen van petroleumspeculanten te

verdedigen... Ik weet dat dit argument je niets zegt, omdat het het aantal van je bontmantels en je parfumflessen vermindert noch vermeerdert. Ik begin nu ook te geloven dat wat je 'onze liefde' hebt genoemd tegen die bontmantels en parfumflessen niet opgewassen is... Dat je een bezoek aan het theatertje met Alain Souvoi verkoos boven een samenzijn met mij werpt me niet alleen in een pijnlijke eenzaamheid, maar bovendien vervult het me met bitterheid. De avond daarna kwam ik wéér. Je was niet thuis. Ik dacht begrepen te hebben van de meid, dat je even met de honden een straatje om was. Ik ben in mijn wagen blijven wachten. Uit wanhoop ben ik naar de Eglantieren gegaan, waar de jongens blijkbaar verbaasd waren over mijn moedeloosheid. Om twaalf uur 's nachts ben ik weer langsgereden. Je was er nog niet, want er brandde nergens licht en de gordijnen van je slaapkamer waren nog niet toegeschoven. Ik heb weer gewacht in mijn wagen. Na mijn verbittering verzonk ik in een grenzeloze droefheid. In die toestand trof ik je eindelijk gisteren. Je liet me binnen in de salon, en je vroeg me allerlei praktische dingen, die ik als in een wolk aanhoorde. Dat vernederde me. Voor iemand die erop gesteld is zich in het be-

staan te voelen als een hand in een soepele handschoen... is zoiets inderdaad een nederlaag. Ik besepte dat je om de een of andere reden geen behoefte aan mij had... geen lichamelijke behoefte... En wat is die fysieke behoefte anders dan een streven van de innerlijke mens... van de ziel... Dat is vaker gebeurd, nadat je me enkele dagen eerder de tederste dingen had toevertrouwd... Nadat we onze zinnelijkste verlangens hadden botgevierd en bevredigd.

‘Toen je me gisteren niet je slaapvertrek binnenliet, besepte ik weer dat je een eigen bestaan leidt, waaraan ik hoogstens een tierelantijn ben. Ik verzon dat ik maar weinig tijd had. Je sloeg niet eens, zoals vroeger, een arm rond mijn hals en zei niet: ‘Kom, laten we dan maar geen tijd verliezen...’ Je leek bijna tevreden dat ik wegging. Ik heb de hele nacht liggen denken aan alles wat er tussen ons aan zachtheid en wellust zo hevig is geweest... Ik moet je spreken, zeg me oprecht wat de oorzaak is van je vriendelijke en welopgevoede onverschilligheid...

Kir

Met een vergenoegde glimlach draaide de vrouw de brief tussen haar sierlijke vingers. Zij had een

lade in een empire-commode waarin ze tal van dergelijke brieven verzamelde. Deze leek haar onschuldig en bedeesd. Kir was inderdaad een zeldzame jongemannen-figuur, maar hij was een te indiscreet minnaar. Jammer, met al de rijkdom die achter hem stond. Zij zag hem voor zich. Aan zijn uiterlijk was niets hinderlijks, integendeel. Dom van hem, dat hij zich nooit in een donkerblauw avondpak kleedde. Opstandigen zijn altijd een beetje dom. Zijn ogen onder zijn al vroeg gerimpeld voorhoofd hadden iets melancholiek dat van zeer diep opwelde. Geen vrouw kon aan een dergelijke blik ontkomen, vooral waar die uitdrukking nog versterkt werd door de bijna tirannieke zinnelijkheid van zijn mond. Zij kon niet aan hem denken zonder op sensuele wijze aangetrokken te worden. Zij voelde zich veel weerbaarder in zijn aanwezigheid; dan besepte ze hoe onvolgroeid zijn viriliteit nog was door het gebrek aan gevoelsevenwicht. Door gebrek aan humor. Zij had hem wel eens verweten dat zijn gebrek aan humor zijn aantrekkelijkheid belangrijk verminderde. Hij had daarop geantwoord in een brief, zoals hij altijd deed... De tegenwoordigheid van een vrouw met *savoirvivre* ontwapende hem nog. Hij reageerde

slechts wanneer haar aanwezigheid hem niet meer geestelijk verlamde.

Zij bladerde in een bundel brieven en vond terloops een van zijn antwoorden.

‘Het ligt helemaal in de lijn van de Pascaliaanse gedachtengang te menen dat mensen die ernst missen even vervelend zijn als zij die zichzelf te ernstig nemen en dat zij die alleen achter dwaasheden aanlopen even ijdel zijn als zij die alleen maar denken aan de wijze om hun deugden te doen uitkomen en ten slotte dat zij die in alle omstandigheden hun humor willen bewijzen even afstotend zijn als zij die er helemaal geen bezitten. Het is grote armoede niet genoeg geest te hebben om zotheid te verkopen, en niet voldoende zelfkennis om te weten te zwijgen. Misplaatste bewondering. Wie ooit in de liefdesextase een vrouw heeft doen schreien, weet dat in de ware liefde voor beiden geen kans bestaat...’

Zij dacht, als ik niet van materiële problemen afhankelijk was, zou ik van hem een minnaar maken, maar op geen enkel praktisch terrein zou ik afhankelijk van hem willen zijn. Misschien zou ik met hem enkele jaren van geluk kennen. Maar in mijn omstandigheden is dat onmogelijk. Ik

houd van hem, ik wil hem niet kwetsen. Hij zal langzaam begrijpen, dat vriendschap te verkiezen is boven de 'liefde'.

Haar blik schoof nog een ogenblik over een paar zinnen van een andere brief, die kennelijk met een driftig schrift, snel geschreven was.

'Wat ben je toch voor een gegalvaniseerde teef, je lijkt me meer en meer een vat vol tegenstrijdige onverschilligheden. Je omgeving lijkt op een collectie ledenpoppen aan touwtjes die je manipuleren kunt naar believen. Ik verafschuw al die marionetten. Mijn genegenheid voor je laat zich niet bedienen met automatische schakelaars.'

Zij kende Kirs vader en dacht dat de zoon een flagrante tegenstelling met hem vormde, en dat in de beste gevallen de appel zover mogelijk rollen wilde om niet op de boom te lijken die hem liet vallen.

Diezelfde avond belde Kir aan. Eerder had hij de zitting van de Club bijgewoond, waar Brou en de Huid tegen elkaar waren uitgekomen. Hij voelde zich een beetje opgeknapt. Dat was tenminste een manier om ruggegraat te krijgen en hij bedacht dat hij vanavond in staat was om Pamela te doen begrijpen dat hij ook anders kon

optreden dan met een complex van bedrogen tederheid. In gedachten sloeg hij haar met de vlakke hand in het gelaat. Hij zag haar verschrikt ineenkrimpen, wellicht beseffend dat haar opmerkingen over zijn onvolgroeide viriliteit een grens hadden. Er zijn vrouwen die een zweep respecteren. Hij droeg die in zijn hevig bewogen gemoed en hij wenste die reactie niet te temperen; liever een barbaar dan een geciviliseerde aap.

Pamela's dochter, Maja, stond in de gang toen de dienstbode opendeed. Hij vroeg: 'Is je moeder thuis?'

'Nee, maar kom binnen, ze zal wel niet lang uitblijven; ze heeft nog niet gedineerd.'

In de woonkamer stond de tafel nog gedekt. Het moest ongeveer kwart over negen zijn. Om negen uur was hij bij Charat weggegaan.

'Ben je weer voor een tijdje hier?' vroeg Kir.

'Ik hoop voor langer dan een tijdje,' antwoordde ze bijna vijandig.

'Zo, ben je niet graag in Zwitserland bij je vader?'

'Denk je dat het om de aanwezigheid van mijn vader of moeder gaat, zo naïef ben je toch niet. Hok jij soms met je ouders?'

‘Nee, ik weet wel Maja, dat het soms vervelend voor je is, tussen twee gescheiden mensen heen en weer gezonden te worden...’

Maja haalde de schouders op. Ze leek erg mooi maar ook erg trots. Er hing een wolk van parfum om haar heen, die dezelfde was als van haar moeder. Dat hinderde Kir.

‘Ik heb er niets tegen dat je voor mijn moeder komt, Delabray, dat zijn mijn zaken niet... maar ik heb liever dat jij je niet met de mijne bemoeit...’

Zij ging de deur van de huiskamer sluiten en die van het aangrenzend salon. Zij nam twee whiskyglazen en ging nog even zelf in de ijskast koel sodawater halen.

‘We kunnen er wel over praten, vind je niet?’

Kir wist niet of ze het spottend zei. Hij zag dat ze buitengewoon kalm was terwijl ze naar het radiotoestel ging. Kleine scherven van muziek en stemmen flitsten voorbij. Ze vond een concert en liet het aanstaan. Vermoedelijk iets van Vivaldi. Dat irriteerde hem.

‘Houd je niet van jazz?’ vroeg hij.

‘Nee, ik houd ook niet van negerkunst en van gangsters.’

‘Deze muziek werkt op mijn zenuwen, ik heb de

indruk dat er altijd hetzelfde wordt herhaald.’

‘Ik vind het heerlijk naar dingen te luisteren zonder einde.’

Ze veranderde van toon en hij bemerkte dat ze niet acteerde.

‘Nu ik je toch alleen zie, Delabray, kun je me misschien ook zeggen waar Giulio Buzanti is.’

‘Hoe kan ik weten waar Giulio zich ophoudt!’

‘Dat weet je evengoed als het feit dat ik een kind verwachtte. Ik heb je brieven gelezen, Delabray, niet om je liefdesontboezemingen, maar om alles wat mij en Giulio betreft.’

‘Ik dacht dat je te jong was en ik hielp je moeder.’

‘Het werd veel erger, Delabray. Ik vind het niet nodig om dingen bij hun naam te noemen die erg onaangenaam klinken. Het is niet waar dat moeder vanavond vroeg thuis kan zijn. Ze heeft het druk met een paar Utrillo's uit de collectie die Giscont haar schonk vóór zijn dood en die ze verkopen wil. We hebben de tijd om naar het adres te rijden waar Giulio is.’

Dit leek hem een goed geplaatste upper cut. Het deed hem duizelen.

‘Weet je waar hij is?’

‘Ik weet alles. Ik haat Mama en denk dat jij uit

slaafse verliefdheid voor haar hebt gehandeld.’

Ze stond op en zei bijna smekend:

‘Kom, laten we gaan.’

Ook Kir kwam traag overeind. Automatisch volgde hij haar. Waarom? Hij besepte het niet. Maar misschien rees in hem iets als een begin van wraak op Pamela's ongrijpbaarheid. Het was alsof hij pijn had in al zijn ledematen. Achter het stuur begreep hij nog niet goed...

Een zin van Serge speelde hem door het hoofd:

‘Pas als je voor jezelf en anderen bent als zand dat door de vingers loopt, heb je een sterke persoonlijkheid bereikt en hang je in je eigen scharnieren zoals het hoort.’

Hij was gebonden aan allen, aan zijn milieu, aan wie hij liefhad en aan wie hij verachtte... Altijd in de klem. Altijd met een afschuwelijke bijmaak. Waarom had zijn vader hem uit het leger gehouden... Liever lag hij nu ergens in een dzjebel achter een machinegeweer. Hij hoorde Maja praten.

‘Dus je weet het adres.’

‘Niet helemaal. Maar we kunnen naar een zekere Toquet rijden. Die moet het hebben.’

‘Ik ken Toquet niet.’

‘Je liegt.’

‘Ik verzeker je dat ik hem niet ken. Het moet een relatie van je moeder wezen.’

Ze reden traag de boulevard af naar de Seine.

‘We verknoeien onze tijd,’ zei hij.

Hij stopte bij een groot tuinhek in een rustige straat.

‘Delabray, waar is Giulio?’ articuleerde Maja, traag en met ontroering.

‘Ik weet het niet.’

‘Is hij in gevaar?’

‘Ik weet het niet.’

‘Heb je dan de verantwoording op je genomen van iets dat absurd is en waar je niets van weet,’ zei ze met verachting.

‘Misschien.’

Het bleef een poos stil. Hij durfde niet naar haar te kijken. Een afschuwelijk gevoel beklemde hem. Plotseling voelde hij een warmte aan zijn rechterslaap. Voordat hij besepte wat de pijn beduidde die met die warmte gepaard ging, viel hij met het hoofd tegen de voorruit.

Maja verliet de wagen. Keek de straat af. Liep tot aan het volgend rioolrooster en liet er haar wapen in glijden. Ze haastte zich naar huis.

IV

Terwijl Charat het pad opliep drong niet eens de gedachte tot hem door dat het gevaarlijk was, wat hij deed. Het was trouwens een gewaarwording die hij niet kende. Wel flitste het door zijn hoofd, dat hij in ieder geval de politie buiten deze zaak zou houden. Het was 'hun' aangelegenheid en daarmee had niemand anders iets te maken.

Men had hem zien naderen, de deur werd geopend en een eenvoudige vrouw, die een trui over een lange broek droeg, liet hem binnen. Het vertrek was tevens een keuken, waar een zware geur hing van schapevet en knoflook. De man die aan tafel zat veegde zijn mond af. Hij zag er niet gemoedelijk uit. Hij bleef nog een beetje nakauwen zoals mensen doen die onverwacht van hun eten worden gerukt. Hij bleek geenszins verstoord in zijn huiselijke bezigheid onderbroken te worden. De man keek hem nauwelijks aan, maar draaide zijn gelaat zó alsof hij zijn groot oor naar de bezoeker richtte om niets verloren te laten gaan van wat deze hem te vragen had. De vrouw be-

keek hem even en ging toen door met het wassen van de vaat.

‘Ik ben een van Delabray's vrienden,’ begon Charat rustig. ‘Wij zouden graag weten hoe Buzanti het maakt.’

De man bleef zwijgen en keek hem niet méér aan dan zojuist. Onder het slechte licht zag Charat zijn vet zwart krullend haar glanzen. Hij kon zijn leeftijd niet bepalen. Vijfenvestig misschien, maar met een diepdoorgroefd gelaat. De man had een vulgaire, openvallende mond met een rij zwarte tanden, waartussen één gouden tand uitsprong. Er blonken ook enkele gouden ringen aan zijn behaarde vingers, die zachtjes op de tafel trommelden.

Er viel een kleine stilte.

‘Ik zou Buzanti graag willen spreken,’ vervolgde Charat die iets als een beklemmende druk begon te voelen, die in de ruimte rondom hem hing.

‘Buzanti...’ herhaalde de man.

Hij ontkent niet, dacht Charat. Dat bemoedigde hem. Hij trok de traveller's cheque uit zijn zak en legde hem op tafel. De man keek er niet naar.

‘Ik geloof dat dit u toekomt,’ vervolgde Charat.

De man riep zijdelings: ‘Hachid.’

Een deur ging open en een jongere kerel kwam

binnen, die goed gekleed was in een opvallend vest van gespikkelde tweed. Hij zei iets in het Arabisch. Het klonk spottend van zijn blauwe naar voren krullende lippen. De man aan tafel bleef even onverschillig. Charat nam nu nauwkeuriger het jonge gelaat op, dat binnen de lichtkring van de elektrische lamp kwam. Een vroege geslachtsziekte had kleine donkerpaarse littekens achtergelaten in de bruine huid.

‘Buzanti,’ zei de jongere op beleefde toon, ‘is een gast van ons, maar hij blijft zolang zijn veiligheid dat vereist. Wij hebben een gestort bedrag teruggezonden aan de afzender, voor een gevraagde dienst. Buzanti's vader is een belangrijk diplomaat, die onze zaak zeer welgezind is. U begrijpt...

‘Juist omdat ik geprotesteerd heb tegen het lot dat men hem wilde laten ondergaan, ben ik hier,’ antwoordde Charat.

‘Dat is vermoedelijk de waarheid, maar uw vriend is in ieder geval niet hier. Kunt u ons ook verzekeren dat de dame die buiten wacht dezelfde goede bedoeling deelt?’

‘Daar bestaat geen twijfel over.’

‘Ik meen, dat wij belangrijker dingen te doen hebben dan ons de politie op de nek te halen.’

‘Ik begrijp het. Wat ik verlang te weten is of Buzanti naar huis gaat.’

‘Ongetwijfeld.’

In een flits dacht Charat, als ze mij laten gaan, is het zeker dat Buzanti geen haar wordt gekrenkt. Maar hij bleef op zijn hoede om elke plotse slag te ontwijken.

‘U kunt de dollarcheque weer meenemen. Wij wisselen niet graag op de zwarte markt... en in ieder geval, geld dat ons niet toekomt... O, voordat ik het vergeet... Buzanti heeft gisteren zijn vader getelefoneerd om hem te bevestigen dat hij een paar dagen bij vrienden logeert... om hem gerust te stellen.’

Hij glimlachte en groette voordat hij weer in de kamer ernaast verdween.

Charat stond op. Wist niet goed of hij de cheque zou laten liggen of van het tafelblad afnemen. Het was maar een seconde twijfel. Een geweldige vuistslag tegen zijn kin deed zijn hoofd kraken. Hij stortte neer op de grond. Hij voelde dat hij niet helemaal bewusteloos was, maar verroerde zich niet. Het duister rondom hem trok als een net samen. Er bleef nog een enkel gat met rood licht en het was of dat met een fluitende straal door zijn hersens ging. Het leek of er men-

sen over hem heenbogen en alsof hun adem met golven over hem ging. Daarna wist hij niets meer.

Toen hij weer bijkwam zat hij tegen een fabrieksmuur aan. Hij hoorde nog stemmen. Het werd steeds duidelijker, maar zijn hoofd deed pijn en een kleverig vocht plakte in zijn mondhoek.

Serge en Bessy hielpen hem op, steunden hem.

‘Gaat het een beetje?’ vroeg Serge. ‘Tjonge! Je bent er nog goed afgekomen.’

Bessy veegde met een zakdoek voorzichtig het bloed weg rondom zijn lippen.

Hij zei:

‘Zo, zijn jullie daar?’

Hij zag nu ook de lichtblauwe Alfa. Dat maakte hem weer vertrouwd met de werkelijkheid. Hij herinnerde zich wat er gebeurd was en voegde eraan toe:

‘Het is niet erg. Buzanti is veilig.’

Hij ging staan en betastte zijn zakken, die leeg waren. Ze hadden hem alles afgenomen.

‘Ken kleine, maar grondige controle,’ glimlachte hij hoewel dat heel zijn gelaat deed schrijnen. ‘We kunnen naar de Eglantieren rijden voor een cognac.’

Toen ze in de auto zaten lachten ze.

‘Ik vertrouwde het niet,’ zei Bessy, ‘ik ben Serge maar onmiddellijk gaan bellen. Ik ben hem aan de brug van Boulogne gaan oppikken.’

‘Operatie Byzantijn afgelopen. Het blijft onder ons,’ besloot Charat, ‘laten we het nu maar eens ergens anders over hebben.’

V

‘Om hoe laat werd de jongeman in de auto aangetroffen?’

‘Om zes uur vanmorgen door agent Coude die op weg was naar het commissariaat.’

‘Bijzonderheden?’

‘Kogelwond aan de rechterslaap. Vermoedelijk toegebracht door een inzittende.

Geen kogelgat in zijn raam.’

‘Merkwaardigheden in de auto?’

‘Er hing nog een vrouwelijke parfumeur.’

‘Wanneer is de dood ingetreden?’

‘Volgens de arts tussen halftien en tien uur.’

‘Rondom de wagen?’

‘Geen bijzonderheden.’

‘Wapen geïdentificeerd?’

‘In orde.’

‘Heeft inspecteur Servais nog notities verzameld?’

‘Ik zal proberen hem aan de binnenlijn te krijgen.’

Commissaris Kast schoof de blaadjes papier op-

zij om een nieuwe sigaret te rollen, die hij met zijn dikke tong langs de papieren rand toelikte.

‘Het is niet zo belangrijk,’ mompelde hij minachtend tegen de agent die herhaaldelijk op een knopje drukte en een cijfer opdreunde in de huistelefoon.

‘Tweehonderdacht-verbinding. Tweehonderdacht. - Tweehonderdacht-verbinding...’

De klik-kliks klonken dof uit de hoorn. ‘Hier tweehonderdacht. Hier...’

‘Inspecteur Servais?’

‘Servais, ja.’

‘Hier bureau van commissaris Kast. Secretaris Loufteau aan de lijn. Commissaris Kast vraagt gegevens over de knaap van de Simca-Sport te Auteuil.’

‘Ik kom persoonlijk. Een ogenblik.’

‘We hebben de tijd,’ mompelde commissaris Kast weer. ‘Ik heb nog een andere zaak te bekijken vanochtend...’

Hij trok onverschillig de telefoon naar zich toe. Zijn sigaret hing slordig in zijn bruingekleurde mondhoek. Zijn gelaat stond altijd verveeld, alsof het hem eigenlijk niets interesseerde. Hij was zelden gehaast. Zijn vingertoppen waren zo breed dat ze niet in de verchromde gaten van

de nummerschijf pasten, wanneer hij een nummer draaide. Terwijl hij telefoneerde peuterde hij rustig door in zijn breed, behaard neusgat.

‘Met Delabray?’

‘Het woonhuis van mijnheer Delabray.’

‘Wilt u mijnheer Delabray waarschuwen dat politiecommissaris Kast hem iets heeft mede te delen...’

‘Mijnheer is nog aan het ontbijt. Kunt u wat later opbellen?’

‘Wilt u mijnheer toch maar even roepen.’

‘Kunt u mij de boodschap misschien geven? U spreekt met de particuliere secretaresse.’

‘Zegt u aan mijnheer dat politiecommissaris Kast hem dringend wenst te spreken.’

De stem aan de andere kant bleef stil. Het duurde een hele tijd voordat de lijn vermoedelijk naar het privé-vertrek werd overgeschakeld, nadat men zich ervan verzekerd had dat het mijnheer Delabray niet verhinderde in zijn ochtendblad te kijken. Hetgeen hij graag ongestoord deed.

‘Commissaris Kast?’

‘Mijnheer Delabray?’

‘Jazeker.’

‘Mijnheer Delabray, ik moet u een even ernstige als pijnlijke mededeling doen...’

‘Weer een of andere kwajongensstreek zeker...’ klonk de geaffecteerde stem.

‘Nee, mijnheer Delabray, liever zou ik de boodschap persoonlijk overbrengen...’

‘Kan het niet per telefoon?’

‘Weet u misschien dat uw zoon vannacht niet thuis was?’

‘Oh, commissaris, ik ben niet de kindermeid van mijn kroost...’

‘Dat begrijp ik, mijnheer Delabray, maar er is iets ernstigs gebeurd met uw zoon Christian... De politie heeft hem dood in zijn wagen aangetroffen.’

‘Dood?!...’ klonk het bijna verontwaardigd. ‘Ongelofelijk!... Ongelofelijk... Christian?’

‘Kan ik u misschien even spreken?’

‘Ik kom naar het commissariaat.’

‘Kamer negen.’

Commissaris Kast legde de hoorn neer en zuchtte.

‘Jeugd zonder kindermeid...’ en hij schudde afwezig het hoofd.

Intussen was inspecteur Servais binnengekomen.

‘Gegevens over de knaap van de Simca-Sport, baas.’

Kast ging achteroverleunen in zijn bureaustoel om te luisteren.

‘Een politierapport. Heeft twee jaar geleden een auto gestolen op de Champs-Élysées om met zijn vrienden naar Deauville te rijden, op dezelfde dag dat zijn vader hem een sportwagen gaf.’

‘Jeugd zonder kindermeid,’ mompelde Kast.

Servais begreep niet goed wat de commissaris bedoelde en ging verder:

‘Betrekkingen met gescheiden dame, met wie ik een onderhoud zal hebben.’

‘Geen verhoor!’ voegde Kast eraan toe.

‘Was geliefd onder de vrienden van het arrondissement. Vormden een club. Allemaal jongens en meisjes van rijke lui. Over die club nog weinig gegevens, enkele namen, waaronder zoon van Député, buitenlandse diplomatie, industriëlen en magistraten.’

‘Velen zonder kindermeid,’ mompelde Kast.

Servais keek hem verbaasd aan, maar zijn chef bleek ernstig, misprijzend ernstig.

‘De papa's maken het belangrijk,’ zei Kast eindelijk. ‘Bemoei je ermee en vertel me morgen wat je nog meer te weten bent gekomen, maar steek je handen niet in een bos brandnetels, je kunt

nooit weten... al deze mensen zitten vlak bij de ministeries.'

Toen de inspecteur de deurklink al in de hand had, zei Kast nog:

'O ja, kijk voor alle zekerheid op de benzinemeter en informeer bij zijn garage wanneer hij het laatst getankt heeft... Maar ik zou ook graag weten of zijn handen er verzorgd uitzagen...'

Het was of de Byzantijn een staalstoot in zijn borstkas kreeg. Hij stond op het platform van de autobus, met een arm rond de ijzeren stang en met de tweede editie van een ochtendblad in zijn hand. Zijn ogen gleden terloops over de dubbel gevouwen voorpagina toen een naam hem de adem benam. Hij had vanmorgen om tien uur zijn hotelkamer verlaten en reed nog even naar Boulogne om van de mannen afscheid te nemen die geweigerd hadden hem onder de groene zoden te stoppen. Plotseling voelde hij een benauwenis die als een duistere vlerk over hem heen scheerde. Stond dat met zijn avontuur in verband? Of was het een toeval? Hoe meer hij nadacht, hoe meer het hem ontstelde. Bij de brug van Boulogne sprong hij van de bus af en liep haastig naar de Zurichstraat. Hij herkende

twee van zijn schakers. Hij wierp de krant op tafel en volstond met zijn vinger de koppen te onderlijnen. De grote man met de vettige haren was de enige die er niet overheenboog om te lezen.

‘Zoon van een der invloedrijkste Parijse financiers dood gevonden.’

Er volgde een verhaal over jeugdbijeenkomsten in een afgedankte fabriek en een veldslag met fietskettingen op de zondagsmarkt van St. Maur tussen zwart-jekken en elite-zonen.

‘Begrijpen jullie, een vriend van me wordt dood aangetroffen... en het mooiste is dat ik verdacht kan worden...’

‘Wat je een vriend noemt,’ zei de grote man smalend.

‘Ik ben niet hier naar toe gekomen om te redetwisten over het begrip vriendschap, ik wil jullie alleen maar waarschuwen dat de jongeman die vermoord werd in contact stond met jullie en dat hij geholpen heeft mij te laten ontvoeren.’

‘Dat is een verzinsel,’ antwoordde de grote, ‘Delabray is ons volkomen onbekend. Wel is er hier een andere knaap geweest... die om jouw adres vroeg. Breng hem aan het verstand dat hij het onze zo snel mogelijk vergeet. Ik

heb hier zijn papieren, die je hem overhandigen kunt.'

'Ik had een afspraak met Christian Delabray, toen jullie me knock-out geslagen en in een auto gesleept hebben. Delabray had een handgemeen met me, ik heb een swing geplaatst onder zijn neus, toen ik bijkwam had ik nog het bloed op mijn knokkels. Wat die andere betreft,' vervolgde hij, met een blik op de papieren, 'hij is eveneens lid van onze Club.'

'Wat je waarschuwing betreft,' viel de andere hem in de rede, 'die is overbodig. Jullie zaken zijn de onze niet. We hebben geen tijd te veel en hopen je, hoeveel sympathie we dan ook voor een land koesteren dat onze zaak nogal welgezind is, niet meer gedwongen te ontmoeten. Als van dit alles iets uitlekt zouden we verplicht zijn radicale maatregelen te treffen, we vertegenwoordigen een strijdend volk en geen bende. Veel succes, mijnheer Buzanti.'

De mannen verlieten het vertrek. De Byzantijn voelde zich niet prettig. Op straat overviel hem weer het krantebericht. Meer en meer drong die werkelijkheid tot hem door: Kir is vermoord...

Die vreemde waanzin ook van Kir. En indien Kir niets te maken had met deze Algerijnse ter-

roristen, wie dan wel? Kir was er toch bij geweest! Was zijn vermoeden vals? Kir is dood. Hij dacht niet eens aan wat hemzelf had kunnen overkomen. Hij liep de autobushalte voorbij. De zon drong tussen het vochtig gebladerte van de bomen waarin de eerste herfstdraden hingen. Bij het Bois de Boulogne sloeg hij een bospad in. Het was er zo stil dat hij het druppelen van de fijne nevel op het lover, dat al roestig werd, hoorde. De stadsgeluiden klonken hier slechts door als uit een wereld achter vilt.

Waarom was Kir dood? Laatst had hij nog spottend gezegd: het leven is nooit kort genoeg... Dat leek hard, maar het was sentimenteel. O, Kir was een sentimentele kerel die zijn gevoeligheden achter spot verborg. Die gevoeligheid was misschien begrensd, maar wanneer hij van iemand hield was hij tot alles bereid... Deze laatste gedachte bleef in Buzanti naklinken... tot alles bereid... tot het ergste. Waarom had Kir hem beschuldigd en de anderen zijn oordeel doen aannemen? Dat was misschien een kwestie van prestige. Maar het gevaar waaraan hij, Buzanti, ontsnapt was... Kir had zeker geweten... Hij raakte ervan in de war... Maar waarom? Voor iemand die hij liefhad? Hij durf-

de de naam niet te zeggen, zelfs niet tegen zichzelf. Een walg steeg in hem op. Het maakte hem misselijk... Kir had gehandeld voor haar, in haar opdracht, blindelings.

Terwijl hij zich plotseling rekenschap gaf van de grenzeloze waanzin die achter dit alles school, voelde hij zich duizelig worden. Hij ging bij een boom staan. Steunde met zijn rug tegen de koele vochtige schors en concentreerde zijn gedachten, die chaotisch door elkander schoven.

‘Ik heb niets te verklaren,’ gromde commissaris Kast, met een handgebaar alsof hij de muggen rondom zijn oren wegsloeg. ‘Het enige dat uit de gegevens waarschijnlijk lijkt is dat het werk gedaan werd door iemand die routine heeft... En voor de rest kunnen jullie opdonderen.’

Hij trok zijn kraag hoog in zijn nek, tegen zijn paarse wangen, terwijl zijn sigaret aan zijn rupsachtige onderlip bleef plakken. Tussen het tuinhek en zijn auto flitsten de flash-lights van de journalisten op in de schemering die om vijf uur al tussen de bomen hing. Het was de tweede keer dat commissaris Kast een bezoek had gebracht aan het huis van Delabray, na het eerste onderhoud met de vader van het slachtoffer op zijn

bureau. Hij keek in zijn notitieboekje en zei tegen de chauffeur:

‘Lodewijklaan 4, Neuilly.’

Hij dacht dat het verkieslijker was geweest het parlementslid eerst op te bellen om hem in kennis te stellen van zijn voornemen enkele inlichtingen in te winnen bij zijn zoon Serge. Gewoonlijk ontwikkelde zijn plan zich vanzelf en daar vertrouwde hij nu ook wel op. Tussen de papieren, waarvan de ordelijkheid hem was opgevallen, was dit het enige adres dat hij had kunnen vinden. Een jongere broer van de vermoorde had hem verklaard, evenals later de moeder en het personeel, dat Serge Bedeaux een huisvriend was en een studiegenoot. Beiden waren ingeschreven aan de faculteit der rechten.

Andere bijzonderheid was een onafgeschreven brief. Hij vouwde hem weer open en herlas:

‘Een vader wil niet begrijpen dat in zijn kinderen de visie op het bestaan anders is dan de opvatting die hij daarvan heeft. Hij vergeet (opzettelijk of uit domheid) dat het zo was tussen hem en zijn vader. Hij vergeet. Hij negeert het belangrijkste in het kind: wat jong is, wat jeugd heet. Hij negeert wat hij wellicht (misschien)

ook eens was. Hij heeft zichzelf vergeven wat hij zijn zoon niet vergeeft. Hij wenst dat zijn kind zover komt als hij, verder komt (materieel) dan hij: hetgeen niet altijd in de aard der zaak besloten ligt, niet altijd een natuurlijke ontwikkeling betekent... Hij wil dat zijn kind eerder hem voortzet, dan zichzelf scheidt. Maar om dat te ontdekken in zijn vader moet men eerst een grote dosis onverschilligheid verzameld hebben. In die verhouding begrijpt niemand niemand. Hetgeen niet uitschakelt dat de ondergrond van een natuurlijke liefde blijft... Soms wordt zij om die reden zelf vijandschap...'

Commissaris Kast dwaalde in gedachten met de vage betekenis van deze zinnen terug naar de gesprekken die hij met de vader van Christian Delabray had gevoerd. Te hooghartig voor een diepgetroffen man, te koel voor de intensiteit waarmee hij over de eigenschappen van zijn zoon gesproken had. Er was geen twijfel aan: deze man had in zijn zoon zijn hoogste verwachtingen geplaatst, dat was zijn wijze van liefhebben. Terwijl zijn ogen een innerlijke tragiek, een wanhopige pijn uitdrukten, waren zijn woorden reeds aangepast... Die levensstijl maakte in-

druk op commissaris Kast. Zoiets als: er rest ons slechts onze droefheid uit te schakelen om de orde niet te verstoren.

Bij zijn tweede onderhoud, vanmorgen, leek het hem dat de man had geschreid. Maar hij zei:

‘Mijnheer de commissaris, er is iets dat nog tragischer is dan een dergelijk verlies... namelijk dat verlies niet te aanvaarden.’

Enkele reporters hadden de wagen van de commissaris gevolgd. De avondbladen hielden zich reeds uitgebreid bezig met het mysterieuze geval van Christian Delabray. Enkele rechtse kranten spraken over een terreuraanslag van de F.L.N. In studentenkringen was Christian bekend om zijn racistische houding. Men sprak ook meer over een ‘elitebende’, die tot doel had linkse benden te bestrijden. En alhoewel de vermoorde pas om halfzeven in de ochtend was gevonden, hadden de journalisten al een aantal ooggetuigen gehoord, die een man hadden zien weglopen, die een slag gehoord hadden en er waren er zelfs die hem gezien hadden in gezelschap van verdachte individuen...

De journalisten zwermden achter Kast aan als wespen om een jampot. Maar niemand wist iets

en zelfs de politie had nog geen enkel vermoeden. De commissaris zond zijn twee inspecteurs uit. Naar het café waar de vrienden elkaar troffen, naar de oude fabriek, naar verschillende andere adressen, terwijl Kast zelf de naaste vrienden wilde ondervragen.

De eerste die hij spreken wilde trof hij thuis. Serge lag op zijn rug op een divan. Hij las Alain, toen commissaris Kast werd aangediend door de meid. Zijn vader noch zijn moeder waren aanwezig. Aan tafel had hij hun vanmiddag gezegd, terwijl ze over Christians dood hadden gesproken:

‘De politie zal wel om inlichtingen komen.’

Kast zocht een stoel terwijl Serge weer op zijn rug was gaan liggen, nadat de wederzijdse voorstelling was geschied.

‘Zo,’ zei de commissaris, ‘bent u Christian Delabray's huisvriend?’

‘Daarin vergist u zich niet.’

Serge lag met de benen in de lucht over elkaar gekruist, terwijl hij de weerzinwekkende adertjes in Kasts gelaat bekeek, die een purperen landkaart vormden. Hij keek er schuin naar op, want de commissaris zat met achterovergeworpen hoofd in zijn stoel. Hij vroeg, zonder naar Serge te kijken:

‘Weet je of Christian Delabray een verhouding had met een vrouw?’

‘Uw vraag,’ antwoordde Serge, ‘is voor tweeërlei uitleg vatbaar. U vraagt me feitelijk: beminde Christian iemand? “Verhouding” komt uit het woordenboek voor “verdergevorderden”... Liefde is iets anders, dat aan meer dan een eenzijdige opvatting kan getoetst worden. Weet u, een van de intelligentste geesten van de vorige eeuw, Stendhal, schreef op gevorderde leeftijd: de liefde is voor mij de grootste aangelegenheid geweest, ja, bijna de enige. Een van de markantste schrijvers van onze eigen eeuw, Louis-Ferdinand Céline, schrijft daarentegen in zijn “Reis naar het einde van de nacht” dat elke poedel de liefde bedrijven kan. Uit deze beide waarheden valt geen synthese en geen levensbeschouwing te kristalliseren. Synthese is maar een voorbijgaande ziekte van het intellect. Laten we aannemen dat de eerste opvatting die van Christian was, in dat geval is hij goed geëindigd.’

‘Ik respecteer uw zienswijze. Ik vraag me af of hij met zijn vrienden nooit sprak... nou... over wat men doorgaans desillusies in de liefde kan noemen.’

‘Wilt u het beeld van een ongelukkige liefde aan

elkaar plakken, commissaris? Gebroken liefde lijkt in niets op gebroken porselein.’

‘Ik wil zeggen... iets dat zijn ouders, of bij voorbeeld zijn vader niet begreep,’
vorste Kast voorzichtig.

‘Alles begint een aspect van vanzelfsprekendheid te krijgen bij een helderziende onverschilligheid... dat was ongeveer zijn standpunt, ook jegens personen die hem niet begrepen. Ik geloof dat tussen zijn genegenheid en zijn intelligentie geen kloof bestond. Hij was wat men populair noemt “uit één stuk”.’

‘Ja, ja,’ mompelde de commissaris, bijna ontevreden.

‘Hij had niets van een kapper en niets van een handelsreiziger in zijn manier van spreken en doen, hij viel derhalve niet zéér op bij de vrouwen. In de liefde, dat weet u beter dan ik, met uw ervaring in misdaad uit passie en de gevolgen daarvan, worden de menselijke eigenschappen meer gestraft dan de menselijke fouten.

Nee, mijnheer de commissaris, ik zie geen liefdestrategie in de buurt van Christian en zelfs indien ik iets zou vermoeden in die richting zou ik zwijgen uit respect voor hem en de vrouw. De kranten hollen achter u aan met hun onverzadig-

bare honger naar zwijnerij. Voor u is een onderzoek wetenschap, voor hen is het een exploitatie van afgestompte instincten.'

Kast was verrast door de verandering van toon, die venijnig en verachtend klonk.

'Nietzsche zegt dat de wetenschap een vrouw onder de rokken kijkt... voor de literatuur is dat reeds een antiek bedrijf... Maar de journalisten, met name de publiciteit heeft daarvoor te veel valse schaamte, zij maakt daarom van elke vrouw een hoer of een strip-tease-nummer. Vraag me wat u wilt, met uitzondering van dingen waarop een beschaafd mens geen antwoord wenst te geven.'

'Vind je het een teken van beschaving om je als losbandige straatjongens te gedragen? Denk je soms dat het de politie onverschillig laat wat jullie uitvoeren? Antwoord me eerlijk, voeren jullie soms geen dictatuur uit over gehele benden. De ene tegen de andere. En in jullie eigen troep gaat het zo ver, dat het ontoelaatbaar wordt.'

'Gezag is een eerste vereiste voor elke cultuur. De samenleving zal ons misschien niet zo tegenvallen wanneer zij zich strenger zal bezinnen op de autoriteit. Mijn persoonlijke mening is, mijn-

heer de commissaris, dat het bewind der middelmatige politici langzaam wegrot. Het prestige is nog slechts louter sociaal van aard. De afwezigheid van een dieper risico baart verveling, welke bijna even verlamdend werkt als de angst... U vraagt wat wij doen? U noemt ons gedrag onbeschaafd. Wij willen niet alleen de angst, maar ook de verveling overwinnen. Dat verbaast u. U bent al een afstervende. Wij zijn beginnenden.'

'Ja, ja,' mompelde Kast, 'een bestaan zonder gevaar verzwakt de moed en maakt de menselijke ziel veel kwetsbaarder, veel meer ongewapend tegen de angst. Daarom slaan jullie elkanders huid kapot.'

Hij vond dat het onderhoud te lang duurde. Hij nam zijn notitieboekje en schreef doelloos en machinaal: Gevecht tegen verveling en angst. Hij zuchtte diep en voegde eraan toe:

'Dat kan tot onvoorzichtigheid leiden. Christian Delabray heeft niet beseft dat de dood aan zijn rechterzijde zat, nee, tot op het laatste ogenblik niet. Hij heeft zich niet verweerd. Voor een vlieg zou hij nog een gebaar gemaakt hebben, een reflex. Hij had zijn twee handen rustig op het stuur rusten... Nee, hij verwachtte het zeker niet... Dat gebeurt een man niet wanneer hij

woorden heeft met een man... Begrijp je..., excuseer me wanneer ik je vraag of er vrouwen om hem heen waren...'

'Genoeg!' zei Serge somber, 'ik voel er niets meer voor om nog te antwoorden.'

'Ik ben al tevreden met wat u me verteld heeft.'

Kast stond op. Hij maakte altijd de indruk van iemand die op het punt staat tot een resultaat te komen. Hij ademde zwaar met open mond, terwijl zijn sigarettepeuk maar niet wilde vallen.

VI

‘De club waarvan u deel uitmaakt is volkomen geïdentificeerd. Mijn inspecteur heeft een tiental jongens op het politiebureau ontboden. De eenheid van opvattingen is opvallend. De inspecteur heeft onder hen ook de twee jongens herkend die gisteren met u in het Postcafé waren en daar van u de opdracht kregen om beurtelings een postbusnummer in de gaten te houden...’

‘Dat was ongetwijfeld niet moeilijk, ik wist, al was het pas op het nippertje, dat er een “luisteraar” met ons aan de bar stond.’

‘U heeft op dat ogenblik het nummer van de postbus veranderd.’

‘Juist,’ beaamde Charat, ‘ik heb even later kunnen constateren dat uw assistent de verkeerde postbus onder zijn hoede nam. Maar dit alles heeft niets uit te staan met de moord waarover we het hebben.’

‘Dat zullen we later zien, voorlopig heb ik genoeg aan een alibi tussen halftien en tien uur 's avonds, drie dagen geleden.’

‘Om halfnegen is Delabray bij mij weggegaan. Ongeveer een uur later ben ik naar het platanenplein gelopen om er een glas witte wijn te drinken... Dat duurde niet langer dan twintig minuten, juist de tijd om het avondblad in te kijken. Een vriendin die naar haar wagen ging op de aangrenzende avenue, ontrukte me aan dat glas wijn. We zijn een straatje omgereden. Omdat de garçon van het café me zeker heeft nagekeken, kunt u gemakkelijk de juistheid van dit verhaal nagaan...’

‘Juist,’ mompelde commissaris Kast, ‘het kon ongeveer kwart voor tien zijn.’

‘Ongeveer kwart voor tien,’ beaamde Charat op een bijna uitdagende toon en hij voegde er nog aan toe: ‘We leven in een politiegemeenschap waarin vanzelfsprekend bij de dood van een jongen al zijn vriendjes worden verdacht, dat hoort zo, dat is betamelijk en nuttig. Ik ben altijd voor militaire dienst geweest, dat is tenminste een algemene en praktische moordenaarsopleiding.’

‘De moord op Delabray werd niet met een mitrailleur maar met een heel klein pistooltje gepleegd... het poederdoosje onder de wapens... iets waar jongens die fietskettingen hanteren, niet mee spelen...’

Kast was zuchtend opgestaan, terwijl hij dat zei, hij keek naar een groot doek dat op de ezel stond... Hij vroeg bedeesd: ‘Wat stelt dit voor, mijnheer Charat?’

‘Verbrand naakt.’

‘Ik zie, of liever, ik herken geen naakt,’ zei de commissaris glimlachend.

‘Omdat u de vraag verkeerd hebt gesteld; het stelt *niets* voor, maar ik *noem* het verbrand naakt.’

‘Zoudt u het ook kunnen noemen: kind in woestijn bij voorbeeld?’

‘Natuurlijk.. of chirurg aan tafel, harp van modder, automatisch insect of tragische fontein.’

‘En hoe komt u ertoe?’

‘Ik modder, ik rotzooi maar, ik klonter verf op een vlak, ik ben onschuldig, ik ben pervers, ik ben schreeuw, ik ben “nu”, ik heb lak aan wat u mooi of lelijk noemt, ik zweef erboven als een vogel, ik val als een arend op zijn prooi, ik stijg als een leeuwerik in de ruimte.’

‘Zo, zo,’ zei de commissaris, ‘doet u al die dingen...’

‘Excuseer me een ogenblikje,’ viel Charat hem in de rede, terwijl hij de telefoon opnam

en het nummer van de Huid draaide... ‘Hallo, ja, de Huid? O, hoor eens, het postbusnummer hoeft niet meer bewaakt te worden, dat doet de politie al... Ja, in orde... Nee... O.K.’ Hij legde de hoorn weer neer en vervolgde: ‘Heeft u al eens een tiende deel van een druppel sap van een rozeblaadje bekeken onder een loep die, laten we zeggen, tweehonderddertig maal vergroot? Een sinterklaaslens bij voorbeeld waar ieder kind thans mee speelt. Een fantastische wereld, van diepe purperen stromen, zachte roze sterren die uit elkaar spatten in dalen van porseleinblauw, met bronskleurige sculpturen, met schuim van sapgroen; met besneeuwde vermiljoenrode en scharlaken kraters... met geheimzinnige tekens als grafieken... niets dan verrassing, niets dan bewondering; niets dan nieuwe vormen... Heeft u door een elektronische lens al eens een viruscultuur bekeken of eenvoudigweg een korrel zout in een glas helder water; wat daarbij gebeurt is even fantastisch als een reis naar andere planeten... Dat alles wéérgeven is nog altijd realistische kunst, maar uitdrukken wat er diep binnenin je gebeurt, dat is nog heel iets anders.’

Kast kuchte een beetje en zei:

‘Ik houd me toch maar liever aan dingen die ik met het blote oog kan zien en met mijn vingers betasten.’

‘Dat verwondert me niet, commissaris en ik lap uw begrip of onbegrip voor de dingen die ik schep aan mijn laars. De kunst begint waar de redelijkheid ophoudt. Er is een dosis gelukkige waanzin in elk bestaan, misschien is de uwe al voorbij.’

Kast lachte nu werkelijk hardop. Toen zijn gelaat weer ernstig werd zei hij:

‘Kunt u me ook de naam zeggen van de dame die de bewuste avond met u een toertje maakte?’

‘Het zou bepaald onbeleefd van me zijn u zo laag aan te slaan om te geloven dat die naam al niet in uw notitieboekje staat, ik laat u dus de eer om hem te noemen.’

Kast knikte en zei: ‘Bessy Lacour.’

‘Zij is een intelligent meisje en zal u vriendelijk te woord staan.’

‘Ik houd niet van te véél intelligentie.’

‘U bent een man van het vak, u weet dat onbeteugelde intelligentie tot misdaad leidt; wanneer de intelligentie haar natuurlijk doel voorbijschiet, ontstaat er een wanverhouding tussen het geestelijke en het stoffelijke. Ze is als een moraal

die zich tegen de biologische behoeften richt: ze leidt tot zedelijke criminaliteit.’

Commissaris Kast wist niet meer of het de jongen ernst was of dat hij spottend een loopje met hem nam. Hij voelde zich in het nauw en zocht naar een reddend punt.

‘Ik zie dat schilderkunst en criminologie niet zo ver van elkaar afstaan.’

‘Niet zo ver,’ ging Charat op dezelfde toon verder. ‘Daarom zijn tekeningen van gekken en gevangenen zo boeiend. Wie weet, misschien is schilderen zoals wij het thans doen, wel een verkapte vorm van misdadigheid... of althans haar uitlaatklep. Hoedt u voor vitalisten.’

Kast wist nu niet meer hoe hij het had. Hij maakte aanstalten om afscheid te nemen. Toen hij daarin op onhandige wijze was geslaagd, dacht hij toen hij nauwelijks op het tuinpad was: Waanzin en woorden... woorden... de huidige jeugd heeft van alle kwalen de ergste geërfd: woorden.

‘Nee, ik gebruik nooit “Jolie Madame”, ik houd niet van dat soort gekaramelliseerde saus op mijn huid.’

‘Kunt u dat bewijzen?’

‘Zend een man die zich in cocktailsfeer thuis voelt en laat hem zijn neus steken in mijn kleerkast en in mijn mantels.’

‘Hm!... Draagt u af en toe lange broeken,... blue-jeans, bij voorbeeld?’

‘Nee, ik houd niet van een stijl die een evasiefenomeen is van halffeëmancipeerde parvenu's. Ik loop derhalve nooit in spijkerbroeken nòch in flanellen broeken.’

‘Vindt u dat onvrouwelijk?’

‘Erger.’

‘Maar u hanteert wel wapens?’

‘Vrij goed,’ zei ze.

Ze stond op en opende het raam dat op de tuin uitzag. Er stroomde koele lucht het vertrek binnen, dat met zijn antieke meubelen van een verfijnde smaak getuigde.

‘Ziet u die boom?... Die oranjekeurige?’

De commissaris knikte. Zijn dikke vinger wees in de richting van een jonge kastanjelaar.

‘Juist.’

‘Boven de derde tak ziet u dan ook een blad, alleen, rood.’

‘Ja, dat blad zie ik.’

‘Goed zo.’

Ze ging naar de sierlijke commode van marque-

terie, trok een lade open, haalde een klein pistool te voorschijn... haalde de trekker over...

‘Raak!’ riep ze lachend.

De commissaris keek naar het eenzame rode blad met een gat erin. Hij stond op en legde zijn grote hand rond haar pols.

‘Het is gevaarlijk wat u doet.’

‘Ik heb een vergunning.’

‘Niet op straat,’ antwoordde hij koel, terwijl hij het wapen bekeek.

‘Valse intuïtie kenmerkt mensen die onvolgroeid zijn, mijnheer de commissaris. Dat misstaat u. Als ik op het politiebureau zat en mijn stiefvader was niet dokter van een paar belangrijke persoonlijkheden van de Republiek, zoudt u me een slag in het gezicht geven...’

‘O nee, ik heb een dochter van dezelfde leeftijd als u, merkwaardig dat die ook van schieten houdt, zij doet het op de kermis voor noga... Maar het waren meer uw vingers dan het pistool die me interesseerden, ze zijn lang en sierlijk.’

Zij lachte, maar hij voegde er nog aan toe:

‘Een commissaris van politie heeft zijn eigen manier om het hof te maken aan een bevallige jonge dame.’

Toen hij in zijn auto wegreed, schreef hij in zijn

notitieboekje: Bessy Lacour: geen overeenkomst met de handafdruk op de rechter-binnenkant van de voorruit.

VII

Een stervend paard van Mario Marini met opengesperde mond en in één contour met de schim van zijn ruiter, trok zijn dramatisch profiel tegen de avond achter het enorme raam. Een avond vol licht, dat als afbladderend goud boven over de gevels en de dak-arabesken van de Avenue Foch speelde. Beneden gleed de stroom van auto's heen en weer tussen het Bois en de Arc de Triomphe. Een ogenblik, op de grens van de dag, dat hier en daar reeds in de vensters lichten aansprongen die de nadruk legden op de nostalgie van de vallende schemering over de boulevard.

Mijnheer Alexander Buzanti zat recht als aan een officiële conferentietafel achter het Napoleontisch bureau. Handen van een beschaafde vorm, maar reeds beaderd, lagen op het pastelgroen gepatineerd leer van het schrijfblad te zamen gevouwen. Met zijn rug steunend tegen de boekenkast aan de andere kant van de kamer stond de Byzantijn. Hij leek in niets op zijn vader. Had niets van diens aristocratisch uiter-

lijk en niets van diens evenwichtige manier van doen.

‘Wanneer morgen een inspecteur van politie de deur van dit huis inkomt, wordt hij tot op de drempel gevolgd door een zwerm journalisten die er zorg voor zullen dragen dat mijn naam door het slijk gaat en mijn carrière vernietigd wordt. Denk eraan, Giulio, dat je nog kiezen kunt. Mijn diplomatisch paspoort maakt dat tussen politie en ambassade alleen contact bestaat over het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Een commissaris van politie heeft de wens te kennen gegeven om enkele inlichtingen bij je in te winnen, in journalistieke taal wil dat zeggen dat de zoon van een diplomaat wordt verhoord. Met de diplomatieke koerier kun je naar Rome rijden en we zullen antwoorden aan het Ministerie dat je al een paar dagen in het buitenland vertoeft. Ik kan ook de commissaris die het onderzoek leidt laten meedelen dat je hem wilt ontmoeten op zijn bureau, zodat niemand ervan hoeft te weten. Maar ik wil eerst de verzekering hebben, dat je met die zaak Delabray niets hebt uit te staan.’

‘Maak je daar niet druk over. Ik zweer je bij de Madonna dat ik Christian op de dag van de

moord niet heb gezien, en dat ik niet begrijp wat er gebeurd is.’

‘Goed, ik geloof je op je woord. Ik weet ook dat je de eer van mijn huis respecteert en dat je de geestelijke betekenis van het leven hoogschat. Ik heb nooit begrepen dat jij, met de strenge jezuïetenopleiding die ik je liet volgen, er betrekkingen op nahoudt met zoontjes van opgekomen zakenlieden.’

‘Het zijn medestudenten.’

‘De meisjes ook?’

‘Sommigen.’

‘Ik heb het een en ander vernomen over jullie bijeenkomsten, ik geloof dat zoiets altijd wordt overdreven, maar je moet in het vervolg een beetje op het gedrag letten van de mensen waarmee je omgaat.’

‘Tegenwoordig zijn de omgangsvormen vrijer dan vroeger, Daddy. De mensen dragen toch ook andere kleren.’

‘Maar er is zoiets als fatsoen en dat verandert niet.’

‘Dat wil zeggen dat de ene generatie met fatsoen iets anders aanduidt dan de andere. Ik houd niet van preken, Daddy.’

‘Moet ik soms mijn onrust voor je verbergen, dat

je juist dag en nacht niet thuis was geweest toen een van je kameraden werd doodgeschoten? Niet dat je iets met een dergelijk complot te maken hebt... Maar de politie, begrijp je dat, voor de politie is het verdacht.'

'Ik ben zo vaak een paar dagen bij vrienden... Maar ik zal zelf wel even naar het commissariaat gaan, dan ben je gerustgesteld, en wat je job betreft, dat is toch heus wel te ver gezocht.'

Hij liet zijn hand ruggelings over de zachte boekbanden van marokkaans leer glijden en zei, zijn vader aankijkend: 'Onze antieke leermeesters wezen op vier vijanden van de mannelijke onwankelbaarheid: de vrees, het plezier, de rijkdom en de lichtzinnigheid; van deze vier, zeiden zij, is de vrees de meest ondermijnende. Die leer heeft het, althans in theorie, eeuwenlang gedaan voor fatsoenlijke mensen, ook al mochten ze het met die vier vijanden binnenshuis op een akkoordje gooien... In onze tijd van elektronische leugendetectors gelooft de jonge mens alleen nog maar in een vrije houding tegenover zichzelf, dat is geen deugd maar een vanzelfsprekendheid... Goedenavond, Daddy.'

Hij trok zijn overjas aan en ging te voet, door de

drukte van het spitsuur, naar de Eglantieren. Maar hij sloeg nauwelijks gade wat er in de straat omging; de hele dag had hij zijn hersens gekweld met de vraag waarom men Kirs huid had gewild. Er was ten slotte in zijn verbeelding één antwoord op die vraag komen opdoemen. Kir was de enige ooggetuige geweest van het avontuur der ontvoering. De persoon die op Buzanti's bedreiging geantwoord had met grof spel, had waarschijnlijk grondig uit de weg willen ruimen wat een vervelende dreiging kon blijven. Had Kir hem op het laatste ogenblik niet meegedeeld dat ze samen zouden afrekenen met de Algerijnen? Hij, Buzanti, had te laat het dubbel spel begrepen. Kir had aan de wens van Pamela toegegeven om bij de overval aanwezig te zijn, om ten slotte op het nippertje de betaalde prooi uit de handen van de Algerijnen te rukken. Kir had hem niet eerder kunnen waarschuwen. Omdat hij ook niet wilde dat Buzanti de bedoeling van Pamela zou weten. Maar hadden ze het met hun tweeën wel tegen vier gewapende kerels klaargespeeld! Alles was onverwachts anders gelopen, vooral toen de Noord-Afrikanen begrepen hadden wie hij was. Het was tijd dat hij nu Charat - Serge - Thierry Condé - Brou -

Puce - Bessy en de anderen die ervan af wisten op de hoogte ging stellen. Kir had uitstekend gehandeld, maar het uitvoeren van zijn plan was hem mislukt. In het korte gevecht dat was ontstaan eer hij met een doek voor de mond naar de auto was gesleept, had hij Kir van zich losgemaakt met een voltreffer van zijn vuist. Er zat niets anders op. De Afrikanen waren niet te benauwd om een salvo te geven in een volle straat. Waren er getuigen geweest? Was Kir gewapend? Nee, hij moest Charat en Serge zeker geen minuut langer in de gedachten laten dat Kir hem uitgeleverd had. Hij had eerst naar Maja willen gaan. Hij had getelefoneerd, maar zij was eergisteren naar Zwitserland vertrokken om er een paar weken bij haar vader door te brengen. Misschien was dat ook beter nu de zaak Delabray werd uitgepluisd, waarvan ze wellicht niet alles begrijpen zou. Hij had haar gisteren een telegram gezonden om haar te melden dat hij de volgende week naar Lausanne zou komen.

De Eglantieren lag op de spitse hoek van twee straten, wier samenloop een pleintje vormde, waarop een standbeeldje van brons stond, middenin een met ijzeren sierhekkens omsloten grasperk. De Byzantijn stak dwars over, langs het

perk, toen een plotselinge rel aan de cafédeur hem uit zijn overpeinzingen rukte. Een agent tastte langs de regenjas van een Afrikaan die snel terugweek, een revolver trok en schoot. Twee, drie maal... op dat ogenblik stond de agent nog op de stoep voor het café en hield de Algerijn vast bij de kraag van zijn donkerblauwe gabardine... Een kogel moest hem aan het hoofd hebben geraakt, hij maakte een schokkende beweging zijwaarts en draaide een halve slag als een automaat. Daarna viel hij neer op de straatstenen. De deur van de bar ging met een ruk open en er vielen enkele hoog lachende sopraansaxofoon-stoten van 12th. Street-Rag op het plein. Hij zag Brou die zich een weg baande en de Afrikaan al in de nek greep, maar die rukte zich los. Met het pistool in zijn hand rende hij de tegenovergestelde kant uit. Plotseling veranderde hij van richting als een achtervolgd konijn. Een automobilist die het schouwspel wellicht gezien had, versperde hem de weg. Zijn voorruit vloog in splinters. Maar intussen zaten Brou en een onbekende de Afrikaan op de hielen. Hij liep nog honderd meter, zag twee agenten op de fiets, drukte zich tegen de deur van een woonhuis. Iemand riep:

‘Houd hem, hij heeft een agent neergeschoten!’ Brou was vlak bij hem. Een schot. Brou tastte naar zijn linkerarm, wierp zich naar voren en schopte met een trap van zijn puntige schoen de moordenaar onder zijn kin. Het wapen viel. Mensen drongen op. Brou trok zijn vest uit. Zijn hemd was rood. De Afrikaan sprong weer op en ontsnapte. Een politieagent raakte hem in de rug. De menigte schreeuwde, wierp zich op de vallende Afrikaan, sloeg, rukte, lynchte... Een winkelier had snel zijn zaak gesloten. De jonge Afrikaan lag nu op zijn rug. Zijn gelaat was onherkenbaar, zijn voorhoofd in twee delen gespleten. De sirene van een politiewagen huilde door de straat. Remmen maakten hun gillend geluid. De man werd opgeroepen en Brou beleefd meegevoerd, voor inlichtingen.

‘Tot straks bij Charat,’ riep de Byzantijn.

Nu pas zag Brou hem, hij knikte, maar de pijn verstarde zijn gezicht tot een grimas.

‘Het wordt tijd,’ zei de Huid op barse wijze, ‘dat twee mensen van ons zich bezighouden met een zekere Toquet.’

‘Laten we zeggen: met X,’ voegde Serge eraan toe.

‘Er is een postbusnummer.’

‘Commissaris Kast verdenkt een van ons.’

‘Een vrouw.’

Enkele ingewijden dachten: Pamela. Ze spraken haar naam niet uit. Ze twijfelden. Want juist zij die haar kenden, wisten dat ze nooit zelf een hindernis uit de weg ruimde. Een epicuriste van haar soort laat radicale methodes aan anderen over.

Het was Bessy die aan de opmerking van commissaris Kast over haar handen dacht. Zij had het onmiddellijk begrepen. De Byzantijn vroeg of ze even naar hem wilden luisteren.

Hij zei: ‘Als je iemand ontmoet die geen voeten heeft, vraag je je niet af waar zijn schoenen zijn. Maar wel wat de oorzaak geweest kan zijn.’ Terwijl hij de situatie wilde uitleggen leek het hem plotseling erg moeilijk. De verhouding Pamela-Kir ging niemand aan. De dreig- en chantagebrieven tussen Pamela en hem ook niet... Hij zei langzaam: ‘Kir wist dat ik in een moeilijke zaak verwickeld was. Hij vergezelde me naar een rendez-vous met een paar Afrikanen, rendez-vous dat ik niet vermoedde..., hij ontsnapte, ik enkele dagen later. Misschien ligt er verband tussen dat voorval en de moord. Ik ge-

loof het bijna zeker. De schietpartij bij de Eglantieren bevestigt mijn vermoeden. Het gelaat van de Algerijn was zo verminkt dat ik het niet herkennen kon.'

'We kunnen die zaak zelf onderzoeken,' beval Charat. 'Op de eerste plaats zwijgen, op de tweede discipline. Zes man. Pas op voor wapens. Liever engelse sleutels. Eén pistool is voldoende. Twee groepen; elk met zijn eigen wagen. Indien het gebeuren mocht dat de politie tussenbeide komt dan zijn we in ieder geval aangevallen. Maar ik hoop dat we het huis overrompelen kunnen in alle stilte.'

'Ik stem vóór dit plan,' klonk de sarcastische stem van Serge, die een divan gevonden had om op te liggen. 'Ik stem vóór om principiële redenen, ik ben er namelijk voor om alle Algerijnen die in deze hoofdstad de straat onveilig maken, de nek om te draaien. Hun revolutie, die ze al moordend aan weerszijden van de Middellandse Zee voltrekken, onder de neus van een met ethische leuzen aan elkaar geplakt parlementair humanisme, verschilt in terreur niet van elke andere revolutie. Maar ik ben altijd tegen elke vorm van revolutie, omdat ze in drie dagen het werk van een halve eeuw wil doen en in een paar

jaren het werk van een paar eeuwen te gronde richt en vernielt. Wij hebben een eliteclub gevormd. We geloven niet in massabewegingen, die een degradatie van de persoonlijkheid zijn. We geloven in de kernvorming, zoals de middeleeuwse monniken daarin geloofden, maar we willen de filosofie geven wat de filosofie toekomt en de actie wat de actie toekomt. Zaniken is een klimaat voor maagzweren. Toeslaan!'

Intussen kwam Brou binnen. Hij droeg zijn arm in een verband. De kogel had hem slechts oppervlakkig geraakt. De wond was gehecht. Hij vertelde hun nu, waarom hij de Afrikaan in de nek gegrepen had.

Die Afrikaan had een tijdje aan de bar gestaan met twee Europese meisjes. Brou en een andere klant van de zaak hadden gezien dat hij een wapen in zijn zak vasthield. Hij rookte met de linkerhand. Brou meende dat hij Charat een paar maal had bespied. Hij kon Charat die achter de tafel zat niet waarschuwen. Hij stond klaar om de rechterarm van de Afrikaan uit het lid te slaan. De andere klant was de zaak uitgelopen en had waarschijnlijk een politieagent gewaarschuwd. Toen die agent aan de glazen deur verscheen, had de Afrikaan het door en wilde de

straat op lopen om te ontkomen. De agent had hem willen fouilleren, want de waarschuwer had hem gezegd dat de Afrikaan gewapend was. Zoiets gebeurde nu in elke stadswijk, elke dag. Daar ging het niet om, maar waarom bespioneerde die Afrikaan Charat?

Serge, Bessy en Charat vermoedden waarom. Zij zwegen. De Byzantijn wist het nu zeker. De driehoek Charat, Bessy, Byzantijn was geen fenomeen van telepathie. Zij dachten alle drie aan Zurichstraat 13. Charat in het bijzonder. De grote man met het glimmende zwarte haar. Er werd besloten een dubbele ploeg te kiezen, die de volgende dag om negen uur handelen zou. Het ging erom alle papieren en documenten van het adres waarop Charat gedoeld had zonder het te noemen, in de wacht te slepen. Al wie in het huis zich verzetten zou, moest gekneveld worden, wie levensgevaarlijk was 'neergelegd'. De eerste drie man zouden gewoon proberen binnen te komen, de drie anderen zouden buiten blijven totdat er ongewoon gerucht zou klinken. Het afsnijden van de telefoonleiding werd overgelaten aan de buitenploeg. Thierry Condé, expert in automatische pistolen, zou de 'spuwer' dragen, met hem zouden de Huid en Charat naar binnen gaan;

Puce, Serge en de judoka Cosi, zoon van een vermaard chirurg, vormden de buitenploeg. Bessy en prinses de Hauteplis zouden een party verzorgen om de uitslag van de onderneming 's nachts te vieren. Dat was een traditie geworden. Ze gingen uit elkaar. De Byzantijn bleef nog even bij Charat. Hij vroeg:

‘Waarom heb je niet gezegd dat je al op dat adres bent geweest?’

‘Wie wil slagen kan het beste totale geheimhouding in acht nemen.’

‘Pas op! Deze jongens hebben hardere karweitjes opgeknapt. Ze zijn tot de tanden gewapend.’

‘Wie niets riskeert... Zes man voor deze zaak lijkt me beter dan vijftwintig man gewapend met fietskettingen.’

‘Inderdaad... Wat heb je de commissaris verteld?’

‘Niets.’

‘Hij wacht me nog vanavond laat.’

‘Wat denk je?’

‘Ik weet het niet.’

‘Praat niet over de Afrikanen.’

‘In geen geval.’

‘Heb je Sagans laatste boek gelezen?’

‘Verhalen van een ongewassen puber, bed-in-bed-uit met een grauwe huid...’

‘Zoiets als de kleur van Bernard Buffet.’

‘Even onmachtig in het maffe als in de verrukking, een vroeg oudgeworden generatie, men noemt dat de oorlogsgeneratie...’

‘En wat is Camus dan?’

‘Een man die bezwijkt onder het loodzware rotsblok dat hij op zijn nek draagt.’

‘Ook al te weinig adem.’

‘Of te veel intellectueel.’

‘Er is maar één vorm van zijn: dat is handelen, consequent handelen naar gelang de stimulansen van het intellect.’

‘Ongeveer wat Malraux vroeger deed.’

‘Ja, voordat hij een soort van Penelope-spinsel begon met de draad van honderderlei culturen. Wat verdedigt hij?’

‘Zeg me wat de Westerse wereld verdedigt? Haar kathedralen? Haar particuliere kapitaalbelangen? Haar vrijheid van zwendel? Haar hoereerderij welke op alle bioscoopdoeken wordt uitgedragen?... Monroes borsten? Bardots dijbenen?’

‘Voor zeven zuiveren van geest, zou God Sodom en Gomorrha gespaard hebben.’

‘Een antwoord dat alleen maar voor de christenen geldt, is geen antwoord.’

‘Met zuiveren van geest denk ik niet alleen aan een handvol christenen. Bernanos heeft de illusie der naïeven op dat gebied wel stukgereten. Het christendom moet op de eerste plaats verdedigd worden tegen de kanker in eigen ingewand. Politieke demagogie, geloofsverburgerlijking, rechts of links conformisme, infantiele progressiviteit...’

‘Alles wat zijn lijden verhevigd,’ spotte Charat.

‘Het christendom is een eeuwig lijden,’ zei de Byzantijn ernstig, voordat hij afscheid nam.

VIII

‘Ik vind het prettig dat u gekomen bent, Buzanti. Zo kunnen we rustig praten, zonder dat er slapende honden hoeven wakker gemaakt te worden, want dat zou uw vader erg vervelend vinden.’

‘Als ik het goed begrijp heeft u al één voor één al de vrienden verhoord, ik weet niet méér dan zij.’

Kast zag dat Buzanti een ander type was dan al die andere jonge mensen die voor deze zaak bij hem waren geweest. Er ging iets van een innerlijke nervositeit van dit gezicht uit, die echter gecaumoufleerd werd door de vage, dromerige uitdrukking van de ogen. Een hoofd om in een benedictijner pij te steken. Hij zei:

‘Ik geloof dat u een idealist bent, Buzanti.’

‘Ik weet niet wat u bedoelt, maar ik geloof wel dat niets betekenis heeft tenzij door zijn metafysische achtergrond, zelfs het kwaad.’

‘Ik herinner me dat ik vijftientig jaar geleden op een katholieke cursus in criminologie

het Thomistische Mysterium Iniquitatis heb horen uitleggen. Indien God het kwaad toelaat betekent dat, dat iedereen door het kwaad beter kan worden.'

'Ongeveer,' beaamde de Byzantijn.

Commissaris Kast was opgestaan en ijsbeerde een beetje heen en weer met zijn zware pas. Op zijn bureau stonden een paar glazen en lege flesjes die nu een fletse biergeur verspreidden, die zich met de sterke tabakslucht van Kasts sigaretten vermengde. Terwijl hij enkele passen deed herhaalde Kast:

'Idealistisch, inderdaad idealistisch, maar in de praktijk merken we daar zo weinig van.'

'De politie is er niet om zich over zielsaangelegenheden te bekommeren.'

'Meestal niet. We moesten samen eens naar de vrienden rijden, waar u logeerde op de dag van Delabray's ongeluk...'

Hij wierp een snelle zijdelingse blik met zijn half gesloten, bloeddoorlopen ogen op Buzanti. Hij zag diens lippen even aarzelen voor het antwoord:

'Ik zou mijn vrienden graag buiten deze onaangename dingen laten.'

'Dat begrijp ik,' beaamde Kast, die nu voor de

Byzantijn stond, 'ik wil uw relaties, die misschien ook die van uw vader zijn, niet lastig vallen.'

Hij zag aan Buzanti's ogen dat deze laatste opmerking hem geruststelde en dat bracht een klein mechaniek van reacties teweeg in Kasts brein. Hij drong als het ware door Buzanti's schedel, maar stootte er niet op wat hij toch eigenlijk verwachtte. Nee, de prooi was er niet... Maar ergens in die richting... Zijn blikken hechtten zich nu vast aan elk detail van de jongeman, aan zijn mondhoeken, aan de nerveuze schokken van zijn neusvleugels... Hij deed weer een paar passen en vroeg:

'Spelen die vrienden ook wel eens met wapens?'

'Dat heb ik hun nooit gevraagd,' lachte de Byzantijn een beetje geforceerd.

Commissaris Kast dacht, dit is de eerste van de vijftien jongens die ik verhoord heb, die op los zand staat. Hij bood hem een sigaret aan, niet van zijn eigen maaksel, doch uit een pakje dat op de tafel lag. Hij zag aan een paar kleine zweetparels op Buzanti's bovenlip, dat de jongen het benauwd had. Het was nochtans niet warm in het lokaal.

'Zo, zo,' zei hij, 'dat heeft u hun niet gevraagd.'

Hij kwam weer vlak bij hem om een andere vraag te stellen. Zijn blik bemerkte plots dat er een plek in de jas zat, op borsthoogte, die op ontvlekking leek, op de rand van de kraag, bijna aan de achterkant, waren nog enkele kleine donkere vlekjes vergeten. Hij zei:

‘U heeft het warm, mijnheer Buzanti. Doe uw jas even uit.’

De Byzantijn had het inderdaad benauwd. Het was geen gevoel van beklemming dat hem overviel, maar wel een spanning die hij niet helemaal meester was. Niet het wezen van de zaak benauwde hem, doch wel de zijwegen waarop de commissaris hem scheen te willen trekken.

‘Een seconde,’ zei Kast, die zijn jas had aangenomen, ‘ik hang hem even hiernaast aan een kapstok.’

Hij ging het aangrenzend vertrek binnen waarvan de deur met een geluiddempend kussen was beslagen. Hij gaf de jas aan een sluimerende inspecteur, wees hem de vlekjes aan en zei op snelle, gedempte toon: ‘Neem een paar krabbels van deze bloedspatten voor onderzoek.’

Toen hij terugkwam, ging hij weer in zijn stoel zitten en vroeg onverschillig:

‘Nam u vaak deel aan de vechtpartijen van de Club?’

‘Welke vechtpartijen?’

‘O, ik bedoel...’ hij liet zijn hand lusteloos op een stapel papieren vallen, ‘de inspecteurs hebben allerlei conciergepraatjes over jullie Club verzameld; daarin wordt verteld dat jullie lijfstraffen toepassen.’

‘Nooit meegemaakt,’ antwoordde de Byzantijn koel, bijna vijandig.

Kast dacht, verwijder ik hem van de groep, dan staat hij veel zwakker; neem ik hem als onderdeel van de groep, dan stoot ik op hetzelfde ijzeren harnas als bij al de anderen die ik onder handen nam. Hij zei:

‘Jullie vormen een harde kern. Het interesseert me hoe jullie zulke een disciplinaire samenhang vrijwillig hebben tot stand gebracht.’

De Byzantijn haalde de schouders op. Hij voelde zich weer in zijn element. Hij dacht, zojuist ben ik onhandig geweest, maar je zult me niet meer pakken, commissaris.

‘Het wordt een beetje laat,’ zuchtte Kast. ‘Een van deze dagen hoop ik u nog eens te zien, ik zal uw jas even halen. Die lijfstraffen, duels met knock-out, geloof ik, interesseren me niet alleen

als commissaris van politie. Daar moeten we toch nog eens over praten, vooral nu ik weet dat u een metafysische opvatting van de dingen heeft. We hebben op dat gebied wel wat gemeen... Ik heb van mijn werk nooit een brute detectiemachine gemaakt. Het is me wel eens gebeurd dat ik mensen moest laten arresteren, die me om hun zuiver geloof oprechter leken dan anderen die ik vrij moest laten ondanks hun zichtbare rotheid.. Maar van zulke contradicties hangt het bestaan nu eenmaal aan elkaar.'

Er steeg een walg op in de Byzantijn. Kast was het type mens waartegen heel zijn wezen in opstand kwam. Maar hij voelde wel dat om de een of andere reden het niet de laatste maal was dat hij dit groezelige gelaat zag, waarin de brede platte vorm van de lippen een symbool was van al de grofheid in één huid samengeperst.

Hij zwierf een paar straten om, doelloos en in gedachten verzonken. Hij verlangde ernaar bij Maja te zijn, maar Maja was in Zwitserland. Er hing in de straat een begin van de winter. Hij zette zijn kraag op, hij had het gevoel dat een vochtige koelte in zijn nek sloeg. Indien hij niet met Maja naar de chirurg in Nice was gegaan,

verwachtte ze nu zijn kind. Die gedachte deed een warm gevoel naar zijn keel opstijgen. Maja een kind van hem; maar die ontroering werd snel overspoeld door een pijnlijke gewaarwording van schuld en droefheid. Waarom had hij zo snel toegegeven aan de wens van Maja's moeder? Die vraag had hij zich al zo vaak gesteld en zij bleef hem kwellen. In zijn diepste wezen bleef dat onbeantwoord schrijnen als een nederlaag. Hij had het meisje, dat hij werkelijk liefhad, beroofd van het verrukkelijkste dat twee mensen in gemeenschap ontvangen: hun eerste kind. Dat besef groef zich als een onontkoombare absurditeit in zijn dagelijks leven. Nu zou hij tot alles in staat zijn, stelen, bedriegen, vechten om dat ongedaan te maken.

Maar de liefde voor Maja, zo zwaar besmeurd, was sedertdien nog groter geworden, dieper. Hij moest haar verdedigen tegen dat litteken. Tegen die leemte. Zij was nog erg jong, nog broos, en droeg die wonde reeds met minachting voor het bestaan. Hij wilde met tederheid en liefde die duistere vlek uitwissen. Dat tederheidsgevoel verdrong zijn schuldbesef, maar het maakte hem nu zij ver van hem weg was ook eenzamer. Sedert zijn gedachten door haar in beslag wer-

den genomen, had hij de verveling van zijn huiselijke omgeving overwonnen. Verveling die hem tot de vreemde kameraadschap met de Clubgenoten had gevoerd. De laatste tijd voelde hij die krachtpatserij meer en meer als een belachelijk verweer tegen het beste in hemzelf. Hij had met Charat daarover meer dan eens een hevige woordenwisseling gehad. Jongens als Kir, Serge en de meesten onder hen waren pas in het stadium van een onvolgroeid verweer tegen het gebrek aan intimiteit met hun naastbestaanden, maar in dat verweer, dat zich fysiek wilde uiten, verborg zich een geestelijke zwakte. Het waren spotters en spot was vaak het masker van een intellectueel ongemak. Het feit dat Pamela de prille liefde van Maja en hem met afschuw gebrandmerkt had, dat zij hem met chantage tot schaamteloze diefstal gedwongen had, dat zij hem ten slotte uit de weg had willen ruimen als een moeilijk geworden bendelid, dat alles hield hem niet meer bezig. De eenzaamheid maakte zich van hem meester achter dat alles, achter de weezin, achter de nederlagen. Die eenzaamheid was iets uit pijn en begeerte samengevlochten. De liefde schonk aan de eenzaamheid het grenzeloze van de droom en het afgegrensde van

een gevangenis. Een dubbele onmacht die zich in de menselijke ziel een bedding spoelt, als een bergstroom, soms als een fijn koel waterlint, soms hevig, bijtend met oncontroleerbare branding over de randen van het uitgeholde basalt.

Wat kon hem het lelijke gelaat van commissaris Kast nog schelen. Wat deerden hem alle terroristen in deze stad die als genarcotiseerde moordenaars kroeg-in-kroeg-uit slopen. De enen in het verzuurde zweet van hun krottenbestaan, de anderen geparfumeerd in hun laatste modepakken als verwijfde Florentijnen. Wat kon het hem schelen dat er atoombommen explodeerden en satellieten naar de maan gezonden werden. Hij had lief en hij was alleen nu hij fluisteren wilde aan de zachte welving van haar hals, nu hij liggen wilde aan haar zijde. Er was slechts één manier om te beminnen: samenzijn.

Hij dacht: ik kan naar Charats atelier lopen; maar enkele seconden later zei hij tot zichzelf: Waarom? Wat moet ik er doen? Liever bleef hij uren zo lopen, denkend aan Maja, met haar sprekend, haar zachte dingen zeggend. De tederheid is de enige kracht van een man.

Toen hij thuiskwam was het al bij twaalf. Zijn vader wachtte nog op hem. Hij vroeg hem een

ogenblik mee naar zijn bureau te gaan. Het verwonderde Giulio niet meer. Hij had zijn eigen gedachtenwereld.

‘Het ministerie heeft me verzocht je te willen waarschuwen dat relaties met Algerijnen op dit ogenblik ongewenst zijn. Je begrijpt voor wie van ons het verzoek bestemd is. Meen niet dat dit een discriminatie inhoudt, het geldt evenzeer wat acties betreft tegen F.L.N.-leden. In dit verband zou het beter zijn als je je niet meer in kroegen vertoont waar schietpartijen tussen Europeanen en Afrikanen plaats hebben gehad.’

‘Zoals je wilt,’ zei Giulio op afwezige toon.

‘Hoe is het gesprek met de commissaris van politie verlopen?’

‘Ik heb de indruk dat hij een schurk is.’

‘Als iemand tot de politie toetreedt, heeft hij al een morele afwijking.’

‘Ik denk dat hij me nog wel eens spreken wil.’

‘Als je bezwaren hebt, kun je nog altijd naar Rome.’

‘Dat in ieder geval niet.’

‘Je bent zeker dat hij je niets ten laste kan leggen?’

‘Absoluut,’ antwoordde Giulio, en hij dacht aan de tienduizenden francs die hij van zijn vader ge-

stolen had. Die gedachte maakte hem misselijk. Tevens had hij de plotse behoefte om tegen zijn vader te zeggen: dank je wel dat je je ongerust maakt, ik weet dat het is omdat je van me houdt. Hij zei niets. Ging naar hem toe en kuste hem vluchtig goedenacht.

IX

Charat lag naast een stapel boeken op de grond, lang uitgestrekt. Hij speelde met Bessy. Zij waren uitgestreeld en na een zinnelijk tijdverdrijf zetten ze gewoonlijk het samenzijn op een of andere manier voort, soms naar muziek luisterend, soms in een boek over Klee of Miró bladerend met een irreëel commentaar, dat erop berekend was om elk contact met de werkelijkheid te vermijden. Ook nu sloegen ze af en toe een boek open, grepen een woord en schreven het op als onderdeel van een gedicht, dat zodoende langzaam groeide.

Hij deed bij voorbeeld Lorca open en vond: wind beweent...

Zij deed Eluard open en vond: ik boom van aarde...

Hij vond in Saint John Perse: op groene knieën...

In de krant stond: Onlusten...

Onder een reproductie: Huid-cimbalen...

In Frénaud: Om een doodslandschap huiverende...

En zo verder: Maagden spelen uren...

Om die muziek van asfalt en assen...

Achteraf schikten ze opzettelijk en het gedicht luidde toen:

Huid-cimbalen en assen

Om een doodslandschap huiverende

Ik boom van aarde, wind beweend

Maagden spelen uren als onlusten op groene knieën

om die muziek van asfalt.

Soms bereikten ze iets lachwekkends, soms iets ontroerends. Dat duurde wel een uur. Ze eindigden meestal met te luisteren naar Webern of Schönberg. Enkele malen naar Bartóks Quatuors. De schoonheid, beweerde Charat, is een vrucht van toevalligheden. Twee lijnen snijden elkaar op een bepaalde wijze, verrassen en ontroeren ons, zo is het ook met woorden en klanken. Wat is lelijker dan een rationeel geordende mooiheid. Die bestaat tot in de gaskamer en op de toiletafdeling van een modern warenhuis. De gaskamer flitste door zijn hoofd; de hele nacht had hij aan de beschrijving van de

gasinstallatie gedacht, welke voor Chessman klaarstond. Er was een foto bij van de ter dood veroordeelde. Welk verschil tussen de gaskamer voor één mens, of de gasovens voor duizend. Het getal heeft aan de moraal nog nooit iets veranderd. Hij ging die krant zoeken en vroeg aan Bessy te luisteren. Hij las haar voor:

‘Indien morgenvroeg om tien uur, hij in plaats van het woord “respijt” het woord “dood” in zijn enveloppe aantreft, wordt hij naar de “dodencel” geleid. Daar mag hij enkele ogenblikken verblijven. Op een kleine vouwtafel kan hij zijn laatste brieven schrijven. Hij mag er ook roken. Daarna komt bewaker Dickson hem halen om hem tot aan de gaskamer te begeleiden. Voor het plastic schuif gordijn hangt een bordje “Hands off all levers and valves”. Die gaskamer functioneert reeds van 1938 “omdat ze beschouwd wordt als veel humaner dan de valbijnl of de strop”. Prototype van gaskamers met uitgebreider capaciteit.

Het is een achthoekige kamer, zeven van haar wanden zijn appelgroen met kleine kijkgaten erin, waardoor zestig personen, vanuit hun eerste klas “loge” kunnen gadeslaan hoe het gelaat van een man eruitziet, die vergast wordt. In het mid-

den van de kamer staan twee fauteuils. Men kan twee mensen tegelijk vergassen en aldus chemicaliën besparen. Maar indien Chessman morgen sterft, sterft hij alleen. In een wit overhemd en blauwe pantalon wordt hij op een stoel vastgesnoerd. De twee bewakers verlaten de kamer. De deur die op die van een onderzeeër lijkt wordt hermetisch gesloten. Men trekt een handle over. Kleine ballen met cyanide vallen in een bak die gevuld is met zwavelzuur. Onmiddellijk komt cyaangas los en verspreidt zich. Chessman verliest het bewustzijn en is vijftien seconden daarna dood.'

Hij wierp het blad in een hoek en zei minachtend 'Kafka'. Daarna was het of zij niet goed wisten hoe zij hun tederheid voor elkander moesten uiten. Kir was een dode tussen hen, maar het leek dat een vergaste dode veel beschamender was voor iedereen die daartegen niet zijn protest uitschreeuwde. Toch dachten ze ook aan Kir. Toen Charat weer opstond zei hij peinzend:

'Wie heeft Kir doodgeschoten?'

'Een vrouw,' antwoordde Bessy langzaam.

'Dat kan, maar ik geloof het nog niet.'

Geen van beiden sprak een naam uit.

‘Wie dan?’ vroeg Bessy, terwijl ze haar haar ging opmaken.

‘Misschien een van de Afrikanen, gisteren was ik mikpunt.’

‘Ze houden er niet van dat men zich met hun zaken bemoeit.’

‘Ze hebben alles van de stalinisten geleerd.’

‘Maar ze zijn minder voorzichtig.’

‘Omdat ze minder gedisciplineerd te werk gaan.’

‘Er blijft één ding, en dat wil ik morgen weten,’ zei Charat plotseling met nadruk, ‘wie de houder is van postbus...!’

Bessy knikte, ze leek niet helemaal overtuigd van de belangrijkheid daarvan. Charat liep even heen en weer, zoals hij vaker deed op het ogenblik dat iets hem ontsnapte. Hij deed een paar passen naar het raam. Daar werd hij uit zijn vage gedachten gerukt. Hij deed er een opwindende ontdekking. Het huis waarin Charats atelier zich bevond was eigenlijk een oude tuinmanswoning. Vanuit het achterraam zag men over een muurtje op een avenue met bomen, maar er was aan die kant geen tuinhek. Op een van de zijlanen van de avenue waar auto's parkeerden, zag hij iemand in een wagen zitten. Hij herkende het gelaat van Brou omdat het toeval-

lig belicht werd door de koplampen van een auto die uit de tegenovergestelde richting kwam aanrijden. In die zelfde lichtbundel zag hij een Algerijn de straat oversteken. Hij zei niets tegen Bessy. Ging naar de telefoon en draaide het nummer van Conti die drie straten verder woonde. ‘Conti...’

‘Hallo? O, ik hoor het al.’

‘Ja. Wil je iets beleven? Kom dan even langs... Pas op voor voetangels en kom door het deurtje opzij bij de remise, de voordeur is namelijk op slot...’

Toen hij daarna weer een blik door het raam wierp zag hij niets meer, zo duister was het.

Wat hij vermoedde, liet niet lang op zich wachten. Men wist natuurlijk dat hij naar beneden moest, wanneer er gebeld werd. Zelfs indien het huis al langer in de avond bespied werd en men wist dat hij niet alleen was... Hij kwam niet met zijn gasten naar beneden om open te doen. Aan de kant van de gangdeur was geen raam.

Hij dacht: de man wacht op een onbewaakt ogenblik om over het muurtje te springen. Hij loopt de hoek om, belt... Het beste doe ik met vast naar beneden te gaan en zodra ik stappen hoor de deur open te doen, terwijl ik erachter

blijf staan. Zodra ik de man binnen zie komen, vermoedelijk aarzelend omdat hij de deur open vindt... sla ik hem op zijn hersens.

Hij zei tegen Bessy:

‘Wacht je even, ik ga opendoen voor Conti.’

Bessy ging naar de pick-up en zette een plaat op van Kurt Weill. Charat ging naar beneden. Hij ging achter de deur staan tegen de muur. Hij hoefde niet lang te wachten. Het gillen van de vrouw ‘Johnny ich liebe dich so, nehme doch die Pfeife aus dem Maul, du Hund...’ leek bevreemdend echt van een bovenverdieping te komen. Hij had geen tijd om over die indruk lang na te denken. Iemand stootte tegen de zware deur. De scharnieren piepten onder een voorzichtige druk. Nauwelijks zag hij het lichaam als een zwarte plek tegen de andere muur of Charat maakte een duikbeweging. Een snelle vuistslag die tegen de onderkaak afschampte deed de schedel van de achterovertuimelende bezoeker kraken. Charat sloeg de deur met een trap in het slot. Hij had al het wapen uit de hand van de vreemdeling geslagen en met een greep om diens keel sloeg hij hem bewusteloos tegen de stenen tegels. Alles was zo snel gegaan dat Bessy niets had gehoord. Van boven kwam nog steeds het

geile geluid van een hoerenstem uit de luidspreker. ‘Surabaja, warum bin ich so froh’... langgerekt en met een pijnlijke klemtoon om nostalgisch te zijn.

Een seconde aarzelde Charat. In zijn eerste opwelling wilde hij naar buiten lopen, over het muurtje springen, naar Brou om hem toe te roepen:

‘Opdracht mislukt, arme jongen!’

Hij dacht: dat houd ik voor een volgende keer.

Op dat ogenblik hoorde hij de zijdeur naast de trap opengaan. Hij knipte het licht aan. Conti's gelaat draaide van Charat naar de bewusteloze, heen en weer. Hij zei alleen maar:

‘O.K.’

‘Wat doen we met hem?’ vroeg Charat.

‘Speld hem een visitekaartje op zijn kraag met zoiets erop als: Klaar voor de volgende ronde.’

‘In de tuin zal hij wel bijkomen,’ zei Charat.

Nadat ze hem naar buiten hadden gesleept om hem aan zijn lot over te laten, gingen ze naar boven. Charat had geen whisky meer. Ze dronken een fles rode wijn.

De volgende dag op een ongewoon uur in de ochtend belde Pamela op of het hem gelegen kwam

haar te ontvangen met een kunsthandelaar.

‘Een zaak die interessant voor je kan zijn,’ voegde ze eraan toe.

‘Ik vind zaken nooit interessant,’ antwoordde Charat spottend.

‘Ik bedoel... ik weet wel dat je op de eerste plaats een artiest bent, maar je zult het toch wel fijn vinden als iemand je werk waardeert en bewondert, ik bedoel... iemand met een verfijnde smaak... iemand met culturele bagage, begrijp je.’

‘Ik begrijp het. Ik schilder voor mezelf... Maar kom als je wilt.’

De man die ze meebracht leek op een onvolgroeide maar tevens door ouderdom uitgemergelde boom. Hij was nauwelijks vijfenvijftig. Bij zijn onsmakelijk voorkomen kwamen nog allerlei dingen, gebaren en accenten die hem iets van een homosexueel gaven. Misschien was hij het helemaal niet. Hij was ook geen vertrouwde vriend van Pamela. Hij sprak tot haar zoals men tegen mensen spreekt die men voordien slechts een of twee keer heeft ontmoet.

Slechtgehumeurd had Charat enkele doeken snel achter elkaar op de ezel geplaatst en er weer af gehaald. Hij zei:

‘Cimbaalspeler - naakt in ochtendvijver - Bartók drie - dierlijke regen -’ alhoewel zijn doeken niets voorstelden. Het laatste, een grote blauwe zon, die als uit scherven kathedraalglas was samengesteld op een verschilferend cementen vlak, liet hij een poos onverschillig staan. Hij vroeg:

‘Gebruiken jullie wat?’ terwijl hij in zijn barkast kijken ging wat hij hun aan kon bieden. Hij vond alleen maar vermout. Zette drie glazen en de fles op de lage tafel bij de divan. Geen van beiden bleek bezwaar te hebben. Ze installeerden zich.

‘Het is bijzonder mooi van matière,’ zei de man met een piepstemmetje, ‘bijzonder mooi gedaan.’ Pamela wierp hem een blik toe alsof ze het beaamde. Ze oordeelde de inleiding niet slecht. Ze kende Charats kritische scherpzinnigheid; ze dacht: als de man hem nu maar niet te veel honing om de mond smeert.

‘Ik heb enkele kopieën van oude meesters van uw hand gezien, die ondanks het feit dat het maar kopieën zijn, onmiddellijk verraden dat ze door iemand gemaakt zijn die talent heeft.’

‘Wat interesseert u,’ vroeg Charat nuchter, ‘mijn schilderijen of kopieën?’

‘Oh, ik voel natuurlijk veel meer noodzaak, veel

meer emotie, als ik het zo noemen mag, veel meer inspiratie in uw persoonlijk werk.’

Charat keek hem onderwijl aan en dacht: ga je gang maar, ik heb je door, en zei hardop:

‘Maar de kopieën boeien u zakelijk méér.’

De man grijnslachte eventjes. Met een even opgeheven hand zei hij:

‘Zakelijk... zakelijk... dat wil zeggen, u zoudt er heel wat mee kunnen verdienen... en u de tijd, de luxe en het genot verschaffen om u verder uitsluitend aan uw abstract vitalisme te wijden.’

‘Dat lijkt me verkeerd bekeken,’ antwoordde Charat, ‘ik schilder met veel meer genoegen de kopieën, dat is mijn luxe... de rest is pijn.’

‘Ik begrijp u, ik begrijp u volkomen,’ veranderde de kunsthandelaar zijn tactiek. ‘Maar om uw persoonlijke schilderijen, ik wil zeggen: om uw naam te lanceren heeft een kunstgalerie drie jaar nodig, die onderneming kost enkele miljoenen. Exposities in Parijs - New-York - Milaan - Londen... Boekje met kleurendruk... Honorarium voor critici...’

‘Ik ken de methodes,’ onderbrak Charat hem.

‘Misschien,’ zei de man, ‘bekijkt u het, en terecht, van uw kant; want neem aan dat het lukt, welk

een risico is er dan toch nog aan verbonden voor de kunsthandelaar! Op het ogenblik dat hij uw naam heeft gemaakt met geld en moeite, dat hij uw doeken van vijfhonderd francs per duim gebracht heeft op vijftienduizend per duim en nog meer... komt er een ander die u een voordeliger contract aanbiedt om met de winst te gaan strijken.'

'Meestal is de eerste wel gedekt,' zei Charat koeltjes, 'hij heeft intussen zijn stock wel binnen en zal er alleen maar van profiteren. Want wanneer een tweede tegen een maandelijks vast bedrag bij voorbeeld de hele produktie koopt, dan staat voor hem vast dat de kunstenaar wat men noemt "al gaat". Hij kan de prijzen doen stijgen en de eerste ziet zijn voorraad doeken veranderen in wat men "goudwaarde" noemt. Bovendien heeft hij intussen de schilder al wel twintig maal bestolen, want een volledige controle op de verkoop bestaat niet. Daarbij komt dat de eerste handelaar de tweede aanvankelijk in zijn macht heeft; want bevalt het gedrag van de tweede de eerste niet, dan werpt de eerste een drietal doeken van de schilder in kwestie voor een spotprijs op een veiling in de zaal Drouot of zo. Dat kan hij een paar maal herhalen en de klad zit erin.

Het moet al een waarlijk talent zijn om zonder handelaren zulk een streek te boven te komen, maar dat is een natuurlijke gang van zaken, die lang duurt en honger kost...'

Hij voegde er nog aan toe:

'Dus u heeft belangstelling voor een geïmiteerde Renoir, Utrillo, desnoods Corot.'

'Ik wil maar zeggen dat een dergelijk werk u een zeker dagelijks comfort bezorgen kan.'

Charat ging naar de muur, nam een valse Corot en plaatste hem op de ezel. De handelaar liep naar het doek, bekeek linnen en hout van de achterkant, de roestige spijkertjes voordat hij de factuur van de verflaag inspecteerde.

'Perfect,' zei hij, 'dit is geen dilettantenwerk, bravo.'

Hij keek naar Charat met enig respect en vervolgde snel:

'Het blijft gevaarlijk, maar ik heb er een markt voor. Prijzen die een behoorlijke winstmarge laten. Ik betaal u vijfhonderdduizend per stuk...'

'Dat is geen aardigheidje meer,' antwoordde Charat, 'dat lijkt al op diefstal. Nee, dat is geen sport meer. Ik houd wel van goed imiteren, maar niet van knoeierijen. U bent een knoeier.'

Hij richtte zich tot Pamela en zei:

‘Waarom kom je nu bij mij met zo'n knoeier? Stel je even voor hoe heel mijn levenspret bedorven zou worden door zo'n sinister handeltje. Kom, je kent me intussen toch wel beter...’

Hij ging naar de kast, trok een lade open en haalde er een mes uit. Deed een paar passen naar het doek en sneed het dwars door met één haal van beneden naar boven.

‘Je bent een barbaar,’ zei Pamela met nauw verborgen teleurstelling.

‘Dank je wel, dat is goed opgemerkt, de hedendaagse kunst wil los uit de beschaving om weer vitaal en echt te worden... *Verse must be brutal to be human again.*’

Toen Pamela met de handelaar in haar Studebaker wegreed uitte ze haar ontevredenheid.

‘Operatie mislukt. Ik bedoel dat u te snel van stapel gelopen bent. Ik had u gewaarschuwd. U had het vandaag bij zijn vitalistische peinture moeten laten, nog eens teruggaan, veel bewonderen, nog meer vragen, en na een derde keer de valse Corot ontdekken, om hem er de vierde maal over te polsen, voorzichtig, heel voorzichtig.’

Ze zwenkte met de wagen om een plots remmen-

de scooter te ontwijken. Dat maakte haar nijdig. ‘Opvallend hoe weinig verschil er bestaat wat het geduld betreft, tussen domme en intelligente mensen. Geduld is een Aziatische eigenschap.’

‘Geduld is voor hen die de tijd hebben en wij moeten snel handelen.’

‘Nu ontglipt hij ons. U begrijpt dat het beter was geweest indien Charat genuilkorfd was, gecompromitteerd of zoiets. Een valse Corot verkocht hebben, is niet iets waarvan je riskeert dat het bekend wordt...’

‘Hij interesseerde me *werkelijk*,’ antwoordde de man met een grijnsje. ‘Werkelijk,’ herhaalde hij een toon hoger. ‘Er zijn zaken mee te doen. Stel u voor een langzaam en discreet werkend lopende-bandje van zulke dingen!... Een goudmijn!’

Pamela stopte bij het kruispunt Passy. Zij nam vier biljetten van tienduizend francs uit haar tas en stak deze, vermomfaaid, de man naast haar toe. ‘Oh, het dringt niet,’ stamelde hij, ‘dat heeft geen haast... Ik weet dat u af en toe moeilijke ogenblikken heeft sedert de dood van onze vriend Disconti...’

‘Het komt u toe,’ zei ze minachtend, ‘trouwens, maakt u niet bezorgd, ik heb een van mijn Dufy's verkocht... goed verkocht.’

‘Ik had u een behoorlijk voorstel gedaan.’

‘Ik maakte twee maal uw prijs.’

‘Des te beter...’

De man nam met veel omslag afscheid en verdween tussen de auto's op de boulevard Mozart. Nog even, voor de spiegelruit van een regenjassenzaak, zag ze hem stilstaan. Zij bemerkte dat hij daar in het winkelraam nog naar haar auto keek... Ze dacht: waarom doet hij dat? Met een nerveuze ruk reed ze weg.

Die eerste verrassing werd door een andere gevolgd en de laatste was wel zo beslissend dat het aanvalsplan op het huis in de Zurichstraat verijdeld werd. Charat stond te schilderen toen om halftwee in de middag de telefoon ging. Serge leek gehaast. Het was kort. ‘Ik moet je zien. Niet bij jou en niet bij mij. Laten we zeggen over een kwartier, Café-Sport, Maillot. Let even op of je niet wordt geschaduwd. Expeditie Boulogne gaat niet door. Tot dadelijk.’

Er hinderde hem een licht in de vochtige bomen. Hij kon niet precies zeggen wat of waarom. Het was als een bedrieglijk voorjaarsaspect van een winter die nog niet eens begonnen was. Af en toe verduisterde de straat en dan kletterde de

regen plotseling tegen de stenen alsof een rukwind 'm neersmakte. Dat duurde enkele seconden met aanzwellend en wegsuizend geluid. Serge zat al te wachten. Hij zei onmiddellijk:

‘De Byzantijn wordt verdacht.’

Charat ontving dat bericht als een schok. Hij ging zitten en zei:

‘Zo, zo, vergissen ze zich in die mate.’

‘Ik weet niet of ze zich vergissen. Ik twijfel.’

‘Druk je duidelijk uit.’

‘Ik ben met hem geconfronteerd.’

‘Waarom jij?’

‘Omdat jij later een beurt krijgt, ik vermoed dat je medeplichtig wordt geacht.’

‘Dat klopt, indien de Byzantijn wordt gearresteerd.’

‘Dat is hij al.’

Charat floot zachtjes.

‘En zijn vader? en de Ambassade?’

‘Ik weet alleen dat op zijn jas bloed werd aangetroffen dat van dezelfde groep is als het bloed van Kir.’

‘Dat kan, maar dat is geen bewijs.’

‘Laten we even de zaak kalm resumeren,’ zei Serge en hij begon: ‘Jij hebt Kir gezien, laten we zeggen om acht uur; een uur later haal je Bessy

op, indien ik me goed herinner wat ze me verteld heeft, en jullie rijden naar Boulogne, naar een adres waar men iets moet afweten van de ontvoering van de Byzantijn, althans dat vermoed je. Ik laat voorlopig buiten beschouwing hoe je aan dat adres komt, dat doet hier niets ter zake, hoewel dat later wellicht aan de orde zal komen. Je besluit een onderzoek in te stellen in de rue de Zurich en je geeft Bessy opdracht mij te waarschuwen. Je verneemt er dat de Byzantijn veilig is, vrij zal komen zonder losgeld en je vliegt de straat op, of althans daar vinden we je met een lichte bewusteloosheid en een kaak die er gezwollen uitziet. De volgende dag keert de Byzantijn naar huis terug en we horen van de politie dat Kir vermoord werd. De politie verhoort zijn vrienden over alles en nog wat, en niemand weet of zegt iets. Een dag later lijkt het erop of een Arabier zin heeft om op je te schieten.’ ‘Die schietpoging herhaalde zich gisteravond,’ voegde Charat eraan toe, ‘met medeplichtigheid van Brou.’

Serge keek hem even verbaasd aan.

‘Brou? dat is dan weer een nieuw aspect... maar het verwondert me niet.’

‘Brou is door de politie verhoord evenals wij, hij

had een uitstekend alibi. Trouwens even voordat Bessy mij die bewuste avond opbelde was ik in de Horsebar bij de Muette met Ben Stockdale en Puce. Brou was er met twee grote blonde meisjes. Hij was er al toen ik kwam. Ze hingen de hele tijd aan de juke-box en de hele tijd heeft Little Richard geschreeuwd. Brou heeft een voorkeur voor hele en halve kleurlingen. Het kost weinig moeite om aan Puce te vragen, die nog gebleven is, of Brou er de hele avond was.'

'Laten we aannemen dat hij in de zaak Kir buiten spel is, maar wat is dan zijn verhouding tot de Arabieren?'

'Als je gisteren en vandaag de kranteverslagen gelezen hebt over de arrestaties van professoren, toneelspeelsters, medische studenten enzovoort..., dan zul je zien dat het zelfs voor de politie geen duidelijke zaak is. In ieder geval zijn er in Parijs enkele organisaties van jongere "intellectuelen" die voor "principiële dienstweigering" zijn zoals ze dat noemen, ofwel voor "verzet tegen oorlog en fascisme". Geen communistische elementen, maar mensen die "l'Express" lezen, flirten met ultralinkse idealen. Er zijn zelfs priesters onder. Zij helpen de strijdende Algerijnen aan onderdak en geld, ze helpen

dienstweigeraars naar Zwitserland. In één woord, ze geven of verzamelen geld waarmee de F.L.N. wapens koopt om tegen de Fransen terreur te voeren. Nu blijkt dat jongens en meisjes van heel goede families voor die zaak gewonnen worden. De Algerijnen hebben speciale Don Juans opgeleid die ze erg mooie wagens ter beschikking stellen om dergelijke meisjes te verleiden... Die op hun beurt weer medestudenten enzovoort voor die zogenaamde “zaak der rechtvaardigheid” tegen de domme verouderde bourgeoisopvattingen interesseren... Kijk maar eens in de krant, je treft nooit fabrieksmeisjes onder de vele vrouwen die eerst weldoenster van een Algerijn, daarna minnares en ten slotte handlangster van de F.L.N. worden, maar wel vrouwen van dokters, professoren, televisie- en radioredactrices, studenten en actrices.’

‘Hetgeen bewijst dat de Arabieren ook weten dat het meeste gezond verstand bij de arbeidende massa schuilt...’

‘Laten we liever zeggen: de minste belangstelling voor “humanistische rechtvaardigheid”.’

‘De naïveteit van de Franse intellectueel is verbazingwekkend. Hij heeft het minst Cartesiaanse vernuft van alle Europeanen. Hij heeft

nog steeds als gemeenschapsideaal de middelmatige democratische slogans van de mislukte Revolutie, maar met de nostalgie van het verloren Keizerrijk.’

Serge knipte met zijn vingers in de richting van de barman. Hetgeen wou zeggen ‘hetzelfde’.

‘Waar het om gaat,’ vervolgde hij, ‘is te weten door wie en waarom Kir werd vermoord... Brou is uitgesloten. Heb je de zekerheid dat de Byzantijn er niet mee gemoeid was? Er ligt ergens een band tussen de pionnen Kir-Pamela-Byzantijn.’

‘Dat is een mogelijkheid, maar ik geloof het niet.’ ‘Het meest voor de hand liggende is de stalinmethode, ik laat met jouw hulp iemand opruimen, daarna laat ik jou opruimen. In dit geval de tactiek van Pamela.’

‘Daarvoor moet ze in verbinding staan met een Algerijnse klik.’

‘In ieder geval niet uit idealisme.’

‘Met behulp weer van iemand anders, een kunsthandelaar bij voorbeeld.’

‘Heb je enig vermoeden?’ vroeg Serge glimlachend.

‘Ik ken enkele relaties van Pamela, maar vanmorgen was ze op mijn atelier met Perez. Het is

eerder een handelaar in duistere zaakjes. Hij heeft menige valse Utrillo verkocht.’

‘Hoe is het mogelijk dat voor zulk stuntelig geknoei van een veralcoholiseerde dégeneré zoveel geld wordt gegeven.’

‘Ik denk dat je gelijk hebt. Perez was dus op mijn atelier. Ik merkte al gauw dat niet hij maar Pamela om de een of andere reden van mij een “valse” wou kopen. Laten we duidelijk zijn en zeggen “mij een valse wou doen verkopen”. Ten eerste zou dat een middel zijn om mij het zwijgen op te leggen en ten tweede zou Perez er wel weg mee weten.’

‘We moeten de onschuld van de Byzantijn bewijzen,’ zei Serge beslist.

‘Dat zal een ingewikkelde toer zijn. De Byzantijn kan door Pamela van allerlei dingen beticht worden. Dat weet je ook. Bovendien heeft hij geen alibi. Bewijzen aanvoeren dat hij in handen was van een F.L.N.-klike kan hij ook niet, dat zou hem maar verdachter maken. Van ons avontuur bij de Arabieren op die avond kunnen we om dezelfde reden geen gewag maken.’

‘Dat wil zeggen, dat je op de intelligentie van commissaris Kast rekent om het uit te zoeken. Je weet hoe het hier staat op het ogenblik. Iedereen

die zich bemoeit met een zaak waarin de F.L.N. gemoeid is, kan zich alleen nog maar per auto verplaatsen onder voortdurende bewaking van de motorpolitie. Indien het niet heel belangrijk is, stopt men het geval dan ook in de la totdat er vroeg of laat een verrader komt opduiken. Alles en iedereen is gewapend. Ik herinner me de tijd van de Duitse bezetting niet meer, maar het schijnt dat men toen minder handmitrailleurs op de Parijse straathoeken zag dan thans.’

‘Ik reken niet op Kast, maar misschien wel op de diplomatieke baan van zijn vader.’

‘Laten we eerst die Perez eens aan de tand voelen, misschien komen we per toeval in de richting van de postbus.’

‘Dat is een kleine moeite,’ meende Charat. ‘Stel je voor...’

Hij scheen even na te denken en ging toen verder:

‘Stel je voor dat Perez een schakel is tussen Pamela en een bende Arabieren.’

‘We moeten eerst een onderscheid maken: als het een gewone “gang” is, dan is het even of het Algerijnen, Corsikanen of Italianen zijn. Die verdelen de aangebrachte kool onderling. Heb je belangrijke relaties, dan kun je altijd wel een

groepje “killers” opscharrelen. Dat heeft weinig om het lijf. De politie bemoeit er zich zo weinig mogelijk mee. Af en toe valt er één door de mand, wanneer zijn vrienden met hem willen afrekenen... Anders is het gesteld, wanneer Pamela relaties heeft die F.L.N.-specialisten kunnen laten optreden, maar dat geloof ik niet. In ieder geval kan Perez ons opheldering verschaffen, als hij is wat ik vermoed. We knijpen hem in dat geval uit als een citroen.’

Er was een beetje sneeuw gevallen. In de straten was die onder de voorbijrijdende auto's snel tot opspattende modder geworden. Op de daken lag nog wat en dat deed de muren van het binnenpleintje zwarter lijken dan ze waren. De ingang van de woning lag in een doodlopende steeg, die schuin tegenover de galerie in de straat uitkwam. De kunstgalerie zelf was op het eerste gezicht erg onbeduidend. Er stond in het vuile uitstalraam een lithografie van Braque, zoals men overal kan vinden. Binnenin was maar weinig licht. Men kon van buiten niet zien wat er aan de muren hing. De zaak was gesloten want het was al zes uur, maar de conciërge van een aangrenzende woning had hun uitgelegd waar

Perez zijn opslagruimte en zijn kantoor had. ‘Hij ontvangt daar geen klanten,’ had ze eraan toegevoegd, terwijl haar oude sluwe ogen hen nauwkeurig opnamen alsof ze niet vergeten wilde wat er voor bijzonders viel op te merken aan de jongelui.

Toen ze de steeg inliepen zei Serge spottend:

‘Concierges zijn van aanleg wantrouwig, maar ik wed dat deze niet de enige is door wie Perez' doen en laten bespied wordt.’

‘Hen reden te meer,’ antwoordde Charat.

De gevels langs de steeg hadden geen vensters. Hier en daar een gesloten luik of de getraliede opening van een pakhuis. Aan het einde van de steeg duwden ze een poortje open. Ze daalden een paar stenen treden af. Een klein portaal, waarvan de ruimte in het halfdonker wegschemerde. Men kon een deur opmerken in de rechter zijwand. Charat naderde die deur en trok haar zachtjes open. Serge volgde hem. Het was duister in het vertrek.

‘Verroer je niet,’ fluisterde Charat.

Hij haalde zijn aansteker uit zijn zak en maakte een vlammetje. De vage lichtschijn die enkele vormen uit het donker deed opdoemen ontlokte een gefluit van verbazing aan zijn lippen, maar

op hetzelfde ogenblik bewoog er iets in de kamer en het licht werd aangeknipt. Charat zag op een divan bij de muur een jonge mannelijke schoonheid zich op een elleboog oprichten. Hij scheen niet verbaasd en bleek eerder te willen vragen wie de bezoekers wensten te spreken. Hij kon Serge, die in het portaal gebleven was, niet zien. Op de achtermuur viel onmiddellijk een prachtige Picasso op. Een pendant van de ‘Muzikanten’ uit het Museum van New York. Drie figuren die in strak geconstrueerde vlakken waren opgenomen. Alleen het wit van de pierrot had nog iets figuratiefs, een citroengele gitaar tegen oranje en olijfgroene kubussen werd verhevigd door de zwarte en diepbloeuwe schaduwen op de achtergrond. Dwars door de kleurvlakken stond als een gescheurde doek het wit met de notenbalk. De jongeling, die Charats blik gevolgd had, glimlachte. Wellicht kende hij die verrassing van andere bezoekers. Naast dat schilderij stond een bronzen knapenfiguur, in de stijl van Donatello, maar de afwerking wees op het moderne karakter en Charat herinnerde zich onmiddellijk de gladde bisschoppen van een Italiaan wiens naam hem ontschoten was.

‘Is mijnheer Perez thuis?’ vroeg hij beleefd.

De jongeling zag Charat staan, slank in zijn donker pak, even naar voren gebogen. Het kastanjekeurige, ongekamde haar van de bezoeker was het enige aan zijn verschijning dat er onverzorgd uitzag.

‘Op dit ogenblik niet,’ antwoordde de jongeling met een gelaat dat spijt moest uitdrukken, terwijl hij op zijn zij bleef liggen. ‘Ik ben lui,’ lachte hij zachtjes.

‘O juist,’ zei Charat, die eigenlijk antwoordde op de mededeling dat Perez er niet was, maar dacht: hij is er wel, en deze Narcissus is tevens zijn engelbewaarder.

Charat deed een beweging in de richting van de deur.

‘Stop,’ zei de engelbewaarder.

Charat zag dat de jongeling iets onder het kussen greep en liet zich op hem vallen. Serge die het al begrepen had, was geruisloos binnengekomen. Het duurde maar kort. De geparfumeerde handen werden gebonden en de Griekse halfgod op zijn rug in de kussens gelegd. Serge ging naast hem zitten.

‘Ik heb niet veel verstand van kunst,’ zei hij, ‘maar ik zie dat u Camus leest. We kunnen een beetje babbelen over de Dandy-revolte, dat is een

hoofdstuk dat me bijzonder interesseert... De doodsbedreiging die als een donkere vlerk boven onze bestaansmogelijkheid heen en weer wuift, steriliseert ons intellect... ‘Alleen de kreet doet leven, de exaltatie heeft de plaats ingenomen van wat men vroeger “de waarheid” noemde. De Apocalyps is een verrukkelijk cocktail-onderwerp geworden. De poëtische hoogten zijn ravijnen geworden, nu zijn het scheuren en flarden van modder en bloedklonters die evenzeer verrukken en al hun plaats hebben gekregen in de bourgeois-salon. Lieflijke criminaliteit! Esthetica van de gespleten smoel!... Muzikale smurrie... Voor een rot stuk dweil krijgt elke puber thans een Biennaleprijs...’

Terwijl Charat de tweede deur opendeed, was zijn eerste reactie een terugtrekkende beweging. Hij dwong zichzelf de deur achter zich te sluiten. Hij bleef staan met zijn rug tegen haar aangedrukt. Er stonden slordig hier en daar enkele stoelen en midden in de kamer een grote ronde tafel met ijzeren poten. Perez keek verwonderd op en vroeg:

‘Gaat u hier even zitten, mijnheer Charat. Zo, zo, wat aardig van u om uit eigen beweging naar mij toe te komen.’

Opzij van Perez, tegen een kast aan, zat een man die zijn hoed nog op had.

Charat deed een paar passen naar de tafel. Hij hoorde dezelfde planken kraken die hij reeds in het voorvertrek had gehoord. Een derde man was uit een zijdeur gekomen en ging bij de ingang tegen de muur leunen. Iedereen gedroeg zich alsof alles vanzelf sprak.

Charat ging verder naar voren. Hij zag nu duidelijk het gelaat van de man met de hoed. Het beviel hem niet. Maar de man achter hem bij de portaaldeur hinderde hem nog meer. Een vierde man kwam door de zijdeur binnen, het was een Noord-Afrikaan. Charat begreep nu wel dat hij hier niet op zijn plaats was. Hij voelde zoiets als klam zweet uit zijn voorhoofdshuid dringen.

‘Pamela Thiemen heeft u zeker gezonden,’ vervolgde Perez met een glimlach die zijn hoektand ontblootte. Charat balde zijn vuist in zijn jaszak. ‘Pamela heeft hier niets mee te maken,’ zei hij brutaal.

Perez was helemaal niet verrast door die toon, hij keek nauwelijks op terwijl hij zei:

‘Heeft u geen Corot of zoiets meegebracht?’

De man tegen de kast stak een sigaret op en scheen zich te amuseren met dit tafereel.

‘Ik handel niet in valse meesters,’ sneed Charat kort af.

Perez bekeek zijn nagels.

‘Ik ben alleen maar gekomen om u enkele vragen te stellen over een paar nog onopgehelderde dingen in verband met de betalingen die over een bepaalde postbus geschiedden, in de zaak Delabray-Buzanti.’

‘Delabray,’ riep Perez, die zijn hand had opgeheven om ze op de tafel te laten neervallen als het geraamte van een klein roofdier. ‘Delabray... Ik moet u zeggen dat ik u niet begrijp. Spreek me over uw imitaties van grote meesters! Bravo, daar kan ik u volgen... daar bewonder ik u... maar Delabray! Wie is Delabray? en wie is de andere naam die u noemt?...’

Ook de Arabier grijnslachte. Iedereen amuseerde zich.

Charat hervond nochtans langzaam zijn kalmte.

‘O,’ zei hij, ‘dus u kent Buzanti niet? Hij u wel.’

‘Hoe wilt u dat ik naar die onzin luister.’

‘Postbus...!’

‘Daar begrijp ik niets van.’

Charat had de beweging van Perez' ooglid waargenomen naar de Afrikaan opzij van hem.

Voordat hij de slag kon afweren, dreunde het al

in zijn hoofd. Maar de slag was toch niet goed geplaatst. Charat week achteruit en nam een stoel om zich te verdedigen, maakte een zijdelingse beweging naar de deur. Hij raakte de bewaker aan het oor. Een tweede slag stelde de rechterarm van de man buiten gevecht. De man met de hoed was blijven zitten, maar de Afrikaan viel aan. Perez zei:

‘Zachtjes... Achid... maak geen brokken.’

Charat was sneller; hij wierp de stoel naar Perez' hoofd, deed een sprong naar de tafel, greep de fles die hij er had zien staan, sloeg die stuk op de tafelrand en dreigde de aanvaller met de snijdende scherf. Zij stonden beiden in een houding om toe te slaan... Op dat ogenblik werd de deur opengeworpen en iemand riep: ‘Politie!’

‘We waren met z'n tweeën. We hadden hen zien binnengaan. Ik had agent Dupont bij me. Ik vermoedde dat Perez de man was die vanmorgen met Thiemen bij Charat op bezoek was. De jongeman die Charat vergezelde is de zoon van de Député over wie we al eerder inlichtingen vroegen. Het is beter hem voorlopig niet lastig te vallen. Het is een maniak. Zijn vader is partijlid van de regeringsmeerderheid. Hij heeft me ge-

durende het onderzoek onderhouden over de Universele Idee bij Socrates, welke parallel loopt met het driehoeksbewijs.’

‘Dank je wel Servais,’ onderbrak Kast, om verdere uitweiding over de Idee van Socrates te vermijden. ‘Dus in de eerste kamer trof je een zekere Jean Vialy, met de handen gebonden op de divan. Naast hem de zoon van de Député. Jean Vialy heeft geen beklag gedaan. In de tweede kamer trof je Charat met Perez. Scherven van een fles. Bloed op de grond bij de deur, maar niemand gewond.’

‘Ik zei u al dat er vermoedelijk andere personen aanwezig waren geweest, die de wijk genomen hadden langs een andere deur. Dupont onderzocht die uitgang maar bemerkte niets bijzonders.’

‘Goed. Er was blijkbaar gevochten.’

‘Dat denk ik.’

‘Jean Vialy heeft bij jullie binnenkomst “politie” geroepen.’

‘Juist.’

‘Dus verder niets.’ Kast trommelde met zijn dikke vingers op het bureau en vervolgde:

‘De zaken Perez gaan mij niets aan. Er zijn geen klachten. Het gedrag van Charat interesseert

me. We moeten hem blijven volgen. Dat karweitje kun je voor de afwisseling aan inspecteur Triel overlaten.'

'Dat is me om het even.'

Kast scheen even na te denken en zei toen weer:

'Dat geval met die vastgebonden flikker intrigeert me.'

'Ze waren alle twee eensgezind in hun verklaring: we probeerden onze kracht om gebonden handen los te krijgen. Zelfde spelletje met de twee anderen: Perez beweerde dat Charat op zakenbezoek gekomen was, Charat zei ik ben op zakenbezoek. Er hing een groot schilderij. Toen we met het onderzoek klaar waren en alle papieren hadden gecontroleerd, zei Dupont: 'Dat lijkt wel een Picasso.' 'Formidabele opmerkingsgave voor een agent eerste klas,' riep de Députészoon, 'dat lijkt er niet op, maar dat is er een.' 'Ik zou het ding niet in mijn kamer willen hebben,' zei Dupont. 'Doet er niet toe,' antwoordde de Députészoon, 'Rothschild of Guggenheim geven er zestig miljoen voor, toch nog altijd minder dan de prijs van een bommenwerper.'

'Maar wat ging Charat in godsnaam bij Perez zoeken?'

'Hem een van zijn schilderijen verkopen.'

‘Een van zijn valse meesters,’ verbeterde Kast.

‘Ik dacht dat hij zo maar wat modderde.’

‘Niet altijd. Maar dat interesseert me niet, daar zijn andere deskundigen voor. Wat me wèl interesseert is: wie er verder voor jullie komt nog bij Perez aanwezig waren. Ondervraag alle conciërges van de buurt als je wilt, maar morgenmiddag moet ik dat in ieder geval weten.’

Dezelfde avond werden de twee inspecteurs, door Kast belast met het schaduwen van Charat, beetgenomen. Ze volgden de jongeman die in gezelschap van Serge en twee meisjes naar de Horsebar bij de Avenue Mozart ging om er de avond door te brengen. Tegelijkertijd immers vertrok een commando van zeven man met fietskettingen gewapend naar de werkplaats van Perez. De Huid had de leiding. Puce had zijn bandrecorder meegenomen, met een extra magnetofonbandje, waarop hij een selectie had van van Bechet, Armstrong, King Oliver, Count Basie, Fats Waller, Rex Stewart, voor het geval dat hem wacht dienst werd opgedragen. Bobby de Saint-Gilles, wiens bijnaam vanwege zijn ietwat verwijfd uiterlijk ‘de Hermafrodiet’ was, had wat verzen van René Char bij zich om eventuele

gevangenen voor te lezen in uren van verpozing. Niemand had een vuurwapen. Er waren drie judoka's in het gezelschap en dat was voldoende. Langs twee kanten vielen ze het benedenhuis binnen. Langs de steeg, schuin tegenover de galerie en langs het kleine straatje, waar de andere deur uitkwam op een niet meer gebruikte bierkelder. Er ontstond een kort, hevig handgemeen. De jongens waren snel meester van het terrein. De slappe jongeling, een Afrikaan en Perez werden overmand. Van de Afrikaan werden alle papieren afgenomen. Terwijl Perez en de knaap in het voorvertrek op de divan mochten zitten, bewaakt door twee jongens, werd hij in het achtervertrek verhoord. De Huid stelde hem gerust:

‘We zullen je attributen niet afsnijden, zoals jullie gewoonlijk doen in de dzjebels, om mannen hun geheimen te ontrukken.’

‘Ik ben koopman in antieke meubelen,’ viel de man op nerveuze wijze in de rede. Een jongen sloeg hem op zijn mond.

‘Bek toe! Luisteren en antwoorden als je iets gevraagd wordt.’

Sidney Bechets Novembersong klonk gedempt door de kamer. Zijn saxofoon liet klagende

swings los terwijl een trombone bijna dramatisch als contrabeweging de spanning opvoerde op het achterplan. De Huid begon met de vragen, die Serge voor hem op een stuk papier geschreven had.

‘Wie is je baas in de Zurichstraat 13 te Boulogne?’

De man aarzelde. Een jongen zwaaide een fietsketting. Hij smakte neer op een schouder. De Afrikaan kreunde.

‘Er staat de kogel op,’ zei hij schor.

‘Dus je behoort bij hen,’ constateerde Conti. ‘Kogel of geen kogel, het ziet er in beide gevallen niet goed voor je uit. We willen de naam van één vent, begrijp je. Doe wat je wilt. Na die naam laten we je los; als hij vals is krijg je vandaag of morgen van ons de kogel. We kunnen je valse papieren verstrekken om in Marseille, Rijssel of Lyon een andere job te zoeken. Denk goed na: één naam. We zullen aan Perez vragen wat hij met die naam had uit te staan. Dat gaat jou niets aan.’

De man begon te stotteren... ‘Ik ben een armzalige koopman...’ De jongen met de ketting hief weer zijn arm op. Ditmaal kwam de slag dof neer in de nek van de ondervraagde. Zijn oor dat

geraakt was, begon zachtjes te bloeden. Conti zag dat de Afrikaan met de tanden de lippen op elkaar geklemd hield. De Huid maakte een schouderophalende beweging. Hij las weer op van zijn papier:

‘Nu je op die eerste vraag niet antwoordt, en derhalve je vrijlating niet begeert, volgen er enkele andere vragen, die als ze onbeantwoord blijven, tot disciplinaire straffen noodzaken.’

De man schreeuwde opeens wanhopig:

‘Vraag Perez... vraag Perez, ik koop oude meubelen... ik koop oude meubelen...’ het laatste woord eindigde als het gekrijs van iemand die men in een put laat zakken.

De jongen met de ketting deed hem zwijgen.

‘Wat verkies je, dat we je aan de politie of aan Zurichstraat 13 uitleveren?’ vroeg de Huid weer. De man schreide nu als een kind, wanhopig en gelukkig tegelijkertijd, door zijn snikken heen konden de jongens horen:

‘De politie... de politie... liever de politie...’

‘Het zijn me ridders,’ merkte de verwijfde Bobby op... hij begon een vers te reciteren: ‘In onze duisternis is geen plaats voor de Schoonheid, de héle plaats is voor de Schoonheid... Wij zijn als de vissen die gevangen zitten in het ijs der berg-

meren... Materie en natuur beschermen hen terwijl zij nauwelijks de kans van de visser begrenzen...'

Uit de hoek van de kamer kwam het nasale geluid van een deerniswekkende stem met het bijna triestige stoten van klarinet en saxofoon in Saint-James Infirmierie.

'Zo, zo, dus je verkiest de politie,' ging de Huid verder, 'nou de politie is misschien ook wel verkieslijker. Maar je aan haar uitleveren is ons werk niet, dat doet de straat wel. Maak je uit de voeten, niet zonder mijn gelukwensen, en respect voor je houding.'

De man sloop langs de achterdeur naar buiten als een geslagen hond.

De knaap werd binnengeleid.

'Jongeman, wat is je functie in dit huis?'

De jongen was zo zenuwachtig dat hij klappertandde. Men liet hem gaan zitten aan de tafel. Achter hem stonden de twee wachten met de kettingen. Hij kreeg geen geluid over zijn lippen en liet zijn hoofd op het tafelblad vallen. Puce achter hem keek naar de Huid, alsof hij vragen wilde: moet ik dit poedelhondje nu slaan met mijn ketting?

'Ga fatsoenlijk zitten,' gebod de Huid.

De jongen gehoorzaamde, maar hij bracht zijn trillende handen voor zijn gezicht en begon te snikken: 'Moeder!... Moeder!...'

Het werkte op de lachspieren van de anderen. De Huid riep:

'Conti, ga de telefoonleiding in orde maken; onder het poortgebouw, waar we 'm losgerukt hebben.'

Bobby de Saint-Gilles reciteerde: 'Hij is nooit een eenvoudige schaduw van zichzelf, ondanks de geur van zijn nachtelijke zachtheid, van zijn religieuze wortels en van zijn onbesmette jeugd.' Armstrong schetterde, in zijn trompet kon men zijn eigen viriele stemgeluid horen, zijn schorre maar zingende adem, die de noot nooit losliet voordat hij de andere noot begon, een trompet die dingen vertelde, die droefgeestig van de tastbare dingen wegvoerde, die danste, maar die in al haar tedere wendingen nooit haar oerkracht verloor.

Conti kwam weer binnen. De Huid nam de hoorn op van het toestel dat op Perez' tafel stond. Hij draaide een denkbeeldig nummer: 'Zo chef, ben jij het, ja... ik heb hier een pijnlijk geval voor me... hoe? vraag je... waarom? nou, omdat ik er niet voor voel een homosexueel te

ondervragen...' Hij wierp de hoorn neer. De jongens lachten.

'Laat die knaap los,' gebood de Huid.

De jongen liep niet naar buiten, maar hij keerde terug naar de voorkamer.

'Wil je niet naar huis?' vroeg de Huid.

'Ik woon hier,' antwoordde hij stil.

'En je ouders?'

'Die heb ik niet.'

'Waar heb je die gelaten?'

De jongen werd bleek... Hij begon:

'Mijn ouders zijn in een concentratiekamp...' Hij ging niet verder, hij was kalkwit geworden... en sloeg toen als een epilepticus voorover tegen de grond.

'Laat hem uitrusten op de divan,' zei Conti.

Perez werd binnengeleid. Rex Stewart blies trompet. De Huid vroeg beleefd aan de man om te gaan zitten. Perez leek vermoeid. Hij zuchtte en keek toen de kamer rond naar de aanwezigen alsof hij hen nu pas voor het eerst zag.

'Goedenavond heren,' zei hij met een kleine buiging, en na een aarzeling, 'wat verlangen de heren van me?'

Zijn kalmtte maakte indruk. Dat ontging hem niet. Hij vervolgde:

‘De strijd is wel ongelijk... maar dat komt meer voor...’

Conti onderbrak hem:

‘U bent in uw eigen huis, mijnheer Perez, we zullen u het woord niet ontnemen. We hadden trouwens op een groter gezelschap gerekend. Enkele inlichtingen interesseren ons.’

‘Zoals u wilt.’

‘Het is ons bekend dat u in kunstartikelen handelt, vermoedelijk koopt u ook Oosterse tapijten, vandaar uw relaties met de Arabieren; dat gaat ons niet aan. Wel zouden we willen weten in welke verhouding u staat tot mevrouw Pamela Thiemen in kwesties betreffende leden van onze vriendenclub?’

‘Mijn verhouding is die van een kunsthandelaar met de eigenaresse van enkele schilderijen waarin ik geïnteresseerd ben.’

‘Dingen die we weten hoeft u niet te vertellen,’ zei Conti.

In het vertrek ernaast begon de jongen te schreeuwen. Perez keek naar de deur en zei:

‘Doet u hem alstublieft niets, hij weet niets. Hij is de zoon van een gestorven vriend. Hij is ziek.’

Conti knikte alsof hij het begrepen had en ging verder:

‘Welk contact bracht u tot stand tussen mevrouw Thiemen en de Algerijnen in de zaak die Buzanti en Delabray betreft?’

‘Ik heb geen van beiden ooit gezien of ontmoet.’

‘Dat is best mogelijk.’

‘En Charat, heeft u die wel eens gezien?’

‘Die eer had ik inderdaad wel.’

‘U wilde op verzoek van mevrouw Thiemen een valse meester bij Charat kopen, dat had méér dan een zakelijke reden vermoeden we. Nu zijn de meesters waarmee Charat zich amuseert, niet vals. Dat heeft u waarschijnlijk nog niet ontdekt. Maar daar gaat het niet over. Tenminste, nú niet. Wat we wel vanavond nog willen weten is iets anders.’

Perez keek naar zijn ondervrager of hij hem slechts in de verte vaag kon waarnemen. Hij zei droog en zonder zich op te winden:

‘Gaat uw gang, ik begrijp nog steeds niet waar u heen wilt.’

‘Naar Buzanti op de eerste plaats.’

‘Dan kan ik u niet inlichten om de eenvoudige reden dat ik niet eens weet wat daarmee aan de hand is.’

‘Goed,’ antwoordde Conti, ‘u bent een bejaard man, wat we een ruïne noemen. We zullen

u geen pijn doen. Doet uw schoenen maar uit.’ Perez lachte grijnzend... ‘Ik begrijp niet...’

‘Vrijwillig of gedwongen,’ beval Conti.

‘Uw grap gaat te ver.’

‘Ze begint pas.’

Twee jongens pakten het mannetje vast en legden hem languit op de tafel, ze bonden hem met armen en benen vast en trokken hem schoenen en sokken uit. De bandrecorder speelde Old man Mose. De Huid zei:

‘Vraag aan de homo of hij een tandenborstel heeft.’

Na enkele seconden kwam een jongen met de tandenborstel.

‘Zo, nu zullen we hem een beetje aan het lachen brengen. Telkens wanneer hij ontkent.’

Hij begon:

‘Pamela Thiemen heeft je geld gegeven om de Algerijnen te betalen voor het karweitje met Buzanti.’

Puce begon met de punt van het borsteltje zachtjes over de onderkant van de man zijn voeten te wrijven.

Eerst klemde Perez zijn kaken op elkaar, maar die krachtsinspanning liep uit op een zenuwachtig gehinnik.

‘Dat is geen antwoord,’ zei de Huid.

Het borsteltje ging zachtjes heen en weer onder een voet. Puce begon met een zakmesje onder de andere voet.

‘Nu mag je eerst eens goed uitgiechelen,’ vervolgde de Huid, ‘we kunnen het ook met een sigaret doen...’

De man hoorde hem niet, hij hinnikte steeds luider, hij schokte... Hij wilde zijn buikspieren met zijn handen in bedwang houden, maar die waren vastgebonden.

‘Dus je kreeg geen geld van Thiemen?’

Het lachen leek meer en meer op een waanzinnig beklemd kreunen... Af en toe schreeuwde hij: ‘Nee... Nee... Nee...’ Zijn vastgesnoerd lichaam schokte. Zijn weerstand loste zich op in een benauwd gekrijs.

‘Mevrouw Thiemen... eiste... Mevrouw Thiemen...’

Zijn woorden verstikten in vormeloze kreten.

‘Mevrouw Thiemen betaalde de Algerijnen... Maar zij lieten Buzanti vrij... vrij... vrij!’ huilde hij. ‘Delabray leverde hem over. O, ik kan niet meer... ik kan niet meer... neem me alles af... maar ik houd het niet meer uit... O, ik sterf... ik sterf...’

‘Doe niet als een oude weduwe,’ zei de Huid, ‘jongens, maak hem los.’

Perez kwam van de tafel af. Als een in elkaar gezakt ding ging hij in zijn bureaustoel zitten. Hij zuchtte... ‘Dat is voldoende... Ik kan niet meer...’

XI

Het was bij twaalfen toen Charat van de Horsebar naar huis wandelde. Hij kon niet constateren of hij gevolgd werd; er waren op dit uur dat de laatste bioscopen leegliepen, nog veel mensen op de avenues. Bovendien kon het hem niets schelen. Misschien werd hij wel door duivel en engelbewaarder tegelijkertijd geschaduwd. Hij dacht aan een groot schilderij. Een diep en duister heimwee doorspoelde hem als een vaag zwart water. Hij zag de vrienden rondom zich. Wat was hun levensdoel? Natuurlijk klonk het woord 'doel' afschuwelijk ethisch, en zijn generatie had nu eenmaal een walg van alle ethiek, omdat er te veel zwijnerij gepleegd werd achter ethische gevels. Die walg was niet altijd iets bewusts, het was méér een instinctieve revolte tegen de leugenachtige moraliteit. Het socialisme had de minstbedeelden in de samenleving tandpasta, verse boter, een badkamer en zelfs televisie bezorgd... maar wat had het kunnen verbeteren aan het innerlijk geluk van die massamens. Wat

had het hem aan zielevrede gebracht? Natuurlijk, brood, biefstuk, boter en een badkamer... maar daarna?... Daarna schoonheid, eerlijkheid, oprechtheid, vervoering? Iemand die in vervoering naar Bach of Mozart kan luisteren is gelukkiger met 'minder materiële zekerheid' dan wie met 'meer materiële zekerheid' dat niet kan! Daar doet geen socialisme en geen cultuurministerie en geen UNESCO iets aan. Daar heeft zelfs het christendom zich weinig om bekommerd, zo weinig dat zelfs de afbeelding van Gods Zoon veelal een aanfluiting is van het apologetisch begrip der goddelijke Waardigheid.

Wat een heimwee verpletterde hem, wanneer hij in die grote vormeloze leegte der lelijkheid staarde, die massawansmaak op straat en in huis, in film en radio, die de werkelijke immoraliteit was! Weten dat miljoenen en miljoenen *niet* weten, dat de verrukking bestaat van Uccello's Bataglia, van Vermeers licht, van Rembrandts Titus, dat de overgave aan de schoonheid van een enkel kwintet van Mozart of Schubert, aan vier instrumenten van Bartók tot een absoluut genieten in het bestaan kan voeren. Neerliggen en Eluard lezen in plaats van als een rekenmachine door de dagen te ratelen, terwijl af-

schuwelijk sentimentele rotstemmen hun zielseczemen uitzaniken door de nooit meer zwijgende televisie- en radiokasten. Tegen die door lelijke middelmatigheid verzadigde wereld, tegen die door de bladen met criminele exaltatie overstelpte massa's... wat? De oppervlakkigen hadden whisky en liefde... maar de anderen? Kon men nog tot zichzelf inkeren in deze uitdagende, zenuwslopende, provocerende wereld?... Het was of een grenzeloze dorst hem overviel, wanneer deze gedachten hem overmanden. Nee, hij wilde die wereld niet ontvluchten. Anachoreten hadden al eeuwen geleden de stilte van de woestijn gezocht; maar voor wie erfelijk belast is met de absurditeit van het bestaan, is zelfs de woestijn pervers. Kr was slechts één wapen om zich tegen dat moeras te verweren: het ontdekken van de schoonheid, het zoeken naar de schoonheid. Het gebeurde dat er ogenblikken waren dat zij hem verraste. Haar tastbaar maken, haar vorm geven, met haar de walg overwinnen. Dat was het, wat hij in zijn schilderij moest uitdrukken; dat verticale gevoel van de feniks die uit zijn as herrijst. Hij wist wel dat er een leven voor nodig was. Dat telkens na de illusie de ontgoocheling kwam. Beetje bij beetje,

traag en met veel nederlagen opende het perspectief zich. Soms lichtend en duidelijk maar dan weer wegebbend en zich verliezend in een gevoel van onmacht. Niemand van al zijn vrienden vermoedde met welk een ernst dat besef in hem zijn sporen had achtergelaten; achter de spot en de onverschilligheid bleef het als een onuitroeibare noodzaak in hem klinken. In zijn atelier keek hij met tegenzin naar zijn doeken. Hij haalde ze één voor één te voorschijn en het leek hem dat het allemaal maar tevergeefs was geweest. Nergens vond hij wat hij zocht, wat hij meende te hebben uitgedrukt. Overal een onbeheerste opeenhoping van verf, waarin het vernuft geen orde had kunnen scheppen. Soms een vage ontroering, wild, vormeloos gevlekt; kleureffecten die het een ogenblik deden, contouren die alleen maar van hun bandeloosheid getuigden, van een durf die al lang geen durf meer was, omdat nu iedere imbeciele knoeier aan die vormeloze mode meedeed. Theorieën die hij anders met scherpzinnig misprijzen verkondigde leken hem nu leeg en weezinwekkend. Hij zette een nieuw doek op de ezel en ging er een eind vanaf naar zitten staren. Wat hij verwachtte gebeurde niet. Zijn verbeeldingswereld kwam niet in beweging. Hij stak de

ene sigaret na de andere op. Hij dacht: heb ik werkelijk iets te zeggen, of ben ik al zo door de vervlakking aangevreten dat ik de kracht der concentratie niet meer kan opbrengen? Hij voelde zich als een man die over een prachtig muziekinstrument beschikt en over een volmaakte techniek, maar die zich de akkoorden niet meer herinnert. Hij stond op en liep doelloos naar beneden. Langs de achterkant van het huis bereikte hij de tuindeur van Bessy's woning. Door de gordijnspleten zag hij nog licht. Hij ging aankloppen. Hij moest een poos wachten voordat ze opendeed en hem binnenliet. Ze leek verbaasd en verward. Ze liet hem in een kleine kamer waar een tuintafel stond en zei:

‘Het is vervelend, Bernard,... maar ik heb bezoek...’

Hij ging met zijn rug tegen een kastrook staan. Een plotse, weidse droefheid overviel hem. Zij zag dat en zei haperend:

‘Kun je niet later terugkomen?’

‘Nee,’ antwoordde hij zachtjes, ‘ik had behoefte om je te zien, met je te praten.’

Je moet niet denken dat er iets... wilde ze zeggen.

Maar hij maakte een gebaar met zijn hand om die

leugen weg te vagen... Hij nam afscheid en liep langzaam, gedachteloos terug naar huis. Niemand volgde hem. In het atelier trilde de eenzaamheid als het eentonig geluid van een snaar die op springen staat... maar die niet springen wil...

Brou had zich laten aanmelden als een intieme vriend van Christian Delabray. Het was al zo laat in de avond dat Pamela hem zonder die introductie zeker niet zou ontvangen hebben. Hij maakte een onaangename indruk op haar, hoewel zijn naam, de Broutigny, haar herinnerde aan een der adellijke families die haar wapen voerde op een der grote industriemerken. De jongeman die daar nu in de antieke Louis-seize fauteuil zat, had in zijn gedegenereerd gelaat een blik die niet alleen door onbeschaamdheid hinderde, maar ook door zijn opvallende sluwheid.

‘Mevrouw,’ begon hij, ‘mijn naam is edeler dan de reden waarom ik naar u toegekomen ben. Waarom zou ik er doekjes om winden. Ik ben door de politie verhoord in verband met het geval Delabray. Ik heb niets losgelaten omdat in mijn persoonlijk geval zwijgen wellicht goud waard is. Ik weet wie Kir heeft gedood!’

Pamela was verrast, maar haar eerste verbazing

maakte snel plaats voor argwaan. Ze begreep het direct. Die jongen wilde geld.

‘Ik begrijp niet wat ik heb uit te staan met uw geheimen, mijnheer.’

‘Dat zal ik u duidelijk maken. Ik wil u geen tijd doen verliezen. Op de eerste plaats hebben wij contact gehad met één zelfde groep mensen, waarover ik vanavond niet spreken wil. Mijn contact was toevallig, het uwe niet zonder berekening.’

Pamela was bleek geworden, ze zei snel:

‘Ik verzoek u mijn huis te verlaten.’

‘Goed zo,’ antwoordde Brou langzaam, ‘maar ik heb u het voornaamste nog niet meegedeeld. Op de avond van Kirs ongelukkige dood wandelde ik in deze buurt. Ik zag hem weggrijden met uw dochter, die niet lang daarna terug naar huis kwam hollen; het was haar aan te zien dat ze overstuur was...’

Hij wachtte op iets, een toornig antwoord, een ontkenning... maar de vrouw voor hem klemde alleen maar krampachtig haar hand om de stoelleuning. Zij staaarde hem aan, maar zweeg.

‘Denkt u erover na,’ vervolgde hij, ‘maar wat ik zeg is de waarheid... Die waarheid moet me wel een som opbrengen, nu mijn vader me alle gelde-

lijke steun onttrokken heeft, omdat ik een kind heb bij een dienstmeid.’

De kalmte van haar antwoord contrasteerde met haar houding.

‘Ik heb geen baar geld in huis.’

Hij merkte dat ze tijd wenste te winnen. Hij stond op en zei:

‘Er zijn natuurlijk allerlei kleine details in het spel: Kir - de Byzantijn - u en uw dochter, die ik uit fijngevoeligheid verzwijg; ik zal gedwongen zijn dat niet meer vol te houden bij een volgend politieverhoor... Maar denkt u er rustig over na... Ik heb voorlopig geen haast. Mijn enige deugd is doorzettingsvermogen en mijn grootste ondeugd wantrouwen. Kijkt u voor alle zekerheid maar eens of er geen van uw handtasrevolvers ontbreekt. Want indien dat zo is, zult u ook begrijpen dat ik niet in de ruimte klets...’ Pamela had niet bewogen. Haar adem ging niet sneller. Haar lippen trilden niet. Haar blik was ondoorgrondelijk. Ze vroeg: ‘Hoeveel?’

‘De prijs van een kind...’ antwoordde hij zachtjes.

Met die laatste zin trof hij haar het diepst. Hij zag haar blik veranderen - hard worden - onverdraaglijk, uitdagend hard.

Hij boog hoffelijk om afscheid te nemen.

‘Hoe wilt u dat we dit individu identificeren? Zijn gelaat is volkomen verminkt, zijn handen door het een of ander zuur aangevreten. Geen blaadje papier in zijn zakken. Geen fabrieksmerk in zijn kleren...’ De inspecteur die in het kleine hoekcafé van de boulevard Exelmans aan de telefoon stond, leek radeloos, zijn baas aan de andere kant van de draad scheen niets te willen begrijpen van het geval... ‘De man heeft een lichtbruine fluwelen broek,’ ging hij weer verder...

‘Duizenden mannen in Parijs hebben een bruine broek van die stof,’ antwoordde de geërgerde stem.

‘We hebben zijn maten, een staaltje van zijn haren. We hebben hem uitgekleet om naar littekens te zoeken, om de kleur van zijn huid vast te stellen.’

‘Trek dan ook nog maar zijn sokken en schoenen uit,’ onderbrak spottend de stem hem weer, ‘om te zien door welke fabriek ze op de markt worden gebracht..., dat zal een aardig onderzoek worden.’

‘We doen alles wat mogelijk is, chef!’

Er hing nog nevel in de straat. Tegenover de vrij luxueuze appartementen, maakten de half afgebroken stenen gewelven van een oud viaduct een triestige indruk. Ergens tussen rotte planken en afval lag het lijk, omringd door een paar politieagenten en nieuwsgierigen. Het was nog vroeg. Rondom drupte de mist van de kale bomen af, de mensen hadden hun kragen opgeslagen. Ze spraken niet. Een verminkt gelaat dat op een rode modderklont lijkt, maakt meer indruk dan de dode zelf. De eerste auto's stopten. Mensen kwamen achter hun stuur vandaan om te zien wat al die nieuwsgierigen trok. Sommigen keerden weer terug naar hun wagen met een misselijk gevoel in de maagstreek. Een dag die afschuwelijk begon. De agent die zo juist getelefoneerd had kwam weer bij de groep toekijkers. Hij zei:

‘We zullen zijn schoenen uittrekken.’

Het waren zware wintersportschoenen met krammen. De agent keek erin met een ernstig gelaat. Plots maakte hij een triomfantelijk gebaar. Probeerde de binnenkant van het leer naar het licht te keren en deed moeite om de vervaagde en met inkt geschreven letters van een naam te lezen. De omstanders hadden het al begrepen.

De Broutigny spelde de agent. Met die naam verloor de mysterieuze beklemming haar aantrekkingskracht. Het werd een banaal geval. Elke dag had zijn J.B., vermoedelijk door Afrikanen met een messteek in de rug vermoord, beroofd en daarna onherkenbaar gemaakt. De agent ging nu laconiek naar de telefoon, tot zijn verbazing hoorde hij bij het noemen van die naam de baas aandringen, de initialen vragen: ‘Jean de Broutigny?... Wacht even... Nee, in orde.’

De haak werd neergelegd. Een kwartier later lichtte Kast Charat van zijn bed. Hij ging onmiddellijk in de aanval met korte slagen.

‘Mijnheer Charat, eergisteren hebben mijn inspecteurs de Broutigny gesignaleerd die u een bezoek bracht met een Algerijn. Hij bleef buiten, de ander werd even later naar buiten gesleept. Het geval de Broutigny houdt verband met de zaak Delabray. Vanmorgen is de Broutigny vermoord op een wijze zoals gewoonlijk de Afrikanen het doen, maar ditmaal is het niet zeker dat het“hun” werk is.’

‘Dat is best mogelijk,’ beaamde Charat, die de slaap nog uit de ogen wreef.

‘Mijnheer Charat, er wordt niet meer gespeeld.’

‘Jammer,’ zei Charat.

‘Vijf dagen geleden kreeg de Broutigny een publieke aframmeling door jullie clubgenoten.’

‘Dat klopt.’

‘Een dag later wordt Delabray vermoord. Alleen Buzanti en u hebben hem die avond gezien...’

‘En geen van beiden begrijpt wie de dader kan zijn,’ onderbrak Charat.

‘Een dag later poogt een Afrikaan zich op u te wreken. De Broutigny verhindert dat in het publiek, maar komt 's avonds terug met een ander; de aanval mislukt. Er staan dus twee kampen tegenover elkaar. De Broutigny is verhoord evenals de andere bendeleden. Die jongen beviel me het minst, maar hij heeft me tal van interessante feiten verteld. Hij mocht u niet. Ik vermoed dat hij dubbel spel speelde. Alle inlichtingen doen me begrijpen dat hij veel geld nodig heeft. Voor de politie zijn zulke individuen interessant. Voor u niet. Hij bedreigde u vermoedelijk. Hij wist te veel.’

‘Commissaris, laat ik u eens voor al zeggen, dat ik mijn handen niet aan hem heb vuilgemaakt.’

‘Waar bent u vannacht geweest?’

‘Thuis.’

‘Pas om kwart voor één.’

‘Verontrust u dat?’

‘Even na twaalfen werd de Broutigny vermoord.’

‘Indien uw verdenking gegrond is, arresteer me dan. Sla nog een flater zoals u al met Buzanti heeft gedaan. Ik zal u nu iets zeggen: ik wéét met honderd procent zekerheid dat Buzanti de moord op Kir niet kàn bedreven hebben. Maar ik weet nog niet wie het wel deed! Maar u kunt me dag en nacht verhoren, commissaris Kast, u kunt me laten verhongeren en al uw terreurmethodes aanwenden, liever verrek ik dan één verklaring af te leggen. Wat ik weten wil zoek ik zelf uit, en dat gaat mij aan... En nu de handboeien...’ ‘Nee,’ zei Kast zuchtend, ‘dat is niet nodig, u kunt hier blijven.’ Na een aarzeling voegde hij eraan toe:

‘Eén ding begrijp ik niet, dat u uw eigen detectivespelletje speelt tot op het glibberige terrein van Perez en tegelijkertijd de man dekt...’

‘Dat is eenvoudig, commissaris, ik houd niet van uniformen, zelfs niet wanneer ze door burgerkieren vervangen zijn.’

‘Uw idealisme is bijna fanatisme, mijnheer Charat.’

‘Het komische van het geval de Byzantijn is dat

zijn jas met bloedvlekken u natuurlijk heeft doen bijten... maar iedereen van òns weet, dat die jas met bloedvlekken al bij hem thuis bezorgd werd enkele uren voordat Kir werd vermoord. Dat geheim houd ik dus niet voor me... Het was een kleinigheid om dat te controleren, commissaris. Er wordt wel eens meer geknokt, maar dat wil nog niet zeggen...'

Ofschoon hij haar slechts een paar keer ontmoet had, zei hij toen zijn eerste verbazing voorbij was: 'Dag Maja.'

Zij bleef bij de deur van het atelier staan, alsof zij zichzelf afvroeg: wat kom ik hier eigenlijk doen? Hij zei:

'Kom binnen, ik heb vaak aan je gedacht de laatste tijd. Doe je mantel uit, het is warm hier. Wat wil je drinken?'

En toen zij bedeesd ging zitten zag hij ook hoe zij zich inspande om haar zenuwen te beheersen. Hij vervolgde daarom met een opzettelijk kalme en gemoedelijke stem: 'Ik dacht dat je in Zwitserland was. Ik moet je eerlijk zeggen dat ik eerder Giulio dan jou verwachtte. Ik heb het vermoeden dat commissaris Kast hem niet lang meer zal vasthouden.'

Die zin scheen haar te schokken. Haar tengere figuur leek te huiveren. Kwetsbaar, broos, in elkaar krimpand in de grote fauteuil. Zijn medelijden met haar zwakheid ging zo diep dat een ontroering hem overmande.

‘Ik heb Kast een paar uur geleden de knoop van zijn vergissing getoond... Weet je dat hij mij nog steeds verdenkt?’

Haar lippen trilden. Ze wilde spreken, maar zocht plotseling haar zakdoekje en beet erop. Hij ging naar haar toe en liet zijn hand vriendelijk over haar hoofd glijden.

‘Maja, ik weet dat dit alles te ingewikkeld voor je is, maar als ik je helpen kan, doe ik dat heel graag. Je hoeft me niet te antwoorden, als je niet wilt... maar ik wou je een paar vragen stellen en openhartig met je zijn... Ik weet niet waarom je hier gekomen bent...’

‘Alles is afschuwelijk,’ onderbrak ze vijandig.

‘Rook je?’

‘Nee, dank je.’

‘Je hebt gelijk. Vrouwen die roken stoten een man alleen al af door hun adem. En bovendien, nu iedereen weet dat je er kanker van krijgt...’

Ze haalde de schouders op en zei onverschillig:

‘Ik houd er niet van.’

‘Maja,’ vroeg Charat onverwacht, ‘noem me eens iets waar je wel van houdt.’

‘Waarom?’

‘Dat zou me een zeker genoegen doen. Ik bedoel, dat zou vandaag het eerste warme geluid zijn dat ik zou horen.’

Ze begreep het niet goed. Hij merkte dat en vroeg:

‘Houd je werkelijk van Giulio?’

Zij antwoordde niet en zij deed dat op zo'n manier dat het hem trof, zoals het gekwetste vlees van een vrucht onder een smetteloze schil verbaast en ontgoochelt tegelijkertijd.

‘Dat wil zeggen: je weet nog niet wat het betekent: liefhebben.’

‘Misschien wel,’ antwoordde ze minachtend.

‘Liefhebben is iets waar je nooit minachtend over spreken moet.’

‘Ik zeg: misschien wel.’

‘Giulio kwam vaak hier.’

‘Dat weet ik. Soms ergerde hij me wanneer hij over je eerlijkheid sprak. Mama zei hem eens dat hij je beter links kon laten liggen, ze noemde je een kleine bedrieger, een vervalser.’

‘Dank je wel. Ook Kir was een vriend van me.’

Ze verbleekte. Hij deed of hij niets zag. Zij

beheerste zich snel en zei opvallend koel: ‘Kir had een intieme verhouding met mijn moeder. Ik heb enkele van zijn brieven gelezen. Ik heb er nog één! Mijn moeder bedroog hem. Zij vernederde hem, zoals ze iedereen vernedert met wie ze te maken heeft.’

‘Een reden te meer om je daartegen te verzetten.’ ‘Het is een langzame vergiftiging.’

‘Ik geloof dat het uiteindelijk veel gemakkelijker is een jongen als Kir te vernederen dan iemand als de Byzantijn.’

‘Waarom zeg je dat?’

‘Dat hindert je misschien in Giulio.’

‘Hoe weet je dat?’

‘De meeste vrouwen ergeren zich vroeg of laat veel meer aan de sterkte dan aan de zwakheden van een man. Giulio is veel minder kwetsbaar. Hij heeft een middeleeuwse opvatting van het bestaan. Al heeft de stank van onze eeuw ook al zijn zenuwgestel aangevreten. Zijn beklemming, zijn angst heeft een perspectief... Bij jongens als Kir was dat niet zo.’

Hij liet niets aan zijn blik ontgaan van wat er zich op haar gezichtje afspeelde.

‘Ik haat alles wat geen tastbare werkelijkheid is.’ ‘Daarom hield je misschien niet van Giulio.’

‘Nee, het was nog meer zijn inconsequentie.’

Haar ogen waren vochtig geworden. Charat legde zijn hand op de hare, streekte die zachtjes. Ze keek hem weer verbaasd aan en vervolgde nu veel hulpelozer:

‘Soms hield ik met een grenzeloos gevoel van hem, soms haatte ik hem. Ik weet niet waarom.’

Charat dacht aan alles wat de Byzantijn hem had toevertrouwd. Hij aarzelde, maar sprak toen zacht een zin uit die in hem opwilde: ‘Men moet een vrouw nooit ontrukken wat men met liefde in haar heeft doen geboren worden, die wonde van ziel en lichaam is ongeneeslijk.’ Die zin had Giulio eens uitgesproken.

Niet de schim van de Byzantijn maar van Pamela drong op achter die onwaarneembare doem. Te zelfder tijd besepte hij dat hij naar dit gekwetste kind keek, zoals hij gewoonlijk naar een vrouw keek die hem ergens raakte om dat contrast van uiterlijke bevalligheid en innerlijke geschondenheid. Dat ging altijd gepaard met een gevoel van diepe en duistere melancholie. Hij vroeg om zich daartegen te verzetten:

‘Wil je ergens met me gaan lunchen of moet je naar huis?’

‘Niets verplicht me om thuis te zijn voor

het dejeuner, maar ik denk dat het beter is.' Ze probeerde dat onverschillig te zeggen, maar de laatste woorden kregen te veel nadruk.

'Zoals je wilt. Maar loop nog niet weg. Want ik wilde je nog zeggen dat in elke liefde de meest ongelooflijke tegenstrijdigheden elkaar afwisselen en bestrijden. Het zou naïef zijn dat te ontkennen of niet te willen begrijpen. Giulio zal misschien vanmiddag vrij zijn en naar je toe komen.'

Hij zag haar verschrikte gelaatsuitdrukking, ze opende haar mond. Met een ingehouden kreet zei ze snel:

'Dat kan niet.'

Zij begon te trillen over heel haar lichaam. Zij stond als een twijg midden in het vertrek. Een ogenblik scheen de wind haar heen en weer te bewegen, maar plotseling knakte ze. Hij nam haar voorzichtig in zijn arm, bracht haar naar de divan en liet haar gaan liggen.

Het duurde maar enkele seconden. Eerst kleurde een hevig schaamrood haar wangen om die zwakte. Ze wilde opstaan maar Charat zei:

'Blijf maar even rustig liggen. Voel je je al wat beter?'

Haar gezicht had nu een kinderlijke uitdruk-

king. Charat boog over haar heen. In haar blik viel hem nu een ongeunstelde liefde op. Hij dacht met een gevoel van verrukking: nee, dit kind is nog niet helemaal vernietigd. De vage, dromerige glimlach van de Byzantijn flitste door zijn brein. Hij zei:

‘Wil je heus niet met me lunchen?’

Ze schudde stilletjes nee met haar hoofd waarlangs hier en daar het haar losgeraakt was. Kastanjebruin, bijna koperkleurig tegen het antracietgrijze divankleed. Hij keek er een ogenblik naar, maar zijn blik gleed tevens over haar hals, haar kaken en haar mondhoeken, die bijna aandedden als een uitdagende spotlach die zijn geheim niet prijs gaf.

Voordat Maja was weggegaan had hij haar in een opwelling van iets dat hem vreemd was tegen zich aan gedrukt en haar vluchtig op het voorhoofd gekust. Maar hoewel ze dat blijk van sympathie met overgave bleek te ondergaan, bleef haar gezicht weer even gesloten als toen ze gekomen was. Daarom bleef die glimlach op de divan in zijn herinnering nawerken als een intrigerend iets. Hij voelde nu duidelijk dat het meisje hem op onverklaarbare wijze aantrok. Die

gedachte had iets aangenaams, maar het hinderde hem tevens, want die gewaarwording vermengde zich met beelden van de Byzantijn. En dan was er nog iets, maar dat drong slechts heel instinctmatig door alles heen. Maja verborg iets, dat méér dan een onschuldige kleinigheid was. Hij verweet zichzelf dat hij haar te snel had laten gaan... laten ontsnappen. Dat dit verwijt verschillende oorzaken had stond voor hem vast, maar merkwaardigerwijze was de ene niet van de andere te scheiden.

Toen hij naar Serge liep om meer te weten te komen over Brou, bleef de gedachte aan Maja hem vasthouden. En hij vroeg zich al af wanneer hij haar weer zou zien.

‘Zodra iemand een hoge dunk heeft van de regering en haar opvattingen met gestrengheid wil doen aanvaarden, spreekt men van een dictatuur,’ zei Visconti.

‘Ik kan over Salazar niet oordelen,’ antwoordde Serge. ‘Ik weet ongeveer wat hij geschreven heeft. Dat is niet voldoende.’

De kelner kwam wat in het oor fluisteren van Charat, die zonder iets te zeggen zich verwijderde naar de telefooncel. Serge volgde hem met

zijn blik, hij had maar slordig naar het gesprek geluisterd. Bobby de Saint-Gilles vulde de laatste opmerking aan:

‘Elk sociaal systeem is tegennatuurlijk van aard. De natuur herneemt altijd ergens zijn rechten. De persoonlijkheid komt altijd op een bepaald ogenblik tegen de horde in opstand.’

‘Het beste bewijs dat het systeem alleen maar blijft bestaan door particuliere belangen,’ merkte Serge terloops op.

‘Het hangt altijd af van de manier waarop men de horde kan doen geloven, dat de onrust over het verval van de dingen die hen moeten doen leven, algemeen is. De horde is in staat in alles te geloven, zelfs in “prestige”. Er bestaat geen dictatuur in de geschiedenis, waar de massa niet om geroepen heeft. Het “prestige” is voor sommigen een korporaalsstreep, voor anderen een kroon.’

Puce vroeg een dubbele whisky.

Bobby de Saint-Gilles bleef ernstig doorredeneren:

‘Een dictatuur is meestal het onvermijdelijke antwoord van de geest op de afwezigheid van éénheid en gezag in de gemeenschap.’

‘Valéry zei: alleen een ik-figuur is voor dat kar-

wei geschikt,' merkte Serge op. 'Elke politiek, anonieme bewindsploeg of persoonlijkheid behandelt de mensen als dingen.'

Charat kwam terug naar het gezelschap, hij had de laatste zin gehoord en voegde eraan toe:

'Volkeren een parlementaire democratie geven wil niet zeggen hen bevrijden. Tussen een verstandige dictatuur en een machteloos partijenspel lijkt me het eerste verkieslijker.'

'Laten we zeggen dat we een tijdperk van zachtzinnige dictaturen tegemoetgaan,' spotte Serge.

Uit de juke-box klonk een spiritual: 'Ik ben op weg naar het Paradijs, ik heb mijn wandelschoenen aan'. De zangers klaptten van vreugde in de handen. Een blondine met een glas in haar hand schoof soepel tussen hen in en zei lijsig:

'Bobby verzorgt met ernst zijn zielevrede.'

'De ernst is een verwaarloosde ziekte,' zei Serge. Het viel hem op dat Charat nauwelijks deel had aan de woordenwisseling. Dacht hij aan Brou? De anderen wisten er nog niets van. Uit de avondbladen zouden zij het nieuws vernemen. Hij zei zachtjes tegen Charat:

'Waarom zeg je hun niets?'

Een man aan de bar lette op hen, dat was duidelijk. Charat antwoordde niet onmiddellijk. Zijn

gedachten waren niet bij het geval Brou. Na een poos vroeg hij:

‘Denk je dat het nodig is?’

‘Het lijkt met beter.’

Charat zei zonder omslag:

‘Kast was vanmorgen vroeg al bij me. De politie heeft Brou gevonden. Zijn gelaat was in elkaar getimmerd.’

Het maakte even indruk. Visconti brak het plotse zwijgen.

‘Het verwondert mij niet.’

De man aan de bar zat met zijn rug naar hen toe. Serge zag dat hij de oren spitste om niets van het gesprek te missen. Serge gaf met zijn blik een teken in die richting. De jongens begrepen het. Visconti zei verachtelijk:

‘De commissaris zal het rijtje wel weer afgaan. Met hoevelen zijn we? Een optelsom... een aftreksom... Aan wie morgen de beurt?’

De kelner kwam iets zeggen tegen Charat. Hij verwijderde zich weer naar de telefooncel achter het leren gordijn. De man aan de bar schoof op nonchalante wijze die kant uit. Serge zag het. Hij stond op en ging een glas vruchtensap bestellen. Men kon op die plaats niets opvangen van het gesprek in de cel. Dat voldeed hem. Toen hij

een enkele seconde de blik van de man kruiste, keek hij hem opzettelijk aan met een twinkeling van spot in de ogen.

Charat was nauwelijks enkele minuten thuis toen Maja aanbelde. Hij sloot de deur achter haar. Ze zei bedeesd:

‘Ik had je niet moeten telefoneren. Ik belde drie kroegen op voor ik je vond. Ik moest je vanavond nog zien. Ik begrijp wat je denken moet. Maar dat kan me allemaal niets schelen. Giulio is naar me toe gekomen. Ik heb hem weggezonden.’

Charat had die mededeling verwacht. Hij vroeg: ‘Besepte je wel goed wat je deed?’

‘Ja!’

‘Waarom deed je dat?’

‘Ik kan hem niet meer zien.’

Charat begon peinzend heen en weer te lopen in het atelier. Bleef stilstaan voor een doek. Zei ‘wat een korst’ en liet een hand over de droge verf glijden. Kwam weer voor haar staan en vroeg:

‘En wat wil je nu doen?’

Ze keek hem lang, bijna vorsend aan, alsof ze achter zijn ogen wilde zien of hij het begrijpen zou, maar ze antwoordde niet.

Charat liep weer heen en weer. Plotseling zei hij bijna hard:

‘Waarom kom je hier?’

Ze haalde de schouders op. Zag hoe hij zijn schilderij betastte. Het viel haar op met welk een vermoeid gebaar hij dat deed. Dat verwonderde haar. Het schilderij zelf leek haar sprankelend van licht en kleur; iets als een tedere blauwe vlek die openbrak achter donkere traliën. Er welde een innerlijke viriele zachtheid uit op. Ze wilde hem zeggen dat ze het doek erg mooi vond, meer dan mooi, maar ze was bang dat ze zich vergiste. Misschien was het maar een toeval. Zijn aanwezigheid schonk haar een innerlijk gevoel van veiligheid, maar ook van schroom. Toen hij haar weer aankeek, zei hij:

‘Je kunt hier niet blijven...’ Hij wilde eraan toevoegen:... als je moeder wist.

Tegelijkertijd legde hij een hand op haar schouder en voelde haar beven. Dat ontroerde hem.

‘Kom, ik zal een kop koffie maken.’

‘Nee, dank je.’

Hij ging naar de antieke barkast en haalde er een fles gin uit.

‘Dit is goed om op te knappen.’

‘Als je wilt.’

Toen zij een paar slokken gedronken had verminderde die krampachtige geslotenheid, die zijzelf niet doorbreken kon. Ze stond nu op en ging het grote doek op de ezel van dichtbij bekijken.

‘Van dichtbij is het nog fantastischer,’ riep ze, ‘het heeft iets van een oude muur met zon erop, die aan het vershilferen is.’

‘Het menselijk hart is altijd als een gedempte gloed die door de afval van het bestaan wil heendringen,’ antwoordde Charat terwijl hij bij haar kwam staan. Hij sloot zijn hand met een kernachtig gebaar en opende daarna langzaam zijn vingers in de ruimte.

‘De kern van elk kunstwerk is als een moeizaam ontsluiten. Hoe dikker de lagen van levenservaringen, nederlagen, vernielingen zich over de kinderlijke puurheid, die nooit totaal wordt uitgeroeid, sluiten, hoe heviger de strijd is. Het gevecht met de materie heeft altijd iets tragisch. In de kunst is de mantel der tragiek vaak een glimlach.’

Zij had het gebaar van zijn hand gevolgd en dat was plotseling iets onwezenlijks, een ding los van de andere dingen dat ze voorzichtig had willen aanraken. Hij nam een ander doek en plaatste het tegen de ezel. Ze was weer getroffen door

de spanning welke er heerste in de kleurvlakken. Het leek op een grote nachtblauwe, gezonken scheepsromp, waardoor een lichtgroen licht als mos woekerde. Er ging een weidse nostalgie van uit, als van een ongenaakbaar geworden kostbaarheid, begraven onder eeuwen van zeediepte, nog niet vergeten, maar in de herinnering voortlevend als een liefdegevoel uit een weggevaagde kindsheid. Er lag een zekere bewondering besloten in haar ogen terwijl ze naar Charat opkeek en vroeg:

‘Hoe komt dat allemaal in je op?’

‘Pas op,’ zei hij glimlachend, ‘er zijn geheimen die men gemakkelijker in de vriendschap dan in de liefde prijsgeeft.’

‘Waarom?’

‘Vriendschap is altijd verkieslijker.’

‘En wanneer ze samengaan?’

‘Meestal sluiten ze elkaar uit.’

‘Is dat een uiting van tegenstrijdigheid?’

‘Nee, eerder van levenswijsheid. Echte vriendschap is een vorm van levenswijsheid; ze leert begrijpen en verwerpen, de liefde daarentegen is altijd egoïst.’

‘Een vrouw kan door hun samengaan de liefde menselijker maken.’

‘Er zijn vrouwen, onder andere vrouwen die om de een of andere reden veel bewonderd worden, die de ontrouw even nodig hebben als een vis vinnen om te zwemmen. In de liefde begrijpt een man dit nooit. De vriendschap weet dat zulke vrouwen ontrouw aan zichzelf zijn wanneer ze trouw aan één enkele man zouden zijn.’

Zij lachte. Het was voor het eerst dat hij haar zag lachen. Dat was zo spontaan dat het aanstekelijk werkte. Zij lachten samen.

‘Je hebt niets van een verleider,’ zei ze.

‘Nee,’ bevestigde hij, ‘ik zoek de dingen niet; wanneer ze gebeuren is het omdat ik ze vind. Ze komen altijd als een verrassing.’

Maja merkte dat de speelse uitdrukking van zijn ogen veranderde in afwezig dwalen. Ze zag die ogen breder worden en zijn blik langzaam over haar huid tasten. Ze huiverde.

‘Waarom spreken we over liefde,’ zei hij nog met een geforceerde glimlach.

Ze antwoordde niet. Ze voelde weer die schroom als een ring om zich heen sluiten.

‘Kom,’ vroeg hij. Zijn hand raakte haar arm. Hij leidde haar naar de divan. Stroef maar willoos volgde zij. Hij drukte haar zachtjes in de kussens achterover. Zij zag een bijna trieste zinne-

lijkheid in zijn vragende blik. Plotseling plaatste zij haar hand tegen zijn naderend gelaat. Ze schreeuwde met een schorre stem:

‘Nee, nee! Ik was het die Kir doodde... Ik heb hem gedood!...’

Het was of dit ogenblik hem uiteenscheurde. Hij staaarde haar aan. Hij zag haar door ontzetting vertrokken gezicht. Haar handen die nu haar ogen verborgen. De werkelijkheid balde zich te zamen in dit snikkend lichaam. Zijn hand schoof voorzichtig onder haar schouder. Zijn andere hand streeelde haar hoofd. Zachtjes drukte hij haar tegen zijn borst terwijl hij stamelde:

‘Arme lieve Maja, arme lieve Maja...’

XIII

Hij vond geen enkele van de zinnen meer die hij bedacht had om haar de zaak duidelijk te maken. Alles had hem helder geleken. Nu stapelden zich onzichtbare hindernissen op tussen hem en deze vrouw. Hij had willen beginnen met te zeggen: iedereen van ons weet alles, behalve waarom... Maar toen hij eerst met moeite gezocht had naar een inleiding leek het hem of zij hem antwoordde: waarom komt u me vervelen met dingen die mij niet aangaan. In de leegte die er ontstond maakte nu alles een overbodige indruk op hem. Hij dacht: is het wel nodig om hier te spelen met het doel dat me hier naar toe deed komen.

‘Mevrouw,’ zei hij, ‘ik ben niet hier gekomen om over schilderijen te onderhandelen. Nog minder om de relaties met Perez weer op te nemen. Ik heb geen behoefte om me met die zwendel op te houden.’

Zij glimlachte minachtend. Ze dacht: hij is veel onhandiger dan hij lijkt. Ze zei: ‘Mijnheer Charat, ik heb een uitstekend geslaag-

de imitatie van u gekocht en ik moet toegeven dat er liefhebbers voor zijn. Een Corot.’

‘Dat is onmogelijk,’ antwoordde hij nuchter.

‘De man die het bij u kocht is toch geen bedrieger.’

‘Dit houdt een bedreiging in die me volkomen onverschillig laat.’

‘En indien ik het nu eens onprettig zou vinden een valse Corot gekocht te hebben en een klacht tegen X indien?’

‘Dat zou vermakelijk zijn. De politie heeft het onderzoek al gedaan voordat die klacht genoteerd is. Bovendien zult u dat niet doen omdat er wel eens gevaarlijke vragen gesteld zouden kunnen worden. U weet alles, mevrouw, behalve misschien dat de tapijtenhandelaar enkele uren geleden is gearresteerd. Ik weet bij ondervinding dat het moeilijk zal zijn om de man te laten doorslaan. Maar u weet dat de politie zo haar methodes heeft. In dit geval heeft ze bovendien niets te vrezen, het is een Noord-Afrikaan die ons al eerder meegedeeld heeft dat hij liever in handen van de politie dan in die van zijn rasgenoten terecht wilde komen.’

Pamela was bleek geworden. Ze zei spottend:

‘U bent onvoorzichtig.’

‘O nee, integendeel, ik voel dat ik me op dit ogenblik volkomen beheers. De man die Brou neerstak, werd betaald door Perez, Perez werd betaald door u. Ik vermoed dat Brou chantage wilde plegen. Hij wist, wat wij niet, wat de politie niet, wat behalve hij niemand wist... Ik zou willen dat niemand het ooit weten zal...’

Pamela's gelaat zag eruit of hij haar geslagen had met de vlakke hand. Haar stem was bijna toonloos.

‘Wat verlangt u, Charat?’

‘Niets,’ zei hij zachtjes, ‘ik vraag u zelfs niet de valse Corot terug.’

Ze staaarde hem wezenloos aan.

Hij dacht aan een zin van Bessy. ‘Kast had belangstelling voor mijn handen, ze waren te lang en te smal voor een afdruk die hij blijkbaar ergens op de plaats van de misdaad gevonden had.’ Automatisch gleden zijn blikken over de vingers die daar machteloos voor hem lagen op het donkergroene fluweel van een fauteuilleuning. Bijna wit, klein en als in overgave. Na een poos sprak hij wéér:

‘Ik denk dat ook niemand ooit weten zal, waarom de tapijtenhandelaar een nozem neerstak. Hij zal niet zeggen: ik werd ervoor betaald, want dat

zou zijn straf slechts verzwaren. Het zou een bewijs zijn van het feit dat hij met voorbedachte rade te werk ging. Hij zal zeggen: “Drie nozems vielen mij lastig. Ik verdedigde mij. Ik raakte één, de twee anderen namen de vlucht.” Of iets dergelijks. De politie zal er het hare van denken. Brou was met twee Afrikanen, toen een inspecteur die mijn huis gadesloeg, hem zag. Die inspecteur zal vermoedelijk zeggen, wie met pek speelt wordt ermee besmet. Kast zal weinig verband kunnen vinden tussen deze messteek en de dood van Kir. Brou werd verhoord. Hij had voldoende alibi's.’

Pamela wachtte op het ogenblik dat Charat Maja's naam zou noemen, maar dat gebeurde niet. Het nadrukkelijke van zijn woorden deed alleen maar uitkomen dat het daarom ging. Het was nu alsof ze spraken over iets dat geen tastbare werkelijkheid was. Hij vervolgde:

‘Het zou verstandig van u zijn beide feiten van elkaar gescheiden te houden... en wat het eerste geval betreft mij geen hindernissen in de weg te leggen.’

Zij antwoordde niet.

‘Ik zou u aanraden wat tot rust te komen; in Zwitserland bij voorbeeld. U hoeft toch niet

alleen te blijven. U kunt uw dochter voor enkele maanden meenemen.'

'Dat is onmogelijk.'

'Niets is onmogelijk.'

'Ik bedoel: financieel.'

'Vrienden kunnen daarvoor zorgen.'

'Vrienden hebben me gebracht tot waar ik nu ben.'

'Ik verzeker u, mevrouw...'

Zij staarde hem weer wezenloos aan. Ze begon te begrijpen waarvoor hij gekomen was.

'Er worden tegenwoordig in Parijs elke vierentwintig uur acht doden geraapt, waarvan drie Algerijnen, één verkrachte studente, een afrekening onder mensen van het "milieu" en drie gevallen van weet ik wat allemaal: jaloezie, hoerij, wraak, zwartjekkerij, ongeluk, zelfmoord.'

Kast wreef met zijn hand over het netwerk van purperen bloedvaten in zijn gelaat, terwijl hij geuwend al die triestige zwijnerij opsomde. Hij voegde er geuwend aan toe:

'Er bestaan nog geen antibiotica tegen, alleen maar verraad.'

Inspecteur Couy diende de caféhouder op de hoek van de boulevard Exelmans aan.

‘Het is de eerste keer dat ik op een politiebureau kom,’ stamelde hij.

‘Dat pleit voor je,’ stelde Kast hem gerust.

‘Het gaat zeker over die verminkte knaap.’

‘Juist. Ik zou wel eens willen weten of niemand van jullie op straat lawaai heeft gehoord?’

‘Ik geloof het niet. Een messteek maakt niet veel geluid.’

‘De aanvaller was misschien niet alleen.’

Er flikkerde plots een licht in de ogen van de caféhouder; hij riep opgetogen:

‘Wacht eens, nu herinner ik me dat ik op een bepaald ogenblik het gerinkel van glas heb gehoord. Ja, ja, dat was het, ik dacht nog bij mezelf, daar gaat weer een partijtje vaatwerk eraan, vermoedelijk op een van de etages in het woonhuis tegenover ons. Ik dacht niet aan de straat. Trouwens, het was erg mistig die avond.’

‘Ja, ja,’ zei Kast verveeld. ‘Dat kan kloppen. Onder het lijk lagen verroest ijzer en ook porseleinscherven. Hetgeen erop wijzen zou, dat de dader het lichaam van zijn slachtoffer na de overval van de straat afsleepte onder het viaduct. Daar heeft hij vermoedelijk zijn gezicht onherkenbaar willen maken en zuur over zijn handen gegoten.’

‘O,’ merkte de man op, ‘dan heeft hij misschien ook zijn fles uit voorzichtigheid in gruizelementen gesmeten tegen de muur, of haar kapotgetrapt.’

‘Dat kan,’ bevestigde Kast. Hij scheen na te denken en riep na een poos:

‘Volgende!’

Een vrouw van ongeveer vijftig jaar kwam binnen. Ze leek voldaan dat men haar hulp nodig had.

‘Uw beroep, mevrouw?’

‘Concierge.’

De formulieren werden ingevuld. Dat duurde een poos. De vrouw vond het buitengewoon interessant.

‘En nu geen geklets,’ zei Kast ernstig, ‘wat kunt u ons meedelen?’

‘Ik kwam van mijn schoonzoon, die woont niet zo ver van me vandaan. Meestal loopt hij een end mee terug. Het is 's avonds niet prettig met al die Algerijnen. Ik zei hem, pas op voor je bronchitis, ik loop wel vlug alleen. Onder het oude metroviaduct zie ik een vrouw, ik geloof niet dat het een hoer was; ze wachtte op een man die aankwam uit de tegenovergestelde richting, ze zegt iets tegen die man, die daarna de boulevardkant naar de Seine oploopt.’

‘Stop! Denkt u dat die man een Noord-Afrikaan was?’

‘Nee, en dat weet ik zeker! Hij droeg een kameelharen jas. Was flink gebouwd. Zag er behoorlijk uit.’

‘Het was erg mistig.’

‘Minder onder de brug.’

‘En de vrouw?’

‘Zij bleef in het donker tegen de muur. Ik kon zien dat ze een sjaal over het haar droeg.’

‘Hoe zag die eruit?’

‘Hij was donker.’

‘Maar hoe? Geruit? gestreept?’

‘Dat kon ik niet zien.’

‘Haar figuur?’

‘Ze leek me nogal klein.’

‘Geen andere bijzonderheden?’

‘Het was donker,’ herhaalde ze, met spijt in haar stem dat ze niet méér te vertellen wist.

‘Goed,’ besloot Kast, ‘dan kunnen we de volgende nemen.’

De conciërge aarzelde nog even, scheen na te denken of ze niets vergeten had. Het was Kast die haar nog vroeg:

‘Om hoe laat kwam u thuis?’

‘Vijf na twaalf.’

‘Dank u.’

De volgende was een taxichauffeur; de formulieren werden weer ingevuld. De man had een gespleten lip en praatte bijna onverstaanbaar.

‘Om hoe laat werd u op de Boulevard Exelmans aangeropen?’

‘Het was aan het einde van de boulevard en het was kwart na twaalven. Ik had bij de Passykade een klant afgezet.’

‘Wie was die klant?’

‘Een oude heer, die ik bij de Pleyel-zaal opgepikt had. Hij kwam van een concert.’

‘En de twee anderen?’

‘Twee jonge mannen.’

‘Fransen of Afrikanen?’

‘Fransen.’

‘Viel u niets op over hun stemming?’

‘Nee, ze spraken over een rugbymatch Frankrijk-Australië.’

‘Waar bracht u ze heen?’

‘Naar de Champs-Élysées.’

Toen de man weg was, zuchtte Kast.

‘Dat is alles. Vermoedelijk heeft geen enkele van al die personages iets te maken met de moord op de Broutigny.’ Hij trok weer het rapport uit de

lade dat commissaris Claude van het twaalfde arrondissement hem vanmorgen vroeg telefonisch had doorgegeven. Een groep van vier Algerijnen was vanmorgen vroeg op weg naar Fontainebleau aangehouden. Hij vatte het in het kort als volgt samen:

‘Vier man met een Peugeot stoppen bij een benzinestation op de rijksweg Zuid. Ze vragen om de tank met benzine te vullen. De bediende van het tankstation merkt echter dat het een nieuwe Peugeot diesel is. De inzittenden wisten dat niet. Zijn reactie is snel: de wagen is gestolen. Hij laat niets merken; zegt dat hij de sleutel gaat halen. Binnen belt hij snel het politiebureau van de wijk. ‘Steenweg Zuid, Blauw Service Station. Kom onmiddellijk.’ Bij de wagen terug roept hij: ‘O, maar daar moet dieselolie in.’ Het duurt weer enige seconden voor dit tot de inzittenden doordringt. Voordat ze wegrijden huilt de sirene van een politiewagen al om de hoek van een dwarsstraat. De vier man worden geplukt als rijpe kersen. In de portefeuille van een van hen treft men een rijbewijs aan dat op naam staat van de Broutigny. Er was wel aan de naam geknoeid, er was Zgou-Zigny van gemaakt, maar onder die verarabisering trof het laboratorium de ware

naam aan. Commissaris Claude vroeg aan zijn collega om na te gaan of dit een van de verdwenen papieren van de vermoorde de Broutigny kon zijn.

Van dezelfde Afrikaan had hij nu ook de vingerafdrukken voor zich liggen. Hij zou hem na de middag in het twaalfde gaan verhoren, maar hij hoopte zelf eerst nog enkele bijzonderheden te achterhalen. Hij liet inspecteur Servais de vingerafdrukken onderzoeken en zij bleken al in het archief aanwezig. Op de onderschepte cheques van postbus 127... onder andere. Aangezien het een van de bussen van een zekere Perez betrof, zou hij hier wel eens te maken kunnen hebben met een van de spoorloos verdwenen figuranten bij het spelletje in het hol van Perez. Dat maakte de zaak ingewikkeld, of liever... hij kwam weer bij Charat terecht. Hij wist zeker dat Charat niets te verwijten viel, maar wat in godsnaam bracht hem telkens op zijn spoor. Natuurlijk, Charat deed zijn eigen onderzoek in de zaak Delabray. Zou hij zonder het te vermoeden zelf de schakel vormen tussen de zaak Delabray en het geval Broutigny? Duivels nog aan toe! Hij nam de telefoon op.

‘Inspecteur... ja... agent wie?... o, ja, geen

bijzonderheden over het doen en laten van Charat?’

Hij luisterde even en antwoordde toen: ‘Ik vind dat we het toch wat systematischer moeten doen... Ja, dat begrijp ik... Nee, ik bedoel nauwkeuriger. Hij is uitgegaan en u weet niet waar naar toe. Nee, maar we doen er toch goed aan om hem te volgen. Ik bedoel, hij kan ons op een spoor brengen... Goed zo...’

Neem aan, dacht hij, dat het de Algerijn is die de Broutigny vermoordde, in wiens opdracht, en waarom? Hij dwaalde nu telkens af van de mogelijke figuranten in de zaak Delabray naar die van de zaak Broutigny; zijn instinct bracht beide gevallen nauwer bij elkaar. Opnieuw rees in hem de gedachte aan Christian Delabray's minnares, mevrouw Thiemen. Dat was al lang tegengesproken door degelijke alibi's. Hij schakelde die gedachte weer uit. Dat was pure waanzin. Maar waarom hadden haar alibi's hem bijna tè degelijk geleken? Ook waanzin. Jammer dat de handafdruk tegen de ruit slechts een vage plek was geweest in het waas dat vervlogen was alvorens er een foto van gemaakt kon worden, omdat men de wagen open had laten staan... een domheid van de dienstdoende agent. Ach, een agent moet

eerst tot aan de knieën in de moorden gestaan hebben voordat hij de knepen van het vak kent... In ieder geval moest de Afrikaan een antwoord geven op de vraag hoe hij aan dat rijbewijs kwam... Onzin... Honderd mogelijke uitvluchten... Hij besloot een agent met een deskundige te zenden naar de plaats waar misschien nog een stuk van een kapotgesmeten fles te vinden was. Je kon nooit weten.

Hij trof Serge, die zijn jachtgeweer aan het schoonmaken was in het tuinhuis. Hij zei onmiddellijk:

‘Ik heb vijfhonderd biljetten nodig voor een ernstige zaak.’

‘Een half miljoen francs is kwajongenswerk,’ spotte Serge. ‘Wanneer wil je ze?’

‘Morgen.’

‘Morgen moet ik voor drie dagen met de ouwe heer naar de Sologne, de jacht is open. Hij wil dat ik hem naar zijn pachters rijd. Is het zo dringend?’

‘Absoluut.’

Serge keek hem verbaasd aan. Er was iets in Charats stem dat hij niet kende en dat hem hinderde tegelijkertijd; hij hield niet van een toon

die dramatisch klonk. Hij schokschouderde en zei onverschillig:

‘Met de Huid en Puce knap je dat wel op. Wil je een adres waar ze met een kushandje voor dat bedrag een Amerikaanse wagen nemen?’

‘Kan het niet zonder zwendel?’ vroeg Charat misprijzend.

‘Wat is geen zwendel in onze samenleving?’

‘Ik bedoel, zonder dat weer een paar jongens hun huid riskeren?’

‘Mooie opvatting, Charat, je wordt oud, of je verburgerlijkt. Het schijnt dat Brou te snel gevloerd is, als we hem onder handen genomen hadden, zouden we nu heel wat meer weten.’

‘Het laat je volkomen koud, kan het je wat schelen wie Kir vermoordde?’

‘Heb je mijn smoel wel eens goed bekeken? Nee, want dan wist je dat ik voor niets warmloop, ik ben aan niets gebonden en ik kan van alles afstand doen op even gemakkelijke wijze als ik een hemd uittrek. Daar komt het op aan. De rest is tijdverdrijf, amusement... elk op zijn niveau. Jij met Kandinsky of Klee, ik met iets anders. Tiens, kijk dit jachtgeweer, wat een kunstwerk, zo mooi als een sonatine van Mozart. Schoonheid tegen schoonheid, morgen trekt er een goud-

fazant in onbewust geluk door het woud, ik kom met mijn kunstwerk. Pang. Weg goudfazant of liever twee maal verguld met kastanjepuree en een Romanée-Conti. Ik wed dat ik weet wat je dwars zit. Ik ken je humanistische weekhartigheid. Je hebt ontdekt dat de moord op Kir een vergissing was... en je wilt de dader helpen vluchten omdat je eveneens weet dat de politie stap voor stap vordert.'

Hij lachte hartelijk.

'Waarom zeg je dat?'

'Omdat je zo 'n ernstig gezicht trekt. Ik houd van mensen die op een goudfazant lijken, daar kun je tenminste met stijl op schieten, maar je lijkt wel een stuk deeg.'

'En als het eens waar was, waar je zo juist op zinspeelde!'

'Dan ben je rijp voor de psychiatrie. Nee Charat, ga liever je doeken bespatten of steek een revolver in je zak en haal vannacht de kassa van een benzinstation leeg. Meestal lukt dat. Op de zeshonderd stations zijn er de laatste twee jaren in ons land honderdtweeënzeventig met succes aangevallen. Waar wacht je op?'

Charat was gewend aan die acteursonverschilligheid van Serge, maar ze had hem nooit zo

hinderlijk geleden als nu. Hij dacht: wat is er nodig om dit vernis te doen barsten? Hij zei:

‘Natuurlijk, als ik het niet bij elkaar krijg, dan moet het wel met geweld gebeuren.’

Hij weifelde of hij Serge maar niet meteen vertellen zou waarom het noodzakelijk was snel te handelen, maar hij besloot dat niet te doen. Serge praatte verder:

‘De deugd weegt niet lichter en niet zwaarder dan de ondeugd, de balans der gelijkheid is die der belangeloosheid. Dwazen en verstandigen is een zelfde lot beschoren, waarom dan verstandig zijn,’ zegt de Ecclesiasticus, ‘de enige deugd waarop een samenleving gebouwd kan worden is die der belangeloosheid.’ Als ik in een moraal zou geloven zou het deze zijn; alleen belangeloosheid is een teken van kwaliteit. Wat mij doet denken dat het *handelen* even belangrijk is als het denken is juist het niets ontziende van het handelen. De ijdelheid heeft deze wijze van bestaan verbannen, maar het bestaan wordt daardoor steeds maar belachelijker. De belangeloosheid onderscheidt een man van het vulgus. Ik bedoel zowel het gewone als het vooraanstaande vulgus, dat als de wormen aas op de interest van het bestaan. De minachting voor die ijdelheid

heeft mij doen geloven in een gezonde baldadigheid. Laat ik aannemen dat je een leven redden wil dat de moeite waard is, doe dat dan met een groot percentage risico van jouw kant. Hoe groter dat risico hoe sportiever je daad. Al gaat het dan ook maar om de meest verbasterde straathond.’

‘Wat mij betreft: straathonden zijn me vaak sympathieker dan verfijnde rassen met een betaalde stamboom.’

‘Dat is het verschil tussen ons, ik wil me graag weren voor een bastaard, maar ik stel meer prijs op het gezelschap van een rashond, met andere woorden: ik geloof wel in het socialisme maar ik zit liever niet met gepeupel aan tafel. Dat is misschien de laatste vrije keuze die de aristocraat is overgebleven. Je kunt het nog op een politieke wijze vertalen. Dan luidt het: ik ben altijd voor de elite en altijd tegen de democratie. Democratie is nu eenmaal koehandel, en in het kleine aantal landen waar ze in werkelijkheid nog bestaat betekent ze: bewind van de middelmatigheid.’ Hij voegde er met een afwerend gebaar aan toe: ‘Men zou over die dingen nooit ernstig moeten praten.’

Charat had de laatste zinnen slechts verstrooid

aangehoord. Hij overwoog reeds op welke wijze en met wie hij zijn slag zou slaan. De gedachte aan een benzinepomp leek hem niet onuitvoerbaar. Hij zei peinzend:

‘Je hebt gelijk, alleen mensen die niets ondernemen creperen langzaam aan de rotzooi in het leven. Men spreekt altijd met minachting over dierlijke instincten; ze behoren tot het meest zuivere in de mens.’

‘En tot het meest kinderlijke,’ vulde Serge aan. ‘Maar je hebt gelijk, de natuur is nooit pervers, de erfelijke belasting maakt ons zo.’

Charat liet Serge met zijn jachtgeweer alleen. Hij liep naar een telefooncel om de Huid en Visconti te bellen. Een plotse inval bracht hem weer in zijn evenwicht. Hij moest de Byzantijn aan de actie laten meedoen... Nee, hij zou hem niet zeggen waarvoor de buit dienen moest. Hij mocht niet weten dat het om Maja ging. Maar de gedachte alleen al stemde hem prettig. Fluitend, met beide handen in zijn broekzakken, raakte hij de hele tragische zin van het geval kwijt.

XIV

Nog geen uur nadat commissaris Kast opdracht gegeven had om op de plaats waar de Broutigny was vermoord, de scherven te controleren, kreeg hij een bericht dat hem verraste. Niet alleen vond men er de stukken van een flesje. Het onderzoek van het laboratorium meldde bovendien het zuur dat erin gezeten had. Een kwartier later bracht men hem een stuk van het verscheurde etiket, dat nog aan een scherfje plakte met een deel van het opschrift 30-2 X. Op het etiket werden de lijnen van een vingerafdruk aangetroffen. Ze waren gedeeltelijk, maar Kast kon er onmiddellijk uit opmaken dat het heel wat fijnere vingers moesten zijn, dan die waarvan de afdruk voor hem lag. Hij vond het beter zo. Hij hield er niet van wanneer zijn onderzoek op het terrein van de Algerijnen kwam. Daar raakte men altijd verstrikt in een onoplosbaar adderkluwen. Iets voor veel meer op avontuur beluste politie-instincten dan de zijne.

Het rijbewijs bleef hem intrigeren. Waarom

wees het hem in de richting van de zaak Delabray? Misschien eenvoudig omdat de Broutigny bij zijn verhoor in die zaak een merkwaardige animositeit had getoond jegens de meeste 'zoontjes van papa' die zijn clubgenoten waren. Bij nader onderzoek bleek wel dat hij niet lang geleden een pak rammel gekregen had. Waarom? Daarover had natuurlijk niemand iets losgelaten. Dat was weer die verbazende clubdiscipline. Maar de Broutigny, dat bleek uit andere inlichtingen, was een varken, waarover de eigen respectabele familie liever het stilzwijgen bewaarde. Het minst had de Broutigny zijn wrok kunnen verbergen toen hij over Delabray sprak, zonder dat hij hem op directe wijze van iets beschuldigd had. Alleen zijn insinuaties over de verhouding Delabray-Pamela Thiemen. Speelde de verhouding Delabray-Thiemen een rol in de Broutigny's ressentiment? Jaloezie? Kast geloofde dat niet helemaal. Maar zijn denken spitste zich toch toe op de relatie D-T, de minder prettige relatie D-B en de onbekende relatie B-T. Kon T, B uitspelen tegen D als dat nodig bleek, of kon B, T uitspelen tegen D?

Hij recapituleerde: D was een ietwat opstandige rijkeluiszoon met geld, een sportwagen, ver-

veling en dus hongerig naar avontuur. Hij was blijkbaar verliefd op een veel uitgaande vrouw, wier doen en laten, indien ze in een minder goed gesitueerd milieu geboren was, vermoedelijk dat van een gewone hoer was geweest. D was dus toch een naïeveling.

T was derhalve sluwer dan hij en speelde met hem zoals ze wilde. Vermoedelijk profiteerde ze ook materieel van deze minnaar die ze wat zijn jeugdige passie betrof, binnen de perken moest houden. Ze had veel, voornamelijk rijke vrienden. Ze had ook relaties met kunsthandelaren, waaronder de meesten van ondefinieerbaar sinistere allure, zoals de meeste Parijse kunsthandelaren. Een van die relaties bleek bovendien ook in betrekking te staan met de Algerijnen, die zo juist een auto gestolen hadden.

B was een rijkeluiszoon met schoftenstreken. Zijn eigen vrienden hadden hem al eens een afstraffing bezorgd. De politie had zijn naam enkele malen genoteerd. Eén keer in het onschadelijk maken van een Algerijn die gewapend aanviel in de Eglantieren. Een volgende maal in gezelschap van een andere Noord-Afrikaan, die in de tuin van Charat er met een pak slaag af kwam. Alles rondom de figuur B was tweeslach-

tig. Nu bleek een autodief B's rijbewijs in zijn zak te hebben... De man met B's rijbewijs was dus misschien toch wel een schakel in dit complex. Het viel hem op dat er nergens een mysterie was, hij kon alleen de draden niet aan elkaar knopen, ze waren te kort.

De Algerijn die hij 's middags verhoorde, werd niet zachthandig binnengebracht in het vertrek dat collega Claude van het twaalfde arrondissement hem ter beschikking stelde. De man vroeg hem een glas water. Hij was die ochtend om zes uur gearresteerd en had geen druppel en geen kruimel gekregen. Het kon gebeuren dat men kleurlingen vierentwintig uur liet wachten alvorens hen te ondervragen, en dat dit verhoor geschiedde door een commissaris die intussen een halve kip in gelei oppeuzelde bij een glas bier of wijn. De bekende truc was dan om de verhoorde te suggereren dat hij ook te eten kreeg, als hij niet te lang op bekentenissen liet wachten.

Kast begon meteen de poten in de schotel te zetten, zoals hij dat zelf noemde:

‘Je bent aangehouden met het rijbewijs van een man die net om zeep gebracht is. Je begrijpt dat

je verdacht wordt van medeplichtigheid aan doodslag.’

De man probeerde te slikken. Hij staaarde de commissaris aan met een uitdrukking van stomme verslagenheid. Het glas water waarom hij gevraagd had, werd hem niet gebracht. Kast zag de angst met sprongen groeien in de verstarde blik.

‘Doodslag!...’ bracht de Afrikaan met moeite over zijn droge lippen... ‘Ik ben een handelaar in oude meubelen en tapijten. Ik heb nog nooit...’

‘Iemand bedrogen of bestolen,’ maakte Kast de gestotterde zin af, ‘maar dat vraag ik je niet. Laten we aannemen dat je inderdaad eerlijk zaken doet, noem me dan een paar behoorlijke, betrouwbare relaties...’

De man was zichtbaar verlicht, maar hij aarzelde.

‘Veel relaties,’ zei hij gewichtig, ‘maar mijn geheugen werkt in deze zenuwachtige omstandigheden niet zo heel snel.’

‘Dat is een bekentenis,’ viel Kast hem op ruwe toon in de rede.

Het scheen de tapijtenhandelaar te vernietigen. Kast voegde er nog aan toe:

‘Eet op wat je zegt man, verraad je niet alvorens gesproken te hebben.’

Het in elkaar gedoken kereltje maakte keelgeluiden die erop wezen dat het slikken hem steeds moeilijker viel. Hij stamelde weer:

‘Heel betrouwbare zakenrelaties. Feydeau in de Rue du Bac, de Gouden Eeuw in de Rue Bonaparte, Perez in de Rue du Dragon, en toevallige klanten. Maar die eerste drie staan bekend als goede kunst- en antiekhandelaren.’

‘Dat neem ik aan,’ zei Kast, die op de knop voor de kantine drukte en om een flesje bier vroeg. Het werd gebracht en hij dronk in één teug zijn glas leeg. Hij veegde het schuim met zijn brede hand van zijn lippen af.

‘Zo, zo,’ begon hij opnieuw, ‘dus dat zijn drie betrouwbare adressen voor wie een antieke canapé op een authentiek Perzisch tapijt wil kopen. Was je ook op zakenreis in die gestolen auto?’

‘Ik wist niet...’ antwoordde de Afrikaan beslist.

‘En wie overhandigde je het valse rijbewijs, dat niet eens op jouw naam werd gezet? Of heb je meerdere namen?’

De man kreeg het na een zekere opluchting weer

benauwd. Zijn ogen draaiden alsof zijn keel werd dichtgeknepen. Hij was op zijn hoede om geen dingen te zeggen die zijn positie nog moeilijker zouden maken. Hij kon niet anders dan een duidelijk antwoord geven op de vraag van wie hij het rijbewijs kreeg. Kast zweeg. Hoe langer die stilte duurde, hoe meer de Afrikaan voelde dat hij de verdenking die op hem rustte een kans gaf. Kast had intussen weer een blik geworpen op een stuk papier met gegevens over de verdachte, die collega Claude verzameld had. Er stond niets bijzonders in. De naam van een café waar hij wel eens kwam. Een adres dat een publiek huis voor Noord-Afrikanen bleek te zijn. De man wilde de dreigende stilte verbreken en begon weer stamelend:

‘In een kroeg trof ik drie geloofsgenoten die naar de jaarmarkt van Melun wilden, ik kende hen niet. Het is onder geloofsgenoten gebruikelijk om niet elkanders persoonlijke leven na te pluizen. Ze spraken niet over politieke kwesties en ik besloot mee te rijden. Toen bij het benzinstation de politie kwam, zei een van hen: daar ligt een rijbewijs in het dash-board-laatje, dat kan ons misschien van pas komen. Hij duwde mij die kaart in handen. Wie van de drie haar vond,

weet ik niet meer; ik hoorde toen pas dat het geen gehuurde wagen was.'

'Dat klopt en dat is dus allemaal geloofwaardig,' zei Kast minachtend.

Zijn toon stelde de verhoorde niet gerust.

'Perez en u regelden hun afrekeningen per postbus,' vervolgde Kast op dezelfde ongeïnteresseerde wijze. 'De cheques die in enveloppe in de postbus werden geworpen en voor jou bestemd waren, kwamen soms van een derde persoon en de betalingen die er gedaan werden doen me vermoeden dat je ook diende om derden te betalen. Een interessant spel. Denk er eens over na. Veel tijd heb ik niet meer te verliezen.'

Hij stond op en liep weg zonder de man nog een antwoord te gunnen.

'Ik begrijp je bezwaren niet,' bracht Visconti in het midden, 'er zijn in alle eeuwen ridders geweest die hun buit binnensleepten onder de muziek van gekruiste degens. Van de kruisvaarders tot de roofridders en van de Drie Musketiërs tot Lagardère. Onze grootvaders en vaders hebben die nobelste der tradities vergeten. Ik denk dat het verindustrialiseerd kapitalisme daar wel schuld aan heeft. De romantiek van het bestaan

is door wat men rationalisering noemt, verstikt. Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan!’

‘Noch de kruisvaarders noch de roofridderij behoren thuis in mijn beschavingsopvatting,’ antwoordde de Byzantijn kort. ‘Ik heb er genoeg van.’

‘De politie heeft je zichtbaar bang gemaakt,’ kwam de Huid tussenbeide.

Charat sprak niet, hij wachtte op het geschikte ogenblik om de Byzantijn te overtuigen. Niet dat hij absoluut *wilde* dat de Byzantijn aan de overval deelnam, maar omdat hij hem, indien zijn plan slaagde, later de reden mee zou kunnen delen.

‘Hoor eens,’ ging Visconti verder, ‘Charat is naar ons toegekomen en hij heeft gezegd: “Kijk eens jongens, er moet in de kring van onze relaties een werkje opgeknapt worden waarvoor een paar grote biljetten nodig zijn. Spelen we het niet klaar om dat op te knappen, dan slaat over vierentwintig uur de politie toe.” Nu heb ik Charat nog nooit een vuil zaakje horen verdedigen en dat weet jij evengoed als wij.’

‘Daar gaat het niet om. Ik zeg je dat ik er genoeg van heb.’

‘Waarom?’

‘Dat kan ik je niet in een paar woorden zeggen.’

‘Dat is een uitvlucht.’

‘Nee, dat is een beslissing.’

De Huid kwam weer tussenbeide:

‘Vertrouw je de zaak niet?’

‘Ik zei al dat het een persoonlijke reden was.’

‘Persoonlijk! Persoonlijk! Wil dat zeggen dat je niets meer met de hele Club te maken wilt hebben?’

‘Ongeveer zoiets.’

De Huid was voor de Byzantijn komen staan. Hij zei op verontwaardigde toon:

‘We hebben er altijd een eer in gesteld...’ hij zocht onhandig zijn woorden, ‘om bezwaren en beschuldigingen openhartig op tafel te leggen.’

‘Openhartigheid met geweld! Zeg liever mishandeling.’

‘Is dat een aansporing tot bekering of een les in moraal?’

‘Je bent kinderachtig!’

‘Kir had je al lang door!’

‘Wat bedoel je?’

‘Dat je jezuïetensmoel draait als een torenhaan.’ ‘Je bent onbeschoft...’

De Byzantijn kon zijn zin niet afmaken. De brede hand van de Huid had hem bij de kraag van zijn jas gepakt en naar voren gerukt, terwijl

de andere hand links en rechts met een doffe smak op zijn wangen terechtwam. Met een stoot duwde de Huid hem van zich af:

‘Lafbek,’ zei hij met verachting.

‘Jullie gaan te ver! Dat is allemaal niet nodig,’ zei Charat rustig. Hij wendde zich tot Buzanti:

‘Je hebt misschien wel eens geld gepikt voor een minder edel doel dan waarom we vandaag zo'n haast hebben, maar een lafaard ben je niet. Dit is mijn laatste avontuur op dit gebied. Ik geloof dat het gelijk aan twee kanten staat. Er zullen altijd wel avonturiers leven onder de zon, of ze nu broeken van gouddraad en degens dragen of blue-jeans en automatische pistolen. Het leven zet zich altijd af tegen de valse gevels van de rustige zelfgenoegzaamheid. Daar gaat het niet om, dat is een biologische zekerheid. Waar het wel om gaat, is de inzet van dit avontuur. Geloof me Buzanti, wanneer alles achter de rug is, zal ik je zeggen waarom! Aan jou alleen! Juist omdat ik geloof dat er een kerel uit één stuk in je schuilt. Je kunt gaan als je me niet gelooft.’

Buzanti zweeg. Hij bloedde een beetje uit zijn neus. Maar hij stond niet op om weg te gaan.

‘Er is geen enkele reden waarom ik niet mee zou

rijden,' zei Betty misprijzend, 'trouwens ik eigen me de functie van chauffeur toe.'

Charat verzette zich niet. Een onprettig voorgevoel maakte hem zwaarmoedig. Hij had haar afgeraden om aan de expeditie deel te nemen. Visconti en de Huid wilden liever niet ongewapend de opdracht ten uitvoer brengen. Dus stak Charat ook een revolver in zijn zak. Hij had de Byzantijn belast met het binnenhalen van de buit. Hij rekende niet helemaal op een feilloos welslagen. Het ging er om niet te snel, dat wou zeggen alleen in het uiterste geval, de Byzantijn een handje te helpen indien er moeilijkheden zouden opduiken. Dus wanneer de nachtdienst van het benzinstation uit meer dan één persoon bestond. Drie maal 's avonds had hij Bessy of Serge gevraagd om erlangs te rijden. Er was nooit meer dan één man gezien, weliswaar met een politiehond, maar dat was niet het gevaarlijkste aspect. Ze hadden deze benzinepomp gekozen, omdat ze goed gelegen was en een enorme omzet moest hebben. Maar zelfs 's nachts was het verkeer er nogal druk en dat bemoeilijkte de aanvalstactiek.

Toen ze het vliegveld voorbij waren steeg de

snelheid tot bij de tweesprong, waar de wagen met gillende banden rechts afzwenkte. Enkele seconden later gierden de remmen voor het benzinstation. Een man kwam uit het kantoortje terwijl hij een potlood achter zijn oor stak. De Huid stapte uit.

‘Een liter olie,’ zei hij en maakte aanstalte om de kap open te doen. De man keerde terug naar het gebouw, waar een hond op de drempel verscheen, maar nauwelijks had hij zich omgedraaid of hij voelde een stuk staal in zijn nek. Ook Visconti en Buzanti waren uitgestapt. De man draaide zich langzaam om:

‘Doe dat speelgoed weg,’ zei hij rustig.

Met één slag deed hij de revolver op de grond vallen. De Huid maakte een beweging in zijn richting, maar de hond stond al grommend naast hem. Buzanti sprong snel het vertrek binnen en trok de laden van de schrijftafel open. Op dat ogenblik verscheen uit de magazijnruimte een tweede man, die snel het kantoor van de buitenkant afsloot en zich op Visconti wierp. Charat was nu ook uit de wagen gekomen. Hij gaf het dier een geweldige trap in zijn bek. Het rende kermend de weg over. De tweede bediende van het station zag onmiddellijk de over-

macht, hij liep terug naar de zijdeur, nam de telefoon van de haak, draaide een nummer en riep: 'Alarm, tweesprong Gonesses benzinepomp.'

Charat die achter hem aan gesprongen was en hem reeds bij de schouders greep, was te laat. Hij schreeuwde tegen de anderen: 'Trap de deur van het kantoor in!'

De man die de telefoonhoorn had laten vallen, wrong zich los en koos positie met zijn rug naar het bureau gekeerd. Binnen was Buzanti al verdwenen. Charat dacht:

Hij zoekt een uitweg langs de achterkant...

Op dat ogenblik stopte een wagen aan de overkant. Het gevecht stokte een seconde. Serge stapte uit. Hij riep:

'Doen jullie niet zo gek!'

Met een doffe slag viel de Huid voorover. De man in het wit zwaaide met een stuk ijzer in het rond. Voor zijn voeten begon een zwarte plas over de cementen oprit naar beneden te vloeien. Serge overzag een ogenblik de toestand. Hij zag Charat worstelend met een vent over de grond rollen. Hij zag Visconti gebukt terugdeinzen voor een tweede zwaai van het stuk ijzer. Hij greep naar zijn revolver. Maar op hetzelfde

moment zag hij de Byzantijn op het hoge platte dak van het gebouw verschijnen. Hij zag hem de afstand meten naar een muurtje om naar beneden te springen. Door de bocht van de tweesprong kwamen wagens met knipperende flikkerlichten aanrazen. Politie. Serge floot het onveiligheidssignaal. Bessy zette de motor aan. Charat en Visconti hadden zich losgerukt, ze sleepten de Huid mee de wagen in.

‘Spring,’ riep Serge naar Buzanti.

Maar zijn stem werd overstemd door de wegschietende auto van de vier anderen.

De politiewagen stopte. Hij had de Facellia niet kunnen verhinderen weg te schieten. Serge bleef onverschillig naast zijn Triumph staan. Het schouwspel leek hem bijna lachwekkend. De schijnwerper van een politiewagen schoof al zijn lichtbundels over de dakrand. Enkele agenten waren het gebouwtje binnengedrongen.

Hij dacht: Ze zullen al gauw op het dak zijn.

Dat maakte hem nieuwsgierig. Hij vond het niet juist dat de anderen de Byzantijn alleen gelaten hadden. Twee agenten kwamen naar hem toe en vroegen hem, wat hij hier uitvoerde. Ze wilden zijn papieren zien. Hij haalde ze met een minachtend gebaar te voorschijn. Een bediende van

het benzinestation kwam naar hem kijken en zei: 'Hij was er zo juist niet bij.'

'Het leek me anders wel boeiend,' antwoordde Serge.

De man keek hem met een grijnslach aan.

Maar de algemene aandacht richtte zich nu op het dak. Twee agenten slopen in gebukte houding naar de Byzantijn toe. Serge zag dat deze zijn pistool richtte. Op hetzelfde ogenblik knalde een schot. De agent naast hem had gevuurd. Langzaam zag hij de Byzantijn wankelen en toen in elkaar zakkend achterwaarts naar beneden storten.

'In de rug geraakt,' dacht hij.

'Als het lood niet tussen zijn ribben zit, breekt hij in ieder geval zijn rug,' zei de agent.

Het werd opeens stil, nadat het lichaam een doffe smak tegen de grond had gemaakt.

Een gevoel van grenzeloze walging overviel Serge. Hij maakte een paar passen tot bij de Byzantijn, wiens adem hij hoorde hijgen. Een inspecteur boog zich over hem heen.

'Heeft u een getuige nodig?' vroeg Serge koel.

'Uw adres,' zei de man.

'Is dat alles?'

Hij keek weer naar het duistere lichaam van de

Byzantijn op de grond. De inspecteur bracht er met zijn schoen beweging in.

‘Schoft!’ schreeuwde Serge.

Een ongekend gevoel overmande hem. Steeg naar zijn keel. Snoerde zijn adem af. Plots boog hij zich over Buzanti.

‘Byzantijn! Ik ben het! Hoor je? Serge. Ik ben het. Antwoord me. Waar heb je pijn? Waar hebben ze je geraakt?’ Hij nam het hoofd van Buzanti tussen zijn handen en draaide het gelaat naar zich toe. Het was bijna onherkenbaar. Serge streelde het haar uit zijn ogen. Hij wist niet of ze hem zagen.

‘Byzantijn,’ zei hij nu zachter...

Hij zag dat het verwrongen gelaat iets als een glimlach vertoonde. Toen voelde hij hoe de Byzantijn hem ontgleed. Zijn eerste reflex was een mateloze woede. Hij stond op, keek om zich heen en zei:

‘Zwijnen!’

De inspecteur staaarde hem eerst verbaasd aan en besepte pas langzaam dat hij beledigd werd. Hij zei nuchter:

‘Weet u tot wie u spreekt!’

Serge antwoordde niet. Hij keerde de man de rug toe om naar zijn wagen te gaan. Maar de

inspecteur ging voor hem staan en hernam:

‘Mijnheer, in welke betrekking staat u tot deze man?’

‘Dat gaat niemand aan... en u ook niet.’

‘Mijnheer, u begrijpt wel dat het hier de hoogste ernst is.’

‘Er valt niets te begrijpen.’

‘Zo, zo, er valt niets te begrijpen... Mag ik dan misschien weten wat u op deze plaats uitvoert?’

‘Ik vind het hoogst onbeschoft zo in iemands particuliere aangelegenheden binnen te dringen.’ ‘Mijnheer, ik ben inspecteur van politie.’

‘Dat verbaast me niet.’

‘Wat bedoelt u?’

‘Dat je al bij je geboorte zo'n smoel van cement moet hebben meekregen om zo iets te worden.’

‘Dat is een tweede belediging.’

‘Normale mensen noemen dat psychologie.’

De bediende van het benzinstation riep juichend:

‘Er is niets gestolen!’

Zijn tevredenheid was niet in overeenstemming met de omstandigheden. Die wierpen een beklemmend stilzwijgen over de politie. Serge zei tot de inspecteur:

‘Wellicht zie ik u nog wel een dezer dagen. U

heeft mijn naam en adres. Goedenavond, mijnheer!

Hij wierp nog een blik op het levenloze lichaam van de Byzantijn, stapte in zijn wagen en reed met een ruk weg.

XV

Voordat commissaris Kast Charat liet binnenbrengen, bleven zijn ogen lang en traag glijden over de zinnen van de brief die opgevouwen voor hem lag op het smerige vloeiblad. Hij had die brief al meermalen doorgelezen. Feitelijk had hij met het onderzoek weinig uit te staan. Een procureur zou er wellicht enkele zinsneden uit gebruiken om de gewetenloosheid van een ‘hedendaagse’ jeugd te belichten. Voor Kast betekende het véél meer. Hij wilde hem nu aan Charat laten lezen omdat hij zich daartoe verplicht voelde. De beschuldigingen tegen de jongelieden in kwestie kon hij al niet meer op zijn vingers uittellen. Gisteren nog had Visconti in zijn aanwezigheid tegen een agent gezegd, terwijl de man hem ietwat hardhandig herinnerde dat hij een dienaar van de Republiek was:

‘Ik schijt op jouw Republiek. Je Republiek is een dweil, een maaxsel van het gepeupel... en als jij je handen niet van mijn jas afhoudt, zal ik je leren wat een revolutie in omgekeerde richting

is, ik zal je dan namelijk laten zien hoe een aristocraat een volks-vogelverschrikker zijn tanden uitslaat.’

Dat ging te ver, vond Kast.

Een andere jonge man die hij had aangesproken met zijn familienaam, de Saint-Gilles, had hooghartig geantwoord:

‘*Mijnheer de Saint-Gilles.*’

Charat was de enige die diep onder de indruk bleek over het jammerlijke incident met Buzanti... Wat een sensatie in de pers... Ten eerste de arrestatie van het jonge Zwitserse meisje, beschuldigd van moord op een rijke bankierszoon; gewelddadig optreden van de politie tegen Italiaanse diplomatenzoon met dodelijke afloop gedurende gewapende aanval op benzinstation, waar ook aangetroffen werd een zoon van een Député, wiens naam niet genoemd mag worden, reden waarom alles de doofpot in moet. Alleen het meisje zal wel enkele jaren krijgen.

Het meisje waarvan hij nu wist, dat Buzanti de minnaar was geweest. Of, het woord minnaar was misschien een beetje te mondain... Dat bleek wel uit Buzanti's brief, het enige document van betekenis dat hem overhandigd was door de inspecteur. De man had die in Buzanti's zak ge-

vonden, hij was geadresseerd aan Charat. Alleen aan Charat zou hij hem laten lezen en daarna... geen rechter, geen vader, geen pers... Kast zou hem straks verscheuren...

Toen Charat was binnengekomen, vroeg hij hem plaats te nemen voor zijn schrijftafel. Hij zei:

‘Ik heb een boodschap voor u.’

Hij keek hem met een duistere blik aan en begon met zijn vermoeide en toonloze stem te lezen.

‘Beste Charat,

Het ligt niet alleen aan ons wanneer we geen minachting meer kunnen opbrengen. Het verval van de beschaving heeft deze deugd weggevaagd. Ik wil niet zeggen dat Gelen en Zwarten ons in het gelaat mogen spuwen, zonder dat ons een kans gegund moet worden om ons ridderlijk te verdedigen; ik denk op een veel individueler plan. Maar per slot van rekening staan de ‘uitstervende kolonialisten’ ergens in de schaduw van onze ouders; zij hebben de Aziaten - Indonesiërs - Chinezen - Algerijnen en Kongolezen opgevoed en ze hebben ons opgevoed zonder dat er een redelijke kans bestond op een tastbare beloning... Daar bestaat geen dialectische verklaring voor, hoewel het in beide gevallen maar een geldaangelegenheid was. De ridderlijkheid

zelf is een onding geworden, nu socialisme *alles* oplost, afstompt en gewetenloos maakt. De wereld van morgen zal geen delinquente jeugd meer kennen, daar draagt de Sociale en Economische Raad van de U.N.O. zorg voor; zij wordt onder andere voorgezeten door vertegenwoordigers van volksstammen die van kinderen handen en voeten afsnijden wanneer hun leiders 'het met de gang van zaken in hun gemenebest niet eens zijn'. Maar daar gaat het niet om; deze dingen behoren tot de koptitels van bladen die er leesvoer van maken.

Ik schrijf deze dingen aan jou, Charat, omdat ik je niet zo veraf weet. Omdat jij begrijpt dat die 'ridderlijke kans' om mezelf te verlossen van een duistere lotsbestemming - welke ik overgeërfd heb - mij niet werd vergund. Ik geloof in de zonde, jij niet, maar lijkt het je ook niet, dat het kwaad ons wordt opgedrongen voordat onze weerstand daartegen ook maar enige ontwikkelingsmogelijkheid geboden wordt. Elke poging om die weerstand te veroveren komt in botsing met het gevestigd fatsoen, op elk terrein. Ik bedoel niet eens de sexuele aandrang; ik denk veeleer aan het waardebegrip dat een kind zich al of niet kàn vormen over de deugdzaamheid

van zijn ouders. De graad van de hypocrisie der ouders is meestal ook de dieptegraad van de val der kinderen. Ik bedoel niet een morele val; maar bij voorbeeld de onbeduidendheid, de valsheid, de gewetenloosheid, de oppervlakkigheid, de onpersoonlijkheid... en zelfs de onkwetsbaarheid...

Ik schrijf ook aan je omdat ik weet wat het woord liefde voor je betekent. Ik heb het niet over de bedtederheden, al of niet met morbide aspecten gedramatiseerd, noch over het avontuur der onverzadigbaarheid, maar over de ridderlijke liefde, de absolute, waarmee ik van de dingen afscheid neem...

Geloof me, voor het meisje dat ik liefhad, ook nadat ik wist dat het ongebooren kind dat ze verwachtte *niet* van mij was, wilden mijn armen niets anders vormen dan een nest van grenzeloze zachtheid waarin zij zich bergen kon. Ik ben misschien een neoromanticus, maar dat is het niet alleen... Ook ik ben gecrepeerd aan de zielloosheid van een levens-automatisme dat ons heeft voortgebracht.

Beste Charat, vlak voordat we aan ons laatste avontuur beginnen, weet ik dat Maja gearresteerd is, ik weet ook om welke reden, je begrijpt

wellicht waarom ik dodelijk bedroefd deze nachtelijke tocht meemaak... maar toch... bevrijd... verlost... want ik weet wat er gebeuren gaat... Er bestaat maar één vorm van rekenschap geven: die aan onszelf...